

ελεύθερο πνεύμα

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιδρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 11ος Τεύχος

46

ΘΕΜΑΤΑ:

- Ο Λουκιανός για τον παλιό χρόνο
- Ο Βάρναλης για τον καινούργιο
- Η Λογοτεχνία και ο Τύπος η κριτική και η προβολή
- Παγκόσμια Ποίηση
- Ελληνική Ποίηση
- Νέοι Ποητές
- Δοκίμια
- Εκκλήσεις για την Ειρήνη
- Η νέα θέση του ελληνικού πολιτισμού για τη νεοελληνική εκπαίδευση
- Ρεαλιστική πεζογραφία
- Λαογραφική διηγηματογραφία
- Εθνική Αντίσταση
- Μνήμες ηρώων και μαρτύρων
- Ανέκδοτα από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο
- Βαλκανικές Συνεργασίες
- Συνεντεύξεις με Αλβανούς Συγγραφείς
- Ο Ι. Κανταρέ για τις Λογοτεχνίες
- Κριτικές Θεάτρου
- Κριτικές Βιβλίων
- Με το σφυρί στα Κατώματα
- Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Με την πειθώ των αριθμών
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα
- Οι Συνεργάτες του Ε΄ Τόμου

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο
Μακρυγιάννης

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΑ

- Πρωτοχρονιάτικο: Κ. Βάρναλη 449
Φιλοσοφικά αποφθέγματα 449
Ο χρόνος ο παλιός: Λουκιανού 450

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

- Λογοτεχνία και Τύπος
Κριτική και προβολή: Α. Μάλαμα . 451

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΙΗΣΗ

- Από Ινδίες Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου 454
Από Γαλλία Μετ. ο Χρ. Κατσιγιάννης 455
Από Ιαπωνία Μετ. ο Κυβρ. Χρυσάνθης 456
Από Νοτιοαφρ. Ένωση Μετ. η Γούλα Σμυρνιώτη 456

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

- Τρία τραγούδια: Στεφ. Τηλικιόδη ... 457
Ιδεοπαίγνιο: Γ. Θεοφανόπουλου ... 458
Τα Βέρροια: Γ. Κουλούκη (Γ. Φωτεινού) 458
Αθυμία: Αντ. Κυριακόπουλου 459
Διαφυλάζει Κύριος την Δικαιοσύνη: Ευαγγελίας Παπαζήσου Πάνου .. 459
Οι Ανάπηροι (Απόσπασμα): Ζαφ. Στάλιου 460
Αισθαντικοί σηματοδότες: Γούλας Σμυρνιώτη 460
Στίχοι: Μαρίας Παναγόπουλου 460
Ανυπότακτη ανάσα: Ν. Στ. Δημητρακόπουλου 461
Περιέργεια: Πηνελόπης Π. Μαρβέλη 461

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

- Μιλώντας για τον πόλεμο: Νίκου Αλέπη 462
Στίχοι για την Πάτμο: Γ. Φεγγέρη . 462
Ο γκρεμός των ονείρων: Γ. Γαμπιεράκη 462
Ώρα μηδέν: Γ. Δημακόπουλου 463
Παλαιστίνη...: Δ. Δημητριάδη 463
Στον εργάτη λατομείων: Κ. Νιώρα . 463

ΔΟΚΙΜΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

- Η νέα θέση του ελληνικού πολιτισμού σε μια συγχρονισμένη νεοελ-

ληνική εκπαίδευση: Αλκίφρονα Αττικού 464

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Προς τους Μεγάλους: Γ. Παπαστάμου 467
Νέα Υόρκη-Λος Άντζελες: Στεφ. Καλού 468
Κοιτάζοντας τον Ιερό Βράχο: Γ.Δ. Δέπου 469

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

- Η Παναγιά κ' η μάνα μου: Δήμου Νασούλη 471

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

- ΕΑΜ-ΕΛΑΣ: Γ. Κατσιόμπα 473
Μνήμη Γιάννη Φίλιου: Βασ. Φίλιου 474
Ύμνος στην Εθν. Αντίσταση: Σπ. Μουσελίμη: 477
Μικρά ανέκδοτα από τον πόλεμο του 1940: Α. Μάλαμα 478

ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Αλβανία: Α. Μάλαμα 481

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

- Κριτικές Σημειώσεις του Α. Μάλαμα 488

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ:

- Α. Μάλαμα 489

ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ:

- (Σχόλια Άλκη Φωτεινού) 493

ΠΟΛΙΤΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΙΣΜΑΤΑ:

- Σχόλια Στ. Κεντρή .. 502

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΟ «ΕΛ. ΠΝΕΥΜΑ»

- 4

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

- 506

ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΙΘΩ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

- 508

«Ελεύθερο Πνευμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση· σύμφωνα με το νόμο:

Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα

τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 120

Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 500

Δολάρια 15

Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Υψηλ. - αλληλογραφία - επιταγές - στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα – Στοχασμός – Τέχνη – Κριτική

Ιδρυτής – Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
11ος χρόνος, τεύχος 46
Οκτώβρης-Νοέμβρης
Δεκέμβρης 1982

Πρωτοχρονιάτικο

Του Κώστα Βάρναλη

Στριαντα οβερκοι βωδινοί με λαδωμένες μπούκλες
σκεμπεδες σταυροθόλωτοι και βρώμιες ποδαρούκλες,
ξετοίπωτοι, ακαμάτηδες, τσιμπούρια και κορέοι
ντυμένοι στα μαλάματα κ' επίσημοι κι ωραίοι.

Στριαντα λύκοι με προβιά (γι' αφτούς βερά η καμπάνα)
καθένας γουρουνόπουλο, καθένας νταμιζάνα!
Κι απέ ρεβήμενοι βαθιά, ξαπλώσανε στο τζάκι,
κι αβιάσταγες ενιώσανε φαγούρες στο μπατζάκι.

Οξ' ο κοσμάκης φώναζε: «Πεινάμε τέτοιες μέρες»
γερόντοι και γερόντισσες, παιδάκια και μητέρες·
κ' οι των επίγειων αγαθών σφιχτοί νοικοκυραίοι
ανοίξιν τα παράθυρα και κράξαν: «Είστε αθέοι».

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Φιλοσοφικά Αποφθέγματα

Η μόνη ηδονή που δεν κουράζει ποτέ
τον άνθρωπο, είναι η ηδονή της μά-
θησης.

Αριστοτέλης

Η μεγαλύτερη ευτυχία στον άνθρωπο
είναι η προσωπικότητα· και το σπου-
δαιότερο καθήκον του καθενός είναι
η εξυπηρέτηση της ολότητας.

Γκαίτε

Τίποτα, δεν είναι πιο πολύτιμο στον
άνθρωπο από τη ζωή, που την απο-
χτάει μια για πάντα και που πρέπει να
προσπαθεί να την ολοκληρώνει έτσι,
ώστε να διώχνει από πάνω της κάθε
ντροπή και κάθε λύπη· και να μην έχει
να κοκκινίζει για ένα παρελθόν τα-
πεινό κι ακάθατο.

Πατριώτης είναι εκείνος που στις πιά
δύσκολες στιγμές της πατρίδας,
μπαίνει στις πιά δύσκολες θέσεις για
την πατρίδα.

Ν. Οστρόφσκι

Μπροστά στον καινούργιο χρόνο. (Σχέδιο του ΓΑΣΙΟΥ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ο χρόνος ο παλιός

Λουκιανού

Είπεν ο χρόνος ο παλιός, στο νιό που ήρθε χρόνο.
 – Εμένα με κατεβασαν. Πέρασε συ στο θρόνο!
 Μα πριν καθήσεις και χαρείς τα νέα μεγαλεία,
 δυο λόγια έχω να σου πω. Θα σου φανούν γελοία.

Περαι σαν τέτοια εποχή, ήμουν κι εγώ καινούργιος.
 Μα τώρα έγινα παλιός, κακός, στριφνός, κακούργος!
 Με δέχτηκαν με τούμπανα, με γέλια, με φανφάρες,
 τώρα με διωχνουν με βρισιές, με γιούχα με κατάρες!

– Μα τι επαθες κακότυχε, και ξέπεσες κι εχάθης;
 Έταξες μηπως τίποτα και άπιστος εφάνης;
 – Ούτ' έταξα, ούτ' ήξερα τ' ήθελαν από μένα,
 θεό τους με φαντάστηκαν με πνέματα εξημένα.

Τη δύναμη στοχάστηκαν πως έχω μες στα χέρια,
 να δώσω πλούτη στους φτωχούς, στους πικραμένους γέλια,
 στους πονεμενους τη χαρά, στους άρρωστους υγεία.
 Να ξεπληρώσω θέλανε την κάθ' επιθυμία!

Έκανα ό,τι μπόρεσα. Κι ό,τι μπορέσεις κάνε.
 Μα οι άνθρωποι δεν ξέρουνε ποτέ τους τι ζητάνε!
 Ποθούνε κάτι, τ' αποχτούν. Μα πάντα επιθυμούνε.
 Οι άνθρωποι γεννήθηκαν πάντοτε να διψούνε!

Κυκλοφόρησε:

Το νέο μεγάλο και πρωτότυπο δραματουργικό έργο,
 θεατρικής και κιν/φικής μορφής

Του Λάμπρου Μάλαμα από την Εθνική
 Αντίσταση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ.

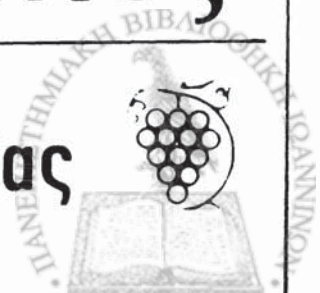
«Ο Πρωτοκαπετάνιος»

Λάμπρου Μάλαμα

«Τα Κλειδιά της Ευτυχίας

ή πως να ζούμε ευτυχισμένοι»

Πωλείται 250 δρχ. στα κεντρ. βιβ/λεια και στη δ/ση του Συγγραφέα

Η Επιφυλλίδα μας

Λογοτεχνία και Τύπος Κριτική και Προβολή

Διαπιστώσεις και παρατηρήσεις
από το χρόνο που έφυγε

Του Λάμπρου Μάλαμα

Είμαστε ένας λαός με ανάλογο ψυχικό και πνευματικό δυναμισμό, που ευτυχώς κρατάμε ένα μεγάλο μέρος από λαϊκές αξίες και καταβολές.

Όμως, σαν συλλογικά διαφωτιστικά όργανα, δεν προβάλλουμε σήμερα, ή και δεν δημιουργούμε μια γερή ηθοπλαστική Λογοτεχνία, που να μην αντικαθρεφτίζουμε σ' αυτή μόνο ρεαλιστικά και μονολιθικά, τον τύπο του ανθρώπου που υπάρχει, όπως είναι σήμερα στη χώρα μας, κι όπως εξελίσσεται. Αλλά, να πλάθουμε μ' ανώτερο κοινωνικό σκοπό, έναν νέο τύπο ανθρώπου, απαλλαγμένο και λυτρωμένο από τα σύγχρονα μέσα διαφθοράς, μόνωσης, παρακμής και δυστυχίας. Έναν τύπο και χαρακτήρα αισιόδοξο, δημιουργικό, λογικό και δίκαιο, αλληλέγγυο, ανθρωπιστικό κι ευτυχισμένο, όπως τον αξιωνε μές από τη σωστή κι εξιδανικευτική τέχνη, ένας Σοφοκλής ένας Κορνέιγ ή ένας Λομονόσωφ.

Είναι μεγάλο κρίμα που σαν κοινωνία, έχουμε κι έναν κόσμο εξωκοιμισμένο, αλλοπρόσαλο, θλιβερό, γιομάτων ηθικά και υλικά κακά. Πώς όμως θα σώσουμε αυτόν τον κόσμο και τη νεολαία μας; Η Πολιτεία και ο Τύπος αδιαφορούν. Ο Τύπος της Αθήνας και Θεσ/νίκης είναι σχεδόν άδειος κάθε μέρα, από διδαχτικά κείμενα λογοτεχνικά, ιστορικά ή φιλοσοφικά, που να προβάλλουν διάπλατα τις αλήθειες που συμφέρουν στο σύνολο.

Έχει, ή δεν έχει θέση στον Τύπο—για να γίνεται εύκολο ανάγνωσμα στο κοινό— η αληθινή Λογοτεχνία που διαπαιδαγωγεί το λαό;

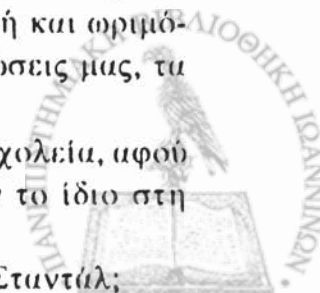
Τι βλέπει ο κακόμοιρος ο αναγνώστης κάθε μέρα σ' εφημερίδες και περιοδικά; Είναι θλιβερός ο απολογισμός: Αυτοκινητικά δυστυχήματα, φόνους, ληστείες, κλοπές, διαρρήξεις, ναρκωτικά, μαγείες μαγγανείες, πορνό, διαζύγια, απάτες, αμερικάνικης μόδας και τρέλας, υποκρισία και ψέμα, σκυλιά, μπλουτζίνια, θανάτους από ηρωίνες, σκάνδαλα και όργια δεσποτάδων και άλλων κηφήνων, ανιαρούς βεντετισμούς, συγχύσεις και παραλογισμούς. Ένας Τύπος αλαλούμικος μ' όλα τα βρώμικα κι εκμεταλλευτικά, σάπια και δηλητηριώδη για την ψυχή τ' ανθρώπου υποπροϊόντα άθλιας ζωής και φτηνής δημοσιογραφίας. Όλ' αυτά και κάθε είδους έγκλημα, έχει θέση στο σημερινό Τύπο της χώρας. Η καλή και χρήσιμη Λογοτεχνία, σχεδόν αποβλητέα, εξοστρακισμένη αποδιοπομπαία, ή φιλοξενείται—σκόπιμα— η διεφθαρμένη κι ακαταλαβίστικη. Αλίμονο! Πώς θα διαπαιδαγωγήσουμε και θα φρονηματίσουμε την αδύνατη από ψυχή και πνεύμα νεολαία μας, το μέλλον της πατρίδας;

Είμαστε ποιητικός λαός... κι αρνούμαστε να προβάλλουμε και να διαδόσουμε τα καλά και θρεπτικά πνευματικά μας προϊόντα, που έχουν τη φυσική πηγή και ωριμότητά τους. Ποιητικός λαός, όπου και τα συνθήματα ακόμα στις διαδηλώσεις μας, τα κάνουμε κι αυτά, μια άδοξη κι αιθόρμητη διαλαλητική ποίηση.

Οι δόκιμοι και φτασμένοι λογοτέχνες, γιατί να μη διδάσκουν στα σχολεία, αφού και η τέχνη, παράλληλα με την παιδεία και την επιστήμη, συντελούν το ίδιο στη διαμόρφωση των ατομικών και ομαδικών συνειδήσεων;

«Λιμάνι ευτυχίας» δεν είναι η τέχνη όπως τη χαρακτήρισε και ο Σταντάλ;

Όμως, δυστυχώς, στη χώρα μας δεν τιμούνται συλλογικά οι ποιητές. (Κι εννοώ

τους πεζογράφους εκείνους αξιότερους ποιητές, που μετουσιώνουν δραματουργικά στα έργα τους την ατομική, την κοινωνική ψυχολογία και την ιστορική αλήθεια, με πλήθη από εικόνες και παραστάσεις που συγκινούν και κείθουν και διδάσκουν). Οι ποιητές εδώ, παρακαλούν μάταια, για μια αγγελία ενός νέου βιβλίου τους, μερικούς δανδήδες φιλολογούντες του Τύπου. Οι εφημερίδες περί άλλων τυρβάζουν. Άχυρα και σκύβαλα προβάλλουν. Ταλεντάκια ελαφρού ή γελοίου τραγουδιού και άλλα τινά που αμείβονται γενναία.

Έτσι, η σοβαρή Λογοτεχνία κ' η έγκυρη κριτική προβολή της από τον Τύπο, μένει ορφανή και καταφρονεμένη, για το πλατύ αναγνωστικό κοινό. Απομένει σ' ένα 15 ή και 20% θιασώτες, όταν σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης διαβάζουν οι 90 στους 100 πολίτες, για να μη πούμε οι 100%.

Είναι λοιπόν φταίχτης και υπεύθυνος ο Τύπος και οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις, για το υποβαθμισμένο και κατώτερο πνευματικό μας επίπεδο. Τι να πούμε όταν βλέπουμε μια αξιόλογη πρόζα, να την παρακολουθούν 20 με 30 μυημένοι άνθρωποι, ή μια σπουδαία ομιλία, μόνο 30 και 50;

Η τέχνη βέβαια δεν έχει σύνορα. Είναι για όλους τους ανθρώπους, όταν αυτή πηγάζει από το λαό και γίνεται για το λαό. Όταν η Λογοτεχνία είναι καλογραμμένη, λέει την αλήθεια, καλλιεργεί τα συναισθήματα, μας προβληματίζει και μας φέρει καινούρια μηνύματα. Η τέχνη πρέπει, να έχει ελκιστικό και φιλογερό περιεχόμενο να γράφεται με το αίμα της καρδιάς του λογοτέχνη, να 'χει πλατιά κοινωνική ωφελιμότητα.

Στην Ελλάδα μας σήμερα, τη χώρα της «πάλαι ποτέ» «φαιδράς πορτοκαλέας» με τις νοθείες και τις τραγελαφικές αντινομίες, άλλοι δουλεύουν μέρα-νύχτα σε δημιουργικά, πρωτότυπα και κοινωνικά ωφέλιμα έργα... κι άλλοι διαφημίζονται και κλασιωχενίζονται, γνωστοί δαφνοκλέφτες, με τους εύκολους αναμυρικόςτικούς και μιμητικούς τους στίχους. Σήμερα στη χώρα μας, όπου είναι μια ακένωτη ποιητική υδρία... στίχους γράφει κ' η κουτσή Μαρία. Μα η επίδειξη κ' η προβολή στέκει μόνο στους επιτήδειους, τους ευκαμψίες και τους κόλακες. Κι ο καημένος και διψασμένος για νέα, πρότυπη και πρωτότυπη Λογοτεχνία λαός, απομένει ξένος κι ορφανός.

Πολλοί μοντέρνοι, με την αφηρημένη τέχνη κακοποιούν και θάφτουν τη λογική, ή την στέλνουνε περίπατο και στο χαμό. Τώρα, μερικοί σκηνοθέτες κι ΕΡΤιτζήδες, πάνε να θάψουν και το λόγο, για να 'μαστε μια κοινωνία βουβή και λουφαδιάρα, με μουγγά ρομπότ, ξόανα και καννιβαλους(!). Ας νιώσουν πριν είναι πολύ αργά, ότι, με τη μόδα της βουβής εικόνας, με το εμπορικό κι ελεεινό ποδόσφαιρο, με τη νωθρότητα, τον παρασιτισμό, το ξεπερασμένο εδώ και δυο δεκαετίες στη Γαλλία άθλιο πορνό... το χασίσι' και με των γνήσιων αξιών μας τον παραγκωνισμό, δε φτιάχνουμε πολιτισμό.

Τα κύτταρα του εθνικού μας οργανισμού, ζωογονούνται μόνο με την καλή και χρήσιμη πνευματική και ηθική τροφή της λαϊκής σοφίας και της ανθρωπιστικής Λογοτεχνίας.

Ποιό είδος θα καλλιεργήσει πιο σίγουρα τη λογική και τη λυτρωτική παιδεία εκτός από τη Λογοτεχνία που παλεύει με τη λέξη και το βίωμα, που είναι γλώσσα και ψυχή, συναίσθημα και αγωγή;

Οι βεντέτοι παραέγιναν γνωστοί, όχι γιατί η προσφορά τους είναι τόσο μεγάλης πνοής που προοιωνίζει ρεκόρ διάρκειας κι αθανασίας... Ίσως γιατί κατά Καβάφη («Νέοι Σιδώνας») φρόντισαν και πρόβαλλαν οι ίδιοι το έργο τους, ή γιατί τους βοήθησαν οργανώσεις, κόμματα, και ισχυροί της ημέρας, ή γιατί βρέθηκαν πάτρω-

νες στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, που τους έφκιασαν ονόματα και τους έδωσαν ώθηση και διάδοση στο πλατύ κοινό. Όμως, μ' επιτήδειους, επιδειξίες, επίπλαστους, πρόχειρους και πρόσκαιρους στα «περί διαγραμμάτων» που έλεγε κι ο μακαρίτης ο φίλος μου Β. Ρώτας, δε φέρουμε την άνοιξη στις τέχνες και στα γράμματα. Τα γνήσια ταλέντα του λαού, που ξεπετιούνται από τις φυσικές του μήτρες, αυτά θέτουν τη σφραγίδα τους, στις εθνικές και πολιτιστικές μας ιδιομορφίες.

Η Λογοτεχνία μιας χώρας, είναι ο καθρέφτης του εθνικού πολιτισμού της. Αλλά, παράλληλα, η αρχαιοκλασική και η νεοκλασική, είναι για όλους τους λαούς οι παραμάνες... που τους ενώνουν και τους αδερφώνουν, που τρέφουν τα μυαλά και τις ψυχές και καλλιεργούν τα περιβόλια των αισθημάτων, να καρπίζονται ευδαιμονίες και χαρές.

Έχουμε μια πατρίδα με την πλουσιότερη πνευματική παράδοση τής οικουμένης. Ας μην υποτιμιέται λοιπόν, κάθε πηγαίο, κοινωνικά κι εθνικά ωφέλιμο έργο· κι επιπλέον και βραβεύονται (με αισχρές συναλλαγές) τα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά υποπροϊόντα.

Είμαστε μικρή χώρα σε πληθυσμό, αλλά μεγάλη σε πνευματική και πολιτισμική ιστορία. Μόνο πνεύμα και τέχνη θα μπορούσαμε να κάνουμε εξαγωγή, για να δείξουμε τη σημερινή ταυτότητα των εθνικολαϊκών μας αξιών, στους άλλους λαούς. Πνεύμα Λογοτεχνίας, ποίησης και φιλοσοφίας έχουμε ανώτερο. Γιατ' είμαστε λαός με πονεμένα βιώματα, αναρίθμητα βάσανα και πάθια, με βιολογικά στοιχεία συναισθηματικής διάπλασης. Και τα μεγάλα έργα τέχνης, βγαίνουν μέσα από το μεγάλο πόνο, όπως μας διδάσκουν οι προπάτορες δραματουργοί μας, Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης, Αριστοφάνης κ.α. Και όπως λέει και ο Γκαίτε στον «Τουρκουάτο Τάσο».

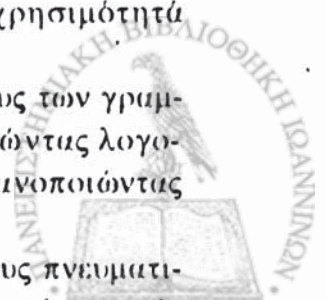
Τα άξια και ικανά ταλέντα, πρέπει να βρίσκουν στοργή και συμπάρασταση, γιατί κάτω από τις σκληρές συνθήκες που ζούμε και τις άγιαντες ρωμείκες διχοστασίες, τα πιότερα μαραινούνται κι απονεκρώνονται.

Πού είναι ένας Βλάσσης Γαβριηλίδης; Εκείνος ο πρώτος φιλόξενος, φιλόπonos και στοργικός πνευματικός πατέρας τόσων παλιών λογοτεχνών;

Σήμερα, στον Τύπο της Αθήνας και Θεσ/νίκης υπάρχουν μερικοί, νεώτεροι, αδιαμόρφωτοι, υπερόπτες, εμπαιθείς κι εγωιστές, σε φιλολογικές σελίδες και στήλες κριτικοί... που λιβανίζουν τους φίλους της κλίκας και της συναλλαγής, της κολακείας και της προσαρμογής. Δυο-τρεις μάλιστα απ' αυτούς, θέλουν να εκδικούνται φτασμένους και τίμιους αγωνιστές συγγραφείς· και με την τύφλα, την αντιζηλία και την προκατάληψη, γράφουν πικρόχολες κι επικριτικές ψευτοκριτικές γραφές, που καθώς είναι γνωστοί στα χαρακτήρες και στριψόδικοι, έχουν την καταλυλιά του λογοτεχνικού κόσμου, εκείνου που κατέχει πνευματική υγεία κι ευρωστία. Βέβαια, είναι προτιμότερο να προβάλλεται έστω κι επικριτικά, ένας καλός πνευματικός μόχθος και καρπός, παρά να περνάει απαρατήρητος. Γιατί, ένα έργο τέχνης αν είναι αληθινό κι ωραίο, πρέπει να κρίνεται και να φαίνεται υπεύθυνα, από τη χρησιμότητά του.

Ήταν παλιότερα ο Κατσίμπαλης μαικήνας στους φτωχοπρόδρομους των γραμμάτων. Αυτός (που ήταν τελ.οσπάντων) ξόδευε και πολλά χρήματα, βοηθώντας λογοτέχνες για τη δημοσιότητα και τις εκδόσεις, κάνοντας το χόμπυ του, ικανοποιώντας ένα μεράκι, μια φιλοδοξία.

Στα χρόνια μας, δε μπορεί ν' αγνοήσει κανείς και μερικούς έντιμους πνευματικούς ανθρώπους κριτικούς της Λογοτεχνίας, που δούλεψαν ακούραστα κι όσο μπόρεσαν αντικειμενικά κι έδωσαν βοήθεια, προβολή και ώθηση σε πολλά νεώτερα

Παγκόσμια Ποίηση

Ινδίες

Τρία ποιήματα

Χαρ Πρασάντ Σιαρμά

Μεταφράζει: η Αγνή Σωτηρακοπούλου

1. Σκόνη

Από σκόνη έρχομαι και σε σκόνη θα ξαναγυρίσω
Είτε οι άνθρωποι με ρίξουν στο νερό, είτε στη φλεγόμενη πυρά.
Λίγο με νιάζει, γιατί, έχω περάσει
το πλέγμα την ζωής, σε χρόνο που έσφιζα.
Έχω ταλαντευτεί στην αγκαλιά της χαράς αντιμετωπίζοντας
χτυπήματα και κακοτυχίες.

Τι κακό ή καλό έκανα δεν ξέρω.
Η ζωή μοιάζει μ' ένα ωραίο τρυφερό λουλούδι
που φυτρώνει και ανθίζει κάθε δευτερόλεπτο της ώρας,
ώσπου να ξεραθεί από τον ήλιο του χρόνου
πέφτει και πεθαίνει στη σκιά ή στην ηλιοφάνεια.
Έτσι θα είναι η μοίρα μου, μια μέρα θα πεθάνω.
Σα να μην είχα ποτέ γεννηθεί, η ύπαρξη μου ήταν ένα ψέμα.
Αφήστε με να κάνω κάτι καλό στους άλλους. Πρέπει.
Όταν ξέρω πως δεν είμαι τίποτα αληθινό παρά σκόνη.

2. Η Ερωμένη

Η ανάμνηση σου... ύστερα από δέκα
χρόνια
ήρθε σήμερα στο νού μου.
Θυμάμαι
Όταν έπαιζα χαρτιά μαζί σου
έκλεβες και με κέρδιζες.
Δεχόμουν την ήττα με γέλιο

για να σ' ευχαριστήσω και είμαι
ευγνώμων για μια τέτοια εκγύμναση
γιατί ο κόσμος με νίκησε
στο παιχνίδι της ζωής
έτσι δέχομαι κάθε ήττα
μ' ένα γέλιο.
Θυμάμαι
πως έκλεινες την πόρτα πίσω μου

ταλέντα, όπως π.χ. Ο Αρτεμάκης, ο Φουριώτης, ο Βαρίκας, ο Ρωτας, ο Χατζίνης, ο Καραντώνης, ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, ο Γκοσιόπουλος, ο Δόξας, ο Κλάρας, ο Σιατόπουλος κ.α. Σήμερα, πολλοί απ' αυτούς δεν ζούνε και μόνο δυο-τρεις βρίσκονται σε έπαλξη κριτικής.

Η ζωή, είναι πάντα γεμάτη ποίηση και ποιητές. Φτάνει οι δεύτεροι να μη χάνουν το δρόμο τους και τα νερά τους. Οι ποιητές πρέπει να είναι μέσα στην παιδεία, στη ζωή, στον αγώνα του λαού, για την πρόοδο και το καλύτερο αύριο. Να παίζουνε το θετικό κοινωνικό τους ρόλο. Να είναι μπροστάρηδες κι οδηγητές. Τον πατριάρχη του ιδεαλισμού τον Πλάτωνα, με τον εξοστρακισμό της ποίησης απ' την «Ιδανική του Πολιτεία»... οι ιστορικές εξελίξεις τον έχουν διαψεύσει.

Επικράτησαν οι θέσεις κ' οι απόψεις του Ιπποκράτη για την τέχνη που λέει πως: τα πάντα είναι θνητά και μόνο εκείνη είναι αθάνατη. Καθώς και του Επίκουρου: «Η Τέχνη μέθοδος εστί η τον βίο των ανθρώπων ωφελούσα».

Λ. Μάλαμας

και την κλειδωνες από μέσα
 και ο παγωμένος αέρας έμπαινε στο
 δωμάτιό μου
 και μ' έκανε να τρέμω σύσωμος από
 πάνω ως κάτω
 τότε μου έδινες το σάλι σου
 κι ένα φλυτζάνι τσαϊ για να ζεσταθώ.
 Ω αγαπημένη μου.
 υπήρξες τόσο καλή μαζί μου!
 Ακόμα σ' ευγνωμονώ γι' αυτό.
 Θυμάμαι,
 Όταν κάποιος δηλητηρίαζε
 τη σκέψη σου ενάντια σε μένα.
 που ήμουνα ερωτευμένος μαζί σου:
 και χωρίς να ξέρεις το παραμικρό για
 μένα
 ξέσπαγες σε λύσσα και
 άρχιζες να με μπατσίζεις·
 Όταν εγώ δεν υπεράσπιζα τον εαυτό
 μου πιά
 σταμάτησες το μπάτσισμα. Με άφη-
 νες εκεί...
 και πήγαινες στο πλαϊνό δωμάτιο.
 Ακόμα θυμάμαι τους μπάτσους από τ'
 ωραίο σου χέρι
 γιατί ποτέ δεν υπήρξα αχάριστος σε
 σένα.
 Από τότε ποτέ δεν ξαναγύρισα κοντά
 σου
 αν και μετανιωμένη με φώναζες
 ξανά και ξανά.
 Τώρα οι σκιές της νύχτας έχουν πέ-
 σει.
 Βρέχει
 τα δάκρυα πέφτουν από τον ουρανό
 που κλαίει.
 Και τα ταραγμένα μάτια μου
 ψάχνουν να σε βρούν, μάταια...
 Αν και ξέρω πως μ' άφησες κι έφυγες
 ποτέ δε θά μ' ανταμώσεις, ποτέ πιά!

3. Άτιτλο

Λίγα πουλιά
 προσηλώνουν στον ουρανό
 την απόγνωσή τους
 μιας γραφής ενός μαθητή.

Ένας στυφός ήλιος χρυσίζει τον ορι-
 ζοντα.

Μετά το φθινόπωρο
 Τα σύννεφα πλανιούνται κουρασμένα
 μοιάζουν ν' ακούνε τη γή ν' ανασαίνει
 προσεχτικά.

Βροχές από αιωνούς το χιόνι έρχεται
 τι μένει από τις μανίες της παραμο-
 νής.

Μια αόριστη μουσική
 ένα τραγούδι κομμένο.
 Το βάδισμα μονάχα
 είναι ηγεμονικό
 έμφυτο στη γή.

Αν όλα γκρεμιστούν
 ο άνθρωπος παραμένει.

Γαλλία

Ωρωπός

Μονίκ Φαβιέ

Μεταφράζει:

Ο Χρήστος Ε. Κατσιγιάννης

Το φώς γίνεται λιγότερο σκληρό.
 Χάνονται τα παιδιά
 μέσ στα στενά δρομάκια
 τα τόσο στενά, καμωμένα
 απ' τις ίδιες τις διαστάσεις τους.
 Ο γύφτος με το καρτσάκι του
 ξυπνάει το χωριό
 ξεφωνίζοντας την ομορφιά
 των φρούτων που πουλάει...
 Τότες, ανακαλύπτεις τη ζεστή απο-
 σία,
 το πράσινο μιάς πόρτας ασυνήθιστης,
 αγνοημένης·
 το πράσινο του βασιλικού
 που το άρωμά του χύνει
 και μέσα στην ξαναβρεμένη χλιάδα
 επιμένει.

Πράσινα τα μεγάλα δέντρα

μακριά επάνω στα βουνά.
Πράσινη της φιλύρας η σκιά
στη γνώριμη γωνιά της.
Έξη η ώρα και το βράδυ
κάνει να γεννηθεί
διακριτικό και δύσπιστο
ένα καινούργιο χρώμα...

Ιαπωνία

Το Μαύρο Τραγούδι

Μουράνο Σείρο

Μεταφράζει:

Ο Κύπρος Χρυσάνθης

Από τα μάτια και τ' αυτιά
ξεχύνεται σκοτάδι·
σμιγμένο με τη νύχτα
σάρκες πετώντας απ' το στόμα μου,
τι νά 'ναι τούτο το μαύρο τραγούδι;

Εδώ δεν φτάνει αυγή:
ένα κενό στις γης τον ίσκιο,
κανένα δέντρο σπίτι για σκυλί.
Εδώ και μια καρδιά
που δεν το θέλει να πεθάνει,
να κοιμηθεί δε θέλει,
να τραγουδάει, να τραγουδάει.
Φίλοι στον κόσμο όλο.
γροικείστε το τραγούδι μου
μαύρο τραγούδι της Ειρήνης.

Νοτιοαφρικανική Ένωση

Ηλιόβολο στη νοτιομένη πέτρα

Ντέννις Μπρούτος

Μεταφράζει: η Γούλα Σμυρνιώτη

Ηλιόβολο τ' απόβροχο στου λιθариού
την κώχη,
γυρεύουμε μι' ανθρώπινη, μεταχείριση.
Βαρειές οι μπότες λυώνουνε το
πνεύμα μας.

Κάτω από τ' ανελέητό τους πέλμα
τρίζουν καθώς σὺνθλίβονται τα κόκκαλα
μας.
Κι ἰδρώτας, δάκρυ, πνεύμα, κόκκαλα
υγρή κυλάνε λάσπη μες το πέλμα.
Λάσπη, κορμί γυναικείο
με χείλη που φλογίζονται
στ' άγγιγμα στιγμιαίας ηλιοβολής.
Μα που μιά μέρα, σαν ο ήλιος
μ' επίμονα θερμά φιλιά το γδύσει,
το πέλμα θ' αναταραχτεί
και τα λευκά μας κόκκαλα θα τραγου-
δήσουνε
σε νέμεσης μεθύσι
την επί τόπου αλά-Σάρπεβιλ εκδίκη-
ση...
Μιά μέρα, ναι, μπορεί. Μα σήμερα...
ακέμη μένουν άφωνα τα χείλη·
περήφανα βουβό μένει το στόμα,
όμως ολάνοιχτο στην ικεσία κοχύλι,
ν' ανταποδώσει πρόθυμο μ' ευγνωμο-
σύνης λόγια
την ανακούφιση τυχόν που θα του γί-
νει.
Ας είναι τούτη τιποτένια, σαν κείνη,
που της στιγμής ηλιοβολή μετά 'πο τη
βροχή.
δίνει στα πέτρινα συντρίμματα.

★★★★★★★★★★★★★★★★★

Λάμπρον Μάλαμα

1) «Σημειώσεις ενός Ταβερνιάρη»

Μικρά αφηγήματα και ότοχασμοί
στιγμιότυπα και περιπέτειες
σκιαγραφίες τύπων και αναμνήσεις.
Γεγονότα, πρόσωπα και πράματα
βιώματα του μόχθου και του πόνου.

Λάμπρον Μάλαμα «(Ο) Ξεσηκωμός του του Πολυτεχνείου»

Συγκλονιστικό αφηγηματικό χρονικό
προσωπικής μαρτυρίας σε β' έκδοση
βιωμένο μέσα στη φωτιά του αγώνα
το Νοέμβρη το 1973.

Ελληνική Ποίηση

Τραγούδια

Του ποιητή της Ειρήνης
Στέφανου Τηλικίδη

(Από την ανέκδοτη Συλλογή του)
«Μνήμες»

ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ

Θερμοπαρακαλώ σε, Μούσα λαϊκή, –Μούσα μου,– μ' αγάπη περισσή να με συντρέξεις, τώρα π' αποκοτώ να δρασκελήσω το κατώφλι της κόλασης, όπου Μακρόνησο τη 'νοματίζουν.

Τι μονάχα ου, –απ' όλες τις διακόνισσες της Τέχνης– λύπες αλλοτινές κι όργητες, σε διδαχή μπορείς να τις γυρίσεις, για τους ανθρώπους των μελλούμενων καιρών.

Κ' εμέ, άλλη δε με κατέχει πεθυμιά πάρε, με το κλειδί της ΤΕΧΝΗΣ, της μνήμης του έθνους τα παραθυρόφυλλα ν' ανοίξω, ν' αναθυμιάται κείνο του λαού τα πάθια κι απ' των στοιχειώνε τη φέρμα να φυλάγεται.

Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΠΕΛΑΓΑ

Σ' όλα τα πέλαγα δροσό, σ' όλα τα πόρτα μόσκοι
Και στο στενό του Λαύριου, της κόλασης ανάσα.
Βουρλίζονται τα δεντρικά, τον άνεμο ρωτούνε:
–Τ' έχεις αγέρι της δροσιάς, τ' έχεις η τραμουντάνα,
και καις τα σκίνια στις πλαγιές κι ανάφτεις τις αφάνες;
–Τι να σας πω, μωρέ δεντρά και τι να μολογώ σας;
Εφές προφές οπού 'πνεψα, πέρα στο Μακρονήσι,
Είδα τους νιούς φαντάσματα, τα παλικάρια σκιάχτρα,
Είδα και σκύλους Αλφαμί να δέρνουν να σκοτώνουν.

Πήρε φωτιά η ανάσα μου, επύρωσ' η πνοή μου
Και πλιό δεν έχω το δροσό και πλιό δεν έχω μόσκους.

ΚΑΨΟΜΑΝΑ

Μια μάνα, μια καψόμανα, μια τρισχαροκαμένη,
άκρη την άκρη κάθεται, στο Λαύριο, στο βράχο,
και με τον άνεμο μιλεί, του μάϊστρου πιλογιέται:
–Για πνέψε, μάϊστρο, δυνατά, για πνέψε το μελτέμι,
να ξανταριάσουν τα στενά, να διώ το Μακρονήσι,
να διώ μανάδων τα παιδιά, να διώ και το δικό μου,
Οπού 'χα λιόντες τέοσειρις κι απόμεινέ μου μόνο.

Ιδεοπαίγνιο

Γιώργου Θεοφανόπουλου
Εισαγγελία Αθηνών

Κάνω παιγνίδια με τις λέξεις
αλλά και γρίφους και χρησμούς,
νά 'χεις αράδα να διαλέξεις
κι εσύ για όλους τους καιρούς.

Σμιλεύω αγάλματα στο χρόνο,
πίνω στις χούφτες ουρανό
και κελαηδάω σ' όποιο τόνο
να σε κρατάω ξυπνητό.

Παίζω πεντόβολα τ' αστέρια,
ρουφώ τον ήλιο την αυγή
και ξεφυλλίζω στα τεφτέρια
τα βερεσέδια πούχ' η γη.

Μπλέκω τα νήματα της σκέψης
και σου ζαλίζω το μυαλό
μα κι όσα όνειρα αν κουρσέψεις
δεν σου γυρεύω μερδικό.

Της θλίψης άδολος λυράρης
σου τραγουδάω τους καημούς
και τις χαρές σου· και μπροστάρης
στους άγριους κοσμοσεισμούς.

Σου ζωγραφίζω τις ελπίδες
τις προσδοκίες σου αν θες
και καλωπίζω τις ρυτίδες
να μη σου γίνονται βαριές.

Τις καταιγίδες γαληνεύω
με κάποιας χίμαιρας λουρί
και μέσα σ' άπειρα ψαρεύω
κάποιο περήφανο φαρί

να στο προσφέρω, καβαλάρης
να μπείς σ' ονείρου το χορό,
λίγες στιγμές να ξελασκάρεις
της βιοπάλης τον τροχό.

Ανοιγω δρόμους στα σκοτάδια
ξελαγαρίζοντας το φως.

Με της αγάπης τα λιβάδια,
θέλεις δε θές, εισ' αδερφός.

Μεθώ με κάθε τι ωραίο
και με το τίποτα γελώ
μα και στις συμφορές σου κλαίω
κ' ίσως και πνίγομαι θαρρώ.

Παλεύω ενάντια στο χρόνο
και σ' ανηφόρια περπατώ
κι αν με γελάς δεν σου κακιώνω.
Μόνο προσφέρω. Δεν ζητώ.

Μπλέκω τις σκέψεις σε τυφώνες
σε τούτο τ' άψογο χαρτί
και κομπολόι τους αιώνες
παιζω στον όλων τη γιορτή.

Διαβάτης είμαι, στρατοκόπος,
γαβριάς της ζήσης, στοχαστής,
και αν σε ζάλισα... τι κόπος!
Δεν φταίω εγώ, ο ποιητής.

Τα Βέρροια*

Γιώργου Δ. Κουλούκη
(Γ. Φωτεινού)

Χωριό της λεύτερης ανάσας
των ανταρτών λημέρι
και μεράκι των βοσκών
εχτίστηκες το μόχτο να δροσίζεις
ν' ανατρέφεις τ' όνειρο.

• Με βρυσες κι αγναντέματα
μ' αλώνια για καρπούς και για νυχτέρια
με σύντροφο ήλιο σκαρφαλώνεις
απ' τα πουρνάρια ως τα έλατα
με την πηγή του Κατουρέλη
σταλάξεις των βουνών το απόσταγμα.

Δοξάζω το κλαρί
πλένω στο χιόνι την ψυχή μου ν' αξιωθώ
σε τόσην ομορφιά να ξαναζήσω
και το μεγάλο τον καημό
τις νύχτες που αλαφροκοιμάμαι
τον κάνω πανηγύρι με βιολιά
φέρνω το Πάσχα πρώιμο των ανθρώπων.

* Ορεινό χωριό στον Πάρωνα

Αθυμία

Αντώνη Κυριακόπουλου

Μ' έμαθαν να γραφω λέξεις... λέξεις πτώματα μ' ανία.
Φρεσκαρισμένες κάποτε, μ' αρώματα και χρώματα
έγραφα στίχους – κάποια ποιήματα
με μιά γαλάζια κιμωλία.
Δίχως να ζητήσω, την πρώτη λέξη που άρθρωσα
με μάτια ορθάνοιχτα να τραγουδήσω.

Νάταν... Φως!

Ειρήνη... Αγάπη... Θεός!

(Λέξεις μεγάλες, σκαλοπάτια σ' ανάερες σκάλες)

Κάποια λέξη θά 'ταν άλλη, μάλλον επιφώνημα
που είπα μ' έρωτα, με δέος
μ' έκπληξη μεγάλη.

Δεν έχει ωστόσο πιά τώρα σημασία

μια κι άρχισα να γράφω στίχους

ειρηνικά διανοήματα με μια γαλάζια κιμωλία.

Καλαμάτα 1935

Διαφυλάξει Κύριος την Δικαιοσύνη

Ευαγγελίας Παπαχρήστου – Πάνου

Φωταγωγημένες λυχνίες συντροφεύουν τον ύπνο
των σφαγιασθέντων. Στις πνοές των κοιλάδων
οι οιμωγές των αθώων. Η κόμπρα εισβάλλει στη Σάμπρα!
Οι κατάρες των προφητών επί των σφαγέων: Ισραήλ,
Ισραήλ, παραμορφώνεις τα στόματα των προφητών.
Εκπορνεύεις το λόγο Κυρίου. Κύριος Σαβαώθ
έναντιος των εδαφών σου: «ου κλέψεις!». Μα, εσύ,
Λαέ πολεμόχαρε, της αχαριστίας εραστή, κωφεύεις επί
των χαρακωμάτων σου, κή πυρκαγιά απλώνεται επί
της Ανατολής των αδυνάτων. Κύριος στήσεται επί-
των ορίων σου, οριοθετώντας «τα όρια των Χανααναίων,
απ' άκρων ορίων Αιγύπτου».

Διαφυλάξει Κύριος την δικαιοσύνη των Λαών. Κύριος
θεραπεύει τους θεράποντες της αγάπης, αλλά εσείς
διαβαίνετε οπλισμένοι έναντι Κυρίου εις γην Χαναάν,
και δίνετε την κατάσχεσή σας «εν τω πέραν του
Ιορδάνου.» Εσείς, λαός της ρομφαίας και του δόλου
εκστρατεύετε κατά των αλλοτρίων εδαφών συντάσσοντες
την ιστορία της αυθαιρεσίας, υπακούοντας στην πολεμική σας Γραφή:
«απολείτε πάντας τους
κατοικούντας την γήν και κατοικήσετε εν αυτή.»

Οι Ανάπηροι (Απόσπασμα)

Ζαφείρη Στάλιου

Σα δέντρα κλαδεμένα στου χειμώνα την κρύα καρδια,
χωρίς χέρια, χωρίς πόδια, με γιάλινα μάτια με σάπιους αρμούς.
περιμένουν κάθε μέρα τον κίτρινον ήλιο,
την αυγή με την πάχνη τους, τη δύση του θανάτου,
τα σώματά τους είναι τσακισμένα, σπασμένα
γεμάτα μπαλώματα. οι πληγές αφήσαν τα χνάρια τους
αυλακώνουν, χαράζουν, κάναν σχέδια στο δόλιο κορμί.
η ραγισμένη ψυχή έχει φορέσει τις μαύρες πλερέζες της,
τα δάκρυα στομώσαν τα βλέμματα.

.....
Γιναμε σακάτηδες όταν οι αλλοι γλεντούν
με τ' άσπρα τους γάντια, με τα φουντωτά τους λοφία,
με την πολυχρωμη φαντασία τους.
Σακάτηδες όταν γύρω κυλά η ζωή,
ανάβουν τα φώτα της πόλης,
όταν οι σειρήνες τραγουδούν τη χαρα τους...

Αισθαντικοί σηματοδότες

Γούλας Σμυρνιώτη

Ο θεομάχος Ισραήλ,
αμάχων εξολοθρεφτής,
από τον κορφο των μανάδων
τα παιδιά της Βηρυτού ξεριζώνοντας,
σηματοδότες φυτεύει μ' αυτά
στο δρόμο
προς την ελπίδα των απάτριδων.
Και τα κορμάκια φέγγουν των νηπίων
μέσα στο κοσμογονικό σκοτάδι των βομβαρδισμών
και τη δαιμονισμένη την αντάρα.
Φέγγουνε με την ίδια τους την ύπαρξη,
π' ανάφτει διάφανη
στη γύμνια και την πείνα τους,
στη δίψα και την εφιαλτική τους ερημιά.
Φέγγουν αισθαντικοί σηματοδότες
ανάμεσα σε βρωμισμένους άθαφτους νεκρούς,
σε ζωντανούς π' ουρλιάζουνε θαμμένοι στα χαλάσματα,
και σ' άλλους με κρεουργημένα τα λαβωμένα μέλη,
που πνίγουνε τον πόνο τους
μέσα σε λίμνες αίματος.
Του δίκιου φέγγουνε το δρόμο
μες απ' τον πανικό των θρήνων και των βογγητών
και μες απ' τους καπνούς κι από τη σκόνη
με τ' ανελέητο που σηκώνεται γκρέμισμα
των σπιτικών τους.

Αισθαντικοί τα βρεφη σηματοδότες,
αλλοτε κοκκινο ριχνουνε φως
για τη συσπείρωση της αγανάχτησης.
κι άλλοτε, με τη γλύκα της σκέψης
η μάνα πως έρχεται,
αναφτουνε το πράσινο της εφόδου.
Αισθαντικοί σηματοδότες
ίσαμε την πραγματώση τ' ονείρου
σε κάποια Χαναάν.

Στίχοι

Μαρίας Παναγόπουλο

Πράξη

Για ν' αποδείξει
με τι πάθος
μάχονταν
τις φυλετικές διακρίσεις
Νέγρους
μασκάρεψε τα παιδιά του
στο καρναβάλι.

Πόθος

Να ήμουν φλόγα να 'καιγα
τα, που τον κόσμο καίνε.

Ανυπόταχτη ανάσα

Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου

Ζούνε μες στις καρδιές μας, όλα αυτά που αγαπούμε...
 Η πρωινή δροσιά και τ' άρωμα των λουλουδιών...
 Η νιόχτιστη αγάπη και το φιλί των ερωτευμένων
 στο πρώτο πυρό φτερούγισμα της εφηβείας τους...
 Το πέρασμα των χελιδονιών
 πάνω απ' την απριλιάτικη ξενιασιά της γης...
 Μεσ στην πανώρια αρμονία κι ευτυχία της φύσης
 το κύμα με το φλοίοβρο του
 αδιάκοπα δίνει φιλιά στην αμμουδιά...
 κ' η αντρεισούνη κ' η ανάσα μας
 αγκομαχούνε πότε υπομονετικά και γαλήνια,
 και πότε μ' επιμονή και πείσμα
 για να λυτρωθούν και ν' ανταμώσουν
 την ομορφιά της ευτυχίας του ανθρώπου...
 Μα, μερικοί μεσίτες του πιό σκληρού
 κι ανελέητου θάνατου,
 που δεν τους συμφέρει και δε θέλουν να βγαίνει
 στον ήλιο και στο φως της ευτυχίας και της λευτεριάς του ο άνθρωπος
 θέλουν πάλι να μανταλώσουν τα μάτια
 και τον ανήσυχο νου μας,
 να δέσουν κόμπο τη φωνή μας
 και να κόψουν την ανάσα μας
 μ' ένα κομμάτι ατσάλι μπολιασμένο με νετρόνιο και θάνατο...
 πολύ έχει γίνει ο μισεμός στον κόσμο, αδέρφι μου,
 π' ούτε φτάνει όλος αυτός ο ήλιος, για να στεγνώσει
 τόσο αίμα που χύνεται στον κόσμο...
 Ο άνθρωπος κτήνος και μακελλάρης
 σκοτώνει τον άνθρωπο αθώο
 που δεν έφταιξε ποτέ σε τίποτα,
 κι είχε μόνο την ευτυχία ή ατυχία να γεννηθεί άνθρωπος...
 πότε και πως θα μπορέσει να προστατέψει
 ο άνθρωπος τον αυτό του απ' τον άνθρωπο;
 Και που θα βρει έναν επίδεσμο ειρήνης να κλείσει τις πληγές του;

Αθήνα/Οκτώβρης '82

ΠερίεργειαΠηνελόπης Π. Μαρνέλη

Κάθε τόσο μοιράζουμε τον πράσινο ήλιο
 σε γειτονιές σκοτεινές και δρόμους τρισάθλιους.
 Τσαλαβουτάμε στις υστερικές αποχρώσεις
 των χαμαιθρόπων της οικιπής και της αρρώστιας.
 Γονατίζουμε ζωγραφίζοντας μονολιθικά σχήματα
 και διαδοχικές, συμπληρωματικές γωνίες·
 η μόνη οπτική αντιμετώπιση των πραγμάτων...
 Χτές στήσαμε φλάμπουρα στην πλατεία των ηρώων.
 Μαζεύτηκαν τριγύρω παιδιά κι αστυνόμοι.
 Τα φλαμπουρά μας πολύχρωμα μαντήλια,
 σχημάτιζαν της ειρήνης το περιστέρι

και προσκυνούσαν μοναχά τον ουρανό...
 Κάθε τόσο περνάμε τα βράδια μας
 κάνοντας γκριμάτσες στον καθρέφτη του μπάνιου.
 Αυνανιζόμαστε μπρος στο παράθυρο,
 που κοιτάζει τα μπαλκόνια απέναντι.
 Θυμώνουμε μιλώντας στο τηλέφωνο
 κι ενστικτώδικα κλωτσάμε τα πόδια μας·
 η μόνη αυθόρμητη μορφή επικοινωνίας...
 Αύριο θα κρεμάσουμε τα μαντήλια στην πόρτα.
 Θα διώξουμε με τη σκούπα τους περιεργούς!

Νέοι Ποιητές

Μιλώντας για τον πόλεμο

Νίκου Αλέπη

Πάντα με έθελγε μεγάλη επιθυμία,
να ζήσω, στο εγγονάκι μου να διηγούμαι,
πως πέρασα στον πόλεμο στην Αλβανία
τις τραγικές ημέρες κείνες να θυμούμαι!

Τώρα να! Τό 'χω μπρος και με κοιτάει
άδολη αθωότητα γεμάτα τα ματάκια
τις περιπέτειες να του εξηγήσω με ρωτάει,
με περιέργεια πολλή στα πέντε του χρονάκια!

Τάχα πως βλέπει τους ανθρώπους ως κι εμένα,
τι γνώμη σχηματίζει για τον κόσμο τη ζωή,
τι εντύπωση του κάνουνε αυτά τα περασμένα,
πως θα συνδέσει το παρόν μ' αυτή την εποχή:

Πως θα δεχτεί τα πράγματα μ' αξία,
άραγε πόσες πίκρες θα γευτεί,
σαν δει πόσο νοθεύεται η ιστορία
πόσα σκεπάζει ψέματα η ζωή:

Στίχοι για την Πάτμο

(το νησί της αποκαλυψης)

Του Γιώργου Φεγγέρη

Έρμη πόλη

Αφύλαχτες πύλες στα σκοτάδια
μονάχα ένας αετός φωτίζει τα ερείπια.
Λησμονημένα συμβολα,
πένες βυθισμένες στο ξερό μελάνι,
σπασμένες αλυσίδες,
βαθιές χαραξίες στο βράχο.

Όλα σκόρπια στα κατάρτια της λήθης.

Κι άξαφνα...
Αιώνιο φώς παρθένιο.
Μια θαμπή μορφή να πλημμυρίζει
απ' άκρο σ' άκρον ολάκερη την πολιτεία(!)

Εν' απλό χαμόγελο
στο πρόσωπο με τις βαθιές ρυτίδες.

Σιωπή

Αντιλάλησε δυνατά η τελευταία κουβέντα.
Σείστηκε η έρμη ξεχασμένη πόλη

στη στερνή κραυγή
πριν χαθεί στο μνήμα του πελάγου
ο αντί αλος της ηχώς...

Θεία ευωδία πλημμύρισε η πολιτεία
Και πάλι σιωπή...
Κι έσβησε ολότελα η θαμπή, σεβάσμια
μορφή
δεν άντεχε άλλο πιά
μπρός στο θνητό αίμα
που κελάρυζε αμαρτωλό γιομάτο πάθη
και κακίες.

Η θωριά του όμως, έμεινε εκεί.
ανεξίτηλη στο θείο βράχο,
στην έρμη πολιτεία,
ψιθυρίζοντας αιώνια δυό λέξεις:
«Αγαπάτε αλλήλους».

Τίποτα άλλο
Μονάχα αυτό
'Ολ' η ζωή μας.

Ο Γκρεμός των ονείρων

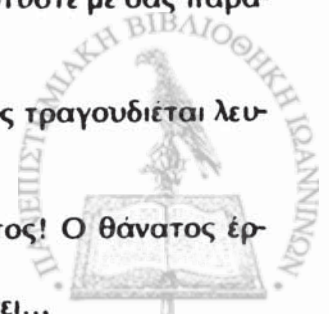
Γιώργου Γαμπιεράκη

Ετούτες οι φωνές πως βρήκανε διέξοδο
σήμερα

στην ψυχή μου και με πονούν;
Κραυγές πολέμου ξεψυχητά,
στριγγλιές ξεστήθωτων κοριτσιών,
βόγγοι ετοιμοθάνατων,
ουρλιαχτά και κλάματα παιδιών,
ριπές πολυβόλων,
σπίτια που γκρεμίζονται πάνω στα όνειρα
εκατοντάδων καλοκαιριών,
άνθρωποι που πεθαίνουν κρατώντας
στα κομμένα χέρια τους
την πίστη, για τη ζήση ετούτη
που αφήνουν...

Μα πως μπορώ;...
παιδιά του Λιβάνου, φτύστε με σας παρα-
καλώ...

Φτύστε με!
Νόμισα πως με στίχους τραγουδιέται λευ-
τεριά
...Μα προσοχή!
Αδέρφια μου, ο θάνατος! Ο θάνατος έρ-
χεται!
Ακούτε τον, που φθάνει...

Παιδιά του Λιβάνου, σφάχτε κι εμένα μη μ' αφήνετε

ανάμεσά σας
να περιπλανιέμαι με την κατάρα του ποιητή...

«Ώρα μηδέν»

Γιώργου Δημακόπουλου

(Κ' οι φωνές ακόμη λύγισαν
μπρος στη θέα του θανάτου).

Χρεωκοπημένη, παλιά φωτογραφία
σκιάζεται θαρρείς σαν σε κοιτάζει,
φωτιά, καπνός κι οχλαγωγία
πνιχτές κραυγές π' αρχίζουν να ουρλιάζουν.

Η λύτρωση στέκει κουρνιασμένη
στο παγωμένο, πλακόστρωτο μνήμα του θανάτου,
στα κυπαρίσσια και στα ευωδιαστά λουλούδια,
στο φυτίλι που αργοπεθαίνει
μπρος στη βαλσαμωμένη φωτογραφία,
κάτω απ' τα στενά μουγκρητά των φευγαλέων.

Ο φθινοπωριάτικος αγέρας που χτύπησε
την πόρτα
μπήκε πιά στις χαραμάδες.
Πιδιά βολής, στόχοι στρατιωτικών αεροπλάνων,
ριπές, βολές χαριστικές,
ύμνοι, μορφές, κι ακολουθίες.

Ενέχειρα -στόχοι- και γιοφύρια
δίνουν, χτυπούν και προσπερνούν
στις δημοπρασίες και στις συνεστιάσεις,
στα σκλαβοπάζαρα γυρεύοντας μια
στερνή ελπίδα.

Αδυναμα κορμιά κοιτούν απαλλοτριωμένα.
Αδάσαστες καρδιές αρνούνται να βαδίσουν.
Κάποιο χέρι απλώνεται πάνω στην άμορφη ζωή μας
ώρα μηδέν, κι ο κώδωνας εκρούσθη.

Παλαιστίνιε...

Δημ. Δημητριάδη

Γενναίε αδελφε μου Παλαιστίνιε
με τ' όπλο στο χέρι
χαιρετίζεις το θάνατό σου.
Θέλεις να ζησεις
αδελφέ μου Παλαιστίνιε
και το αίμα σου χύνεται
στον πυρετό της καταστροφής
στα κτηνώδη πέλματα
της παγκόσμιας υποκρισίας
και στις γλοιώδεις ερπύστριες
των εισβολέων του εγκλήματος.
Η άσπρη χεφίγια σου
στροβιλίζεται στους καπνούς
των βομβαρδισμών
με τ' όνειρο της πατρίδας
δεμένο στο μαρτύριο.
Γενναίε αδελφέ μου Παλαιστίνιε
η θέλησή σου ατσάλινος βράχος
και το ξεκλήρισμά σου
ντροπή των ισχυρών της γης.

Στον εργάτη λατομείων

Κώστα Νιώρα

Πανω στα νταμάρια με πνίγει η σκόνη.
Μέρες το χρώμα τ' ουρανού γυρεύω.
Ο θάνατος χυμάει απ' τα ρουθούνια μας.
Καλό το μεροκάματο, μα κάθε αυγή
σέρνει μαζί της ίσαμε πέντε βασιλέματα.
Είμ' ο εργάτης πάνω στα λατομεία
συνειδητά ή ασύνειδα μικραίνω τη ζωή μου.
Έι, εσύ πολίτη που απόψε με διαβάζεις
και είσαι όλο κριτική και βούληση
ζητώ τη βοήθειά σου.
Είμ' ο εργάτης λατομείων που απόψε
σε απεργία διαρκείας κατεβαίνω.
κι όλο με τρώει η σκέψη πως τα παιδιά μου θα πεινάσουν
καθώς σε αντρύα μπαίλω

~~~~~

Παναγιώτη Τσουτάκου

«Αντίδωρο αγάπης»

και

«Ειρήνη»

Έλλα δυο βιβλία της μακράς
ποιητικής θητείας του ευγενικού
και τρυφερού ανθρωπιστή
τροβαδούρου Τσουτάκου,
προσφορά στην πολύπαθη αγάπη
και στη μυριοπόθητη ειρήνη.

Η νέα θέση του ελληνικού πολιτισμού σε μια συγχρονισμένη νεοελληνική εκπαίδευση

Τού Αλκίφρονα Αττικού

Μέσα στις τόσες αλλαγές που επιβάλλεται να γίνουν, για να φτάσει επί τέλους ο διψασμένος και αδικημένος Λαός μας στο πολιτιστικό επίπεδο των άλλων σύγχρονων λαών, πολύ σπουδαία θέση - αν όχι τη σπουδαιότερη- έχουν οι αλλαγές στην Εκπαίδευση γενικά, και ειδικότερα στη Μέση Παιδεία. Αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα, εξασφάλιση τρόπων και κινήτρων για τη συγγραφή σχολικών βιβλίων από κάθε άποψη άψογων, ανέβασμα του μορφωτικού, (και μισθολογικού) επιπέδου των εκπαιδευτικών, ρεαλιστικός και προγραμματισμένος προσανατολισμός των νέων προς τα επαγγέλματα που δεν έχουν ακόμα κορεσθεί, (και όχι ελεύθερη «παραγωγή» πτυχιούχων, που αναγκαστικά θα μένουν άνεργοι κι απογοητευμένοι), κ.τ.λ. Από τα παραπάνω θέματα, πολύ σοβαρό νομίζω κάποιο, που δεν έχω αντιληφθεί ως τώρα να έχει ανακινηθεί και συζητηθεί. Ενωώ τη ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ πού πρέπει να πάρει η γνωριμία των μαθητών με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Το πόσο πελώρια σημασία έχει η γνωριμία αυτή το καταλαβαίνουμε άμα σκεφτούμε ότι ένας από τους λαούς της Ευρώπης, που έχει την πιά φτωχή πληροφόρηση και γι' αυτό και την πιά μικρή εκτίμηση για τον Ελληνικό Πολιτισμό είναι- στο μεγαλύτερο ποσοστό τους -οι Έλληνες! Η κυριότερη αιτία του θλιβερού αυτού φαινομένου είναι το ότι, μόλις λευτερώθηκε η πατρίδα μας από την τούρκικη σκλαβιά πήραν στα χέρια τους την εξουσία-και την εκπαίδευση- οι κοτζαμπάσηδες, οι φαναριώτες και γενικά οι «αριστοκρατικές» και συντηρητικές δυνάμεις, πού βλέπανε το Λαό, (τόν πρωταγωνιστή της επανάστασης), σα χυδαίο κοπάδι («χύδην όχλον» τον ονόμαζαν). Τη μόρφωση αυτού του λαού την ανέθεσαν στους ονειροπαρμένους ρομαντικούς «σοφολογιότατους» που ηλιθιότατα πίστευαν ότι η κυριότερη προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ήταν το ξαναζωντάνεμα- διά μέσου των σχολείων-ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ(!). Τά φριχτά λάθη που κάνανε οι λογιότατοι και που πάρα πολύ ακριβά πλήρωσε, κι εξακολουθεί να πληρώνει ο ελληνικός λαός, είναι τα εξής: 1) παραγνώρισαν μια ιστορική κι επιστημονική αλήθεια: ότι η γλώσσα οποιουδήποτε λαού μπορεί να πλουτίζεται ή να φτωχαίνει, να γίνεται τεχνικότερη, ή απλοϊκότερη, αλλά ποτέ δεν είναι δυνατό ν' αυτοκαταργείται και ν' αναπληρώνεται με μια γλώσσα νεκρή έστω κι αν αυτή υπήρξε η τελειότερη γλώσσα του κόσμου. 2) Παραγνώρισαν τη σοφία του Δ. Σολωμού, που είναι όχι μόνον ο πρώτος ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ της Νεώτερης Ελλάδας αλλά και ο φωτεινότερος νους του Νέου Ελληνισμού. Και διακήρυξε- με τον περίφημο «Διάλογο» (του ποιητή με το λογιότατο), ότι η γλώσσα της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας και γενικότερα της πνευματικής ζωής, μόνο πάνω στη ζωντανή γλώσσα του λαού μπορεί να πλαστεί. Και ότι, η τυχόν «φτώχεια» της τότε λαϊκής γλώσσας δεν ήταν εμπόδιο σ' αυτό, επειδή «την ίδια φτώχεια είχε και η ιταλική γλώσσα πριν τη γράψει ο Δάντης και η αγγλική πριν τη γράψει ο Σαίξπηρ και η γαλλική πριν τη μεταχειριστεί ο Ρακίνας». Κι έτσι ο Σολωμός μ' όλο του δέν ήταν φιλόλογος, εδίδαξε στους ιστορικά και γλωσσολογικά αστοιχειώτους λογιότατους ότι, οποιαδήποτε ζωντανή γλώσσα, διαμορφώνε-

ται, πλουτίζεται, και σιγά-σιγά φτάνει στην λεξιλογική και αισθητική της ολοκλήρωση, από τη στιγμή που αρχίζουν να τη χρησιμοποιούν με γνώση, σεβασμό, υπευθυνότητα και καλαισθησία, οι ποιητές και οι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου.

Αφού όμως επί ενάμιση αιώνα, η παιδεία του ελληνικού λαού, έμεινε στα χέρια της αντίδρασης και του σκοταδισμού, σ' όλο αυτό το διάστημα τα ελληνόπουλα ήταν υποχρεωμένα ν' αφιερώνουν 10 ώρες την εβδομάδα στο σχολείο κι άλλες 10 ώρες- το λιγότερο- στο σπίτι, για να μαθαίνουν το συντακτικό και τη γραμματική της αρχαίας ελληνικής και, δια μέσου εκείνης, την καθαρεύουσα! Αυτό σημαίνει ότι μέσα στα 6 χρόνια των γυμνασιακών τους σπουδών, τα ελληνόπουλα θυσίαζαν **4-5 χιλιάδες ώρες** για να μάθουν μια «τεχνητή» γλώσσα, που ήταν αδύνατο να εκφράσει την ψυχή τους και που τελικά, ακόμα και άνθρωποι με επιστημονική κατάρτιση, δε μπόρεσαν ποτέ να τη μιλήσουν άπταιστα! ⁽²⁾ Σ' αυτές τις χιλιάδες των ωρών, πόσα άλλα χρησιμότερα πράγματα μπορούσαν να μάθουν. Και πάνω απ' όλα, αντί ν' αγκομαχούν για να «**αναλύσουν γραμματικώς και συντακτικώς**» ελάχιστες σελίδες **αρχαίου** κειμένου, θα μπορούσαν να γνωρίσουν ακέραια κλασικά αριστουργήματα σέ **πραγματικά λογοτεχνικές μεταφράσεις**, κι έτσι να γνωρίσουν την ΟΥΣΙΑ, (και όχι τη γλώσσα μόνο), του λαμπρότερου πολιτισμού της Ευρώπης. Γεγονός, που θα τους χάριζε εκείνη την πλούσια πνευματική καλλιέργεια, που επί αιώνες τώρα απολαμβάνουν όλοι οι λαοί της οικουμένης ⁽³⁾.

Σήμερα,- με φοβερή και ακριβοπληρωμένη καθυστέρηση- ήρθε επί τέλους ο καιρός ν' αποχτήσουν και οι Έλληνες (μαθητές και μη), μια νέα, ωφελιμιστική και ρεαλιστική θεώρηση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Βέβαια, για την ώρα, δεν είναι δυνατό να επιχειρήσω εδώ μια λεπτομερειακή παρουσίαση αυτής της θεώρησης. Νομίζω όμως απαραίτητο να υπογραμμίσω τα πιό βασικά της στοιχεία. Κι αυτά, κατά τη γνώμη μου, είναι τα εξής:

Η μελέτη της αρχαίας γραμματείας δε μπορεί πιά να έχει τους περιορισμένους στόχους που είχε άλλοτε. Δηλ. δε θά στοχεύει να μας παρουσιάσει την αισθητική κυρίως αξία των κλασικών κειμένων και το ιστορικό ή εγκυκλοπαιδικό υλικό που κλείνουν μέσα τους. Παράλληλα με αυτά, και περισσότερο από αυτά, πρέπει να μας αποκαλύπτει τα στοιχεία εκείνα του ελληνικού πολιτισμού, **που βοηθούν άμεσα εμάς τους σημερινούς ανθρώπους να αντιμετωπίσουμε σωστά τα δικά μας σημερινά προβλήματα**. Επομένως ένα καινούργιο, σημαντικό και δύσκολο έργο αναλαμβάνει ο φιλόλογος, (η όποιος άλλος «ερμηνευτής» του αρχαίου πολιτισμού μας): Να φανερώσει στους ανθρώπους, όχι μόνο τα θαυμαστά επιτεύγματα των αρχαίων μέσα στο χώρο της υλικής και πνευματικής ζωής, αλλά πολύ περισσότερο να αποκαλύψει την ψυχοσύνθεσή τους, τη νοοτροπία τους, την **ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ** τους, **τον πρωτότυπο και ανώτερο τρόπο της Σκέψης τους**. Αυτά μας ενδιαφέρουν, γιατί αυτά είναι, -θα έλεγα- τα «μυστικά» που τους έδωσαν την ικανότητα να πραγματοποιήσουν τον καταπληκτικό πολιτισμό τους: Δηλαδή την Αθηναϊκή Δημοκρατία, την πολύπλευρη και ανθρωπιστική ΠΑΙΔΕΙΑ της, την ανεπανάληπτη άνθηση της ποίησης, των καλών τεχνών, της επιστήμης, της **ελεύθερης κριτικής ανθρώπων, αρχόντων, θεσμών**, που όλα αυτά μαζί, διαμόρφωσαν ένα θαυμάσιο τύπο ανθρώπου και έναν τρόπο ΖΩΗΣ που μέχρι σήμερα παραμένουν «**κτήμα εσαεί**» για κάθε άνθρωπο, και πηγή έμπνευσης για τη διαμόρφωση νέων μορφών ζωής

ανάλογα με τις ανάγκες κάθε τόπου και καιρού.

Ξαναλέω πώς είναι σχετικά δύσκολη η νέα παρουσίαση του ελληνικού πολιτισμού, γιατί απαιτεί κάποια επιμόρφωση, για να συσχετίζει διαρκώς ο «παρουσιαστής» τις σημερινές καταστάσεις με τ' αρχαία (μεταφρασμένα) κείμενα. Αλλά το μορφωτικό αποτέλεσμα θα είναι θαυμάσιο, καθώς ο μαθητής μέσα από έναν αρχαίο πολιτισμό, θα διαμορφώνει μέσα του την πεποίθηση ότι και σήμερα η καλλιέργεια του ΜΕΤΡΟΥ και της ισορροπίας, της διαλεκτικής εξέτασης κάθε ζητήματος, της απλής, λιτής ζωής, βοηθάει τον άνθρωπο να γλυτώσει από το άγχος της καταναλωτικής κοινωνίας, όπου κυριαρχεί η φριχτή εκμετάλλευση ανθρώπων και λαών από λίγους ασυνείδητους. Πολλές ακόμα πολύτιμες ιδέες είναι δυνατό να «αντληθούν» από τη σωστή προσέλαση του ελληνικού πολιτισμού, όπως η απέχθεια προς κάθε μορφή τυραννίας, η στροφή προς ανώτερες μορφές ψυχαγωγίας και η αποστροφή από τις εκφυλιστικές «διασκεδάσεις» των κεφαλαιοκρατικών κοινωνιών, και πολλά άλλα. Με την προϋπόθεση ότι θα αντικατασταθεί η κατεστημένη, στενή και στενοκέφαλη θεώρηση και «έρμηνεία» των αρχαίων κειμένων από μια μοντέρνα, φωτεινή και αδέσμευτη ανάλυση. Σα μικρό παράδειγμα θ' αναφέρω την ΑΝΤΙΓΟΝΗ του Σοφοκλή, για την οποία περισσότερο έχει γράψει ο Γιάννης Ιωαννίδης-Φαληριώτης στο τεύχος 35 του «ΕΛ. ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ». Η παλιά, κατεστημένη ερμηνεία, υποστήριζε ότι βασικό νόημα του έργου ήταν η σύγκρουση ανάμεσα στους νόμους των θεών και στους νόμους των ανθρώπων (των τυράννων), και η υποχρέωση του ηθικού ανθρώπου να υποταχτεί στο θείο, παρά, στο ανθρώπινο δίκαιο. Όμως «το νόημα και το δίδαγμα έχει πολύ μεγαλύτερο πλάτος και πολύ μεγαλύτερο ύψος.(...) Η Αντιγόνη συμβολίζει γενικά τον ΙΔΕΟΛΟΓΟ ΑΝΘΡΩΠΟ, πού τον καίει η απόλυτη πίστη στις υψηλές αξίες και ιδέες τόσο πολύ, ώστε αισθάνεται σαν υπέρτατο χρέος του να κάνει πράξη και πραγματικότητα αυτά που πιστεύει. Και οι αξίες που πιστεύει η Αντιγόνη, είναι αδικία κι εξευτελισμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Και έχει καθήκον ο πολίτης ν' αντιστέκεται στην τυραννία και μάλιστα να διακηρύττει φανερά την αντίθεσή του σ' αυτή» (*) Ακόμα σέ πάρα πολλά σημεία της «Αντιγόνης» ο Σοφοκλής κάνει δηκτικότερη πολεμική κατά της τυραννίας, διδάσκοντας έτσι το σημερινό νέο, ότι, ο λογοτέχνης ποτέ δέν πρέπει να κάνει «τέχνη για την τέχνη» αλλά, ν' αγωνίζεται δια μέσου της τέχνης του να μορφώσει τον άνθρωπο, υψώνοντάς τον, σε μια ελεύθερη και υπεύθυνη, δημιουργική προσωπικότητα. Εξ ίσου διαφορετική από την παλιά, θα είναι και κάθε άλλου κειμένου η ερμηνεία. Αλλά γι' αυτά θα χρειαστεί να γίνει λόγος άλλη φορά. Α Αττικός

1. Πολύ πετυχημένη εικόνα του λογιότατου δίνει ο Βυζάντιος στην κλασική πιά κωμωδία του, τη «Βαβυλωνία».

2. Είναι γνωστά τα πελώρια «μαργαριτάρια» που ξεφουρνίζουν βουλευτές, δικηγόροι, δικαστές κτλ. π.χ. «Που ευρίσκεσθε τότε, Βεβαιείτε ότι οι φοιτούντες εις την σχολήν είχαν αποταθεί εις υμάς»; (τα σωστά είναι: Πού ευρίσκεσθε τότε; Βεβαιούτε ότι οι φοιτώντες... είχαν αποταθεί εις υμάς:)

3. Αρκεί να ρίξει κανείς μια ματιά στις βιτρίνες των μεγάλων βιβλιοπωλείων για να διαπιστώσει πόσο πολλά βιβλία, γραμμένα σ' όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες κυκλοφορούν κάθε χρόνο, αφερμένα στην αρχαία τραγωδία, κωμωδία, γλυπτική, αγγειογραφία, στη δημοκρατική οργάνωση της πολιτικής και καθημερινής ζωής, κτλ. Φυσικά, πρέπει να υπάρχει μεγάλο αναγνωστικό κοινό μ' έντονο ενδιαφέρον για τον ελληνικό πολιτισμό, για να κυκλοφορούν τόσο πολλά-και ακριβά-βιβλία.

4. Τα εντός εισαγωγικών είναι από το άρθρο του κ. Ιωαννίδη-Φαληριώτη.

Φωνές από τα βάθη

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

Του Γιώργου Παπαστάμου

Προ των πυλών της τρίτης χιλιετηρίδας, σε λίγα χρόνια, θα βρεθεί ο ματωμένος και χλιοπροδομένος αιώνας μας. Θα σταθεί ορθός με αγνώριστο πρόσωπο και καταματωμένος ενώπιον των αδελφών του αιώνων που πέρασαν, και της αδέκαστης Ιστορίας, ν' απολογηθεί.

Θα αποτελεί έκκληση προς τους ΜΕΓΑΛΟΥΣ του κόσμου τούτου, να συνηγορήσουν υπέρ αυτού. Ο ίδιος θα καταφερθεί ενάντια και κατά των Σαδδουκαίων, που τον προδωσαν. Αυτοί είναι υπαίτιοι του καταματωμένου παραμορφωμένου του προσώπου. Θα φωνάζει ενάντια στη φατρία των Γβιονιτών θα κάνει κατάπτυστο τον ψευδο-Μάρκελο που παρίστανε το Χριστό. Θα επιρριψει βαριά ευθύνη στους συνωμότες, στους συμβουλάτορες, στους ψευδοπροφήτες και στους αιρετικούς. Θα κάνει καταπτυστούς τους πικρούς Βηριγοίθους τους ατεγκτούς Σκύθες, τους βαρβαρούς Βίκιγκς και τους αδιάλλακτους Σάξωνες.

Και τέλος θα παρακαλέσει τους λαούς αυτούς να εκθεσουν τις απόψεις τους, στο αν υπάρχουν προϋποθέσεις, για ένα νεοφανές έαρ για μια καινούργια άνοιξη, σε ολη την ανθρωπότητα.

Και θα γυρίσει, ο λαβωμένος αιώνας μας, προτού ξεψυχήσει και περάσει στη μητέρα του αιωνιότητα, προς το ευώνυμο μέρος. Εκεί θα στεκούν περιδεδειγμένοι, σκεπτικοί και καταφορτικοί θλιψη, αλλά και δραματική κατηγορία, όσοι μεγάλοι θα κρατάνε στα χέρια τους τη μοίρα του κόσμου και τον κυβερνάνε. Αραγε θα μπορέσουν, όσο αξίζει την ύστερη ώρα της απολογίας του ματωμένου αιώνα τους, να συγκινηθούν; Θα θυμηθούν ταχα: Το Βερντιν, το

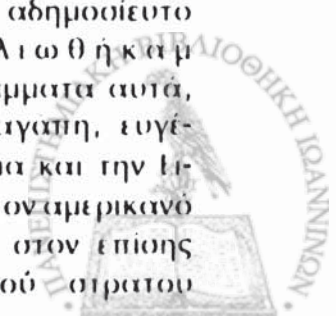
αίμα που ετρεχε ποτάμι απ' τον αρκτικό ως τον Καύκασο. Θα θυμηθούν τις ζούγκλες της Βιρμανίας, τους δρόμους των ατιλλών, το ερειπωμένο Στάλινγκραντ, τις πτωματοστρωμένες ακτές της Νορμανδίας, τα κάτεργα του Νταχάου της Τρεμπλίνκα, του Μπέρκεν-Μπέλσεν, του Μπούχενβαλντ, του Μαουτχάουζεν, του Άουσβιτς. Θα θυμηθούν τις χρυσές χαρταυγές της «νίκης» Σαλέρνο, Κίεβο, Τεχεράνη. Θα θυμηθούν τέλος τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.

Κι ακόμα ποιός θα τους κάνει αυτούς τους νέους μεγάλους ενώπιον της Ιστορίας και προ των πυλών της τρίτης χιλιετηρίδας που στέκουν, να σκεφτούν συνετά και να «συμπονέσουν» αυτούς που εξαιτίας τους, είναι ενδεχόμενο να χαθούν στο μέλλον από έναν πανανθρώπινο όλεθρο.

Αλλά οι μεγάλοι θα πρέπει να ρθούν στην έξοχη και θαυμαστή στιγμή που έγινε το αλησμόνητο συναπάντημα των δυο μεγάλων νικηφόρων στρατών στις όχθες του Έλβα. Αυτό το φιλικό ένθερμο συναπάντημα των δυο μπορούμε να πούμε κόσμων σ' ένα ποτάμι της Μεσευρώπης είναι εν-δεικτικό της προσέγγισης τραχύτατων και σκληρών πολεμιστών, στο λυκαυγές της παγκόσμιας νικηφόρας Ειρήνης.

Είχα την έμπνευση να γράψω ένα αφήγημα με το θέμα αυτό. Μου έδωσαν την αφορμή δυο γράμματα στρατιωτών από τη Δύση και την Ανατολή, και φυλάσσονται σ' ένα Μουσείο του Στετίνο-έτσι θαρρώ. Τα γράμματα είναι απ' την αλληλογραφία, των δυο στρατιωτών του Β' παγκοσμίου πολέμου που γνωριστήκανε και φιλιωθήκανε στον Έλβα, γι αυτό και το αφηγημά μου-ανέκδοτο και αδημοσίευτο ακόμα, φέρει τον τίτλο: Φιλιωθήκαμε στο τον Έλβα. Τα γράμματα αυτά, γεμάτα ανθρώπινο πόνο, αγάπη, ευγένεια, νιάσημο για το φιλιωμα και την Ειρήνη του κόσμου ανήκουν στον αμερικανό λοχία Γκριφ Μπράουν, και στον επίσης υπαξιωματικό του ρωσικού στρατού Ιωσήφ Στερτοφτσινωφ.

Αυτά τα γράμματα και πολλά όμοια τέ-

τοια θα τα διαβαζουν ταχα οι μεγαλοι του μελλοντος, η θα φθειρονται ασκοπα κιτρινα και λησμονημενα στα Μουσεια του «Πολιτισμου»:

Απ' την αλλη μερια, περα απ' το τειχος των πυλων της τριτης χιλιετηριδας θα συνωστιζονται τ' αριθμητα πληθη των λαων· και θα προσπαθουν ν' ακουσουν απ' τα τεραστια μεγαφωνα, την απολογια του αιωνα. Και κατωπι στη χαραυγη των νεων καιρων, της νεας χιλιετιας, οι μυρμηγκιες των Ηπειρων θα ξεκινουν... Θα ξεκινήσουν κι απ' τους λαους αυτης της Θριαμβευτικης αφετηριας θα ξεχωριζουν μονο, όσοι θα κομιζουν ζωντανη την εθνικη τους ταυτοτητα.

Αλλα, μεχρι να φτασει εκεινος ο καιρος, χρειαζεται ως Έλληνες να διασωσουμε τη συνειδησιακη μας εγρηγορη. Γιατι τα παντα αρχιζουν απο τη συνειδηση, και τιποτα δεν αξιζει παρα μονο χαρη σ' αυτη. Απο το 'να μερος εχουμε τη συνειδηση, που αξιοποιει τη ζωη μας, κι απο τ' αλλο το παραλογο στοιχειο. Πρεπει να σταθουμε με τη μερια της συνειδησης. Δεν θα μας επηρεασουν οι «προσταγες» των μεγαλων για να μην παρουμε το δικο μας δρομο, διατηρωντας ζωντανη την εθνικη μας ταυτοτητα. Δεν θα μας πεισει ο υποκωφος διχασμος της ανθρωποτητας, που βρισκει την ιδεολογικη του αντανακλιαση στους δυο κοσμους.

Και παμε τωρα στο ατομο, στον ανθρωπο, που εχει πολλες ομοιότητες σ' ολη την οικουμενη. Ειναι κάποιος Χερστογκηρωκισ της προζας του Μπελλδου κι αυτος-προτυπο οικουμενικου ανθρωπου, που παιζει το ρολο του μεσα στην ιστορια, και μεσα στο δικο του παρον.

Αγγιζει με δικη του πρωτοβουλια τα ορια της Ιστοριας. Συντασσει αυτος ο Χερστογκ γράμματα, πραγματικα και φανταστικα και τα απευθυνει προς τους Μεγαλους προς τους κυβερνητες που κατευθυνουν τον κοσμο και τη μοιρα του.

Εν ονοματι του εαυτου του, αλλα και ολοκληρης της ανθρωποτητας, καταθετει μια κωμικη μεταφυσικη μηνυση, καθως κι ενα ψευδοελεγειο εναντιον όλων όλων βρισκονται η δεν βρισκονται στην αρχη και ετυχε να κατακτησουν τα ορια της

αξιοπρεπειας είτε του Χερστογκ είτε γενικότερα του ανθρωπου.

Ο Χ... ανθρωπος ειναι ειρωνικος, ειρηνικος, σιωπηλος και καταλαγιασμενος εχει αυστηρη επιγνωση του εαυτου του. Το «θυμα» σαν υποκειμενο εκνευρισμων εχει πια εξαφανιστει. Η περιπτωσιολογια του, δεν μας βοηθαι πια στην ενοχοποιηση του συμπαντος. Ειναι μια, αλλιμονο, μελοδραματικη αφαιρεση, στερημενη απο κάθε ανθρωπια, σαν την εκμεταλλεονται το ιδιο οι κτηνωδεις ρατσιστες και οι «αναμορφωτες» ιεροκηρυκες. Πιονια θαυμασια αυτοι και για τους Μεγαλους. Απ' εδω μορφαζει η δυσαρεσκια της πεννασμενης μεριδας των λυκων, απο τις ομιχλες της ουτοπιας, απ' εκει μεταπρατες και σεμπροι πουλανε τη ροδοζαχαρη της ιδανικοποιησης. Αχ λαε μου, λαε μου!

Μικρές ταξιδιωτικές ματιές

Νέα Υόρκη-Λος Αντζελες

Της Στεφανίας Καλού

Απο το αεροδρομιο «Κένεντυ», πεταμε για το Λος Άντζελες με τ' αεροπλανο της TWA», ωρα 4 μ.μ.

Ασπινόμεντη και πρωτη φορα, σημειωνει ο υπαλληλος. Και σε μενα: «Περιμενετε στο σαλονι»...

Σε λιγο, μ' ενα βαγονακι με παραλαβαινει η αεροσυνοδος.

Φοβος με κυριεψε: πως μακρινα για παντα απο τους δικους μου, η πως πηγαινα για χειρουργικη εκεμβαση.

Απο ψηλα, σ' ενα πελαγος φωτος, διακρινονται οι απεραντες κυλλιεργημενες εκτασεις της Καλιφορνιας. Πεδιαδες καστανοχρωμες, κοταμια, λιμνες, χωρια.

Προχωρωντας, συνανταμε μερα-φως. Έχει (3) ωρες διαφορα απο τη Νεα Υορκη.

Πλαι μου καθεται μια Τουρκαλα. Μάταια η σερβιτορα προσπιθει, με τον καταλογο στο χερι, να συνεννοηθει για φυγητο. Τελος, της φερνει ενα σχεδιαγραμμα με ζωα. Η Τουρκαλα δειχνει κοτοπουλο-«Τσιγκεν»- λειει η σερβιτορα γελαστη.

Στην τηλεοραση παιζεται κάου-μπυκο έρ-

γο. Κοιμήθηκα για να ξυπνήσω στο Λος Άντζελες.

Ο σταθμός λιγότερο εντοπωσιακός από του Μόντρεαλ. Χρειάστηκε ώρα να ξεχωρίσω τη βαλίτσα μου από τον κινούμενο χώρο.

Οι δικοί μου με περίμεναν εκεί.

ΧΕΡΜΟΖΑ: Θυμάσιο προύστιο μια ώρα έξω από το Λος Άντζελες. Λουλουδότοπος με ομοιόμορφα ξύλινα σπίτια ντυμένα στο πράσινο. Κοντά στον Πασιφικό, η δροσιά σε περπονιάζει. Τα πρωινά, αργεί η ομίχλη να διαλυθεί και να ξεπροβάλλει ένας καυτός ήλιος που σε τρελαίνει...

ΜΠΕΡΡΥ ΦΑΡΜ: «Ρομπότ» πάντα, βλέπουμε τους πρώτους μετανάστες. Υπάρχει σε δέντρο από κάτω αιωρούμενη η πρώτη κούνια που νανούριζε η μάνα το μωρό της. Πιο πέρα το ξύλινο κρεβάτι του ζευγαριού και κοντά τα εργαλεία του άντρα που καλλιεργούσε τη γη. Τη γη, που το μαυριδερό λασπερό χόμα της, εκτός από τ' άφθονα φρούτα και λαχανικά ως και τα υπέρκαλλα άνθη, παράγει και χρυσάφι.

Είδαμε το ρήγμα που περνούσε το ποτάμι και τα πρώτα «ταψιά», που σκοσκινίζαν το χρυσάφι οι πρώτοι άποικοι.

ΝΤΥΣΝΕΪΛΑΝΤ: Η Σταχτοπούτα, η Κοκκίνοσκουφίτσα στο δάσος, τα φαντάσματά, το πλήρημα της βάρκας στο βυθό και τόσα άλλα... παραστατικά δοσμένα, φαντάζουν πρόσωπα αληθινά: «Ρομπότ» κοπέλες, με ξέπλεγα μαλλιά, υποδέχονται τους πειρατές, ενώ γύρω οι οικογένειες, ανάβουν φωτιές και τα σκυλιά γαυγίζουν αδιάκοπα.

Για κάθε θέμα χωριστό εισιτήριο, και σε πολλά πηγαίνεις με ειδικό βαγόνι. Τόσο απέραντα μεγάλος είναι ο παραμυθένιος κόσμος του Ντίσνεϋ.

Νοσοκομεία και σχολεία σε κάθε σου βήμα. Μια κοπέλα γεννημένη στην Αμερική από Έλληνες γονείς, μας διηγείται:

Θέλω ν' αλλάξω σχολείο. Τα παιδιά, μας ρίχνουν στο φαγητό μας ναρκωτικό, ή μας τα προσφέρουν για καραμέλα.

Τελευταία, ένα κορίτσι έπεσε αναίσθητο στην τάξη. Το μετέφεραν στο Νοσοκομείο για «μερτικό» Φοβόμα!... Και η κοπέλα που τάλεγε αυτό, ήταν μόλις 11 χρόνων...

Στην είσοδο του σπιτιού, πίσω, από την πόρτα, πάντα η αλυσίδα και το όπλο!

Μια νύχτα ακούσαμε «πιστολιό» στο δι-

πλανό ποτοπωλείο. Έκλεβαν τα ποτά και είχε ειδοποιηθεί η αστυνομία. Το πρωί μετέφεραν μια ηλικιωμένη γυναίκα στην κλινική με μια σφαίρα ακριβώς στο πίσω... μέρος. Κατοικούσε στο διπλανό ξυλόσπιτο.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ: Πολύβουο ανθρώπινο μελίσσι. Ουρπινοξύστες, συντριβάνια, πλατείες, θολή ατμόσφαιρα πνιγμένη στο καυσαέριο.

Είναι βράδυ. Κάθε βήμα και φωταγωγημένο θέατρο.

Σταθήκαμε για κέρασμα. Μας σέρβιρε Νέγρα, ένα παγωτό που δεν τελειώνει. Γύρω βουσιβί βελούδο, ακόμη και στην «τουαλέτο»; (πρόκληση), όταν σκεφτείς λουούς, που στερούνται και τη γάζα ακόμα, να δεθεί μια πληγή!...

ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤ: Παράξενο!... Ένας λόφος με απέραντη ηρεμία. Σούρουπο τριανταφυλλένιο! Ανεξήγητα, μου θύμισε προπολεμική γωνιά της Αθήνας.

Έρημες εκτάσεις, ώρες με τ' αυτοκίνητο, και δε συναντάς ένα δέντρο. Σκέφτεσαι: Πολλά ακόμα θα μπορούσαν να γίνουν...

Πηγάδια, με ειδική αντλία, μέρα - νύχτα βγάζουν λάδι από τα έγκατα της γης, νομίζω για βιομηχανική χρήση. Μέρα-νύχτα, χωρίς ανθρώπινη παρουσία... Πλούτος... αναρωτιέσαι, προς τι... γιατί...

Βράδυ, η «Καταλίνα» μπριγιάν στο δάχτυλο του Λος Άντζελες.

Ζητώ τον άνθρωπο! Ποιόν άνθρωπο;

Αυτόν που 'χασε την ψυχή του!... Κι ήταν τόσο απλό! φτάνει να πέταγε το καρφίτσωμένο του χαμόγελο και με καθαρή ματιά, να δει το σύντομο, μα ουσιαστικό σκοπό της ζωής.

Απομυθοποίηση «τέχνης»

Κουτάζοντας τον Ιερό Βράχο

Γουί. Λ. Λεπου

(Στον ποιητή Κ. Μαϊστράλη)

Μια μέρα ήμωνα ψηλά στο Ασπεροσκοπείο και κοιτάζα γύρω. Ήτανε γιορτή και τ' αυτοκίνητα γείπανε. Ήτανε θαυμάσια. Η ατμόσφαιρα λεπτή και διάφανη. Κοίταζα τα καινούργια φυλλοειδή των δέντρων, το πράσινο μαζι του λόφου, διακοσμημένο με κίτρινα και κόκκινα αστρικά, τα

γύρω υψώματα, την Ακρόπολη. Την Ακρόπολη την είχα συνηθίσει να τη βλέπω, από παιδί, στην Αθήνα. Ήταν μέρος του τοπίου και την είχα βιβαθεί. Την κοιτάζα λοιπόν, αφηρημένος στην αρχή και ύστερα βιάθηκα να τη μελετώ και να την προσέχω. Και τότε, σα να την είδα για πρώτη φορά. Τι ήταν λοιπόν, γιγιάδες τόνοι μάρμαρου, που κάποτε είχανε σκαρφαλώσει πάνω στο σκοτεινό βράχο, καπελώνοντάς τον μ' ένα δίδημα αστριφτερό και ξέχασαν ύστερα να κατεβούν. Για μια στιγμή μου φάνηκε σα μίτσιο έργο Αθήθαι, πόση προσπάθεια θα χρειάστηκε και πόση χρόνια. Επιτελεία ολόκληρη από μηχανικούς, μικρές σειρές από σκλάβους και ζώα αναρίθμητα. Όλα σε μια συντονισμένη προσπάθεια. Σ' ένα όνειρο, φτιαγμένο στο μυαλό από τα πριν. Έπρεπε να διαλέξουνε πρώτα το υλικό.

Ένα υλικό γέμιστό, που να βγάζει από μέσα του ένα γλυκό φως. Μίσο κατώτερο απ' το μαρμαρίνι. Και ύστερα να τοποθετηθεί αυτό με τέτοια ακρίβεια στις πλευρές του και τα επίκευδα, ώστε να λες πως τά'ρνε χαιδέψει χέρια αγέλων. Τι δύσκολο έργο! Αλλά γιατί όλη αυτή η προσπάθεια; Γιατί όλη αυτή η επίδειξη; Δεν θύ'τανε πολύ προτιμότερο οι τρελοί που τό'φτιαζαν αυτό, να κάθονται ξαπλωμένοι σε αναπαυτικές μαξιλάρες, συζητώντας πρόσχημα μεταξύ τους και πίνοντας το γλυκό κρασίκι τους; Το ερώτημα με βισαίνιζε, ενώ τα μάτια μου άγγιζαν τις πλευρές και τις επιφάνειες. Παρικολοιοθούσα τη θαυμάσια προσαρμογή των σμιλεμένων ογκόλιθων. Η μια πέτρα κάτω από την άλλη. Η μια πέτρα σταρωτά με την άλλη. Τιποτα να μη ξεφεύγει. Ένας στριτός από λειομένα κομμάτια μαρμαρίνιων βράχων, που βγάζανε φτερά και πετάζανε, απ' την Πεντέλη μέχρις εδώ, και πήρανε θέση μεταξύ τους, κάτω από τα προστάγματα μιας θεάς. Ποιά ήταν η θεά αυτή; Και γιατί τό, κανε; Παρικολοιοθούσα τις πέτρες στην αρμονία τους και προσπάθησα να βρώ τη λέξη που θα την περιγράφε. Και τότε, μια λέξη άναψε μέσα μου, στο βάθος της συνείδησής μου, και τη γέμισε με μαρμαρένιο φως. Ήταν η λέξη πειθαρχία. Ναι, οι πέτρες είχανε πειθαρχία. Πειθαρχία μεταξύ τους και πειθαρχία σ' ένα γενικό, προ-

ηγούμενο, αόριστο σχέδιο. Σ' ένα σχέδιο προκαταβολικό. Και ταυτόχρονα η μαρμαρίνη αυτή πειθαρχία, υκαινισσόταν και υπόβαλε την πειθαρχία στους ανθρώπους. Γιατί το ερώτημά μου, το σημερινό, θύ'τανε το ίδιο με το ερώτημα του αθηναίου πολίτη, ή του επισκέπτη αιχαιοπελαγίτη σύμμαχου, ή ξένου έμπορου στην Αττική. Και η απόκριση, η μυστική απάντηση που θα λάβαινε από τη θεά του έργου (και τη θεά) η ίδια: 'Ότι κάποιοι παντοδύναμοι, κάποια ιερά τέρατα, οι εξουσιαστές, τό'χανε φτιάξει. Αυτοί ήτανε τόσο δυνατοί, που μπορούσαν να λυγίσουν την πέτρα, να της δώσουν ακιθινή μορφή. Τόσο δυνατοί, που μπορούσαν να αναγκάσουνε τη φωτεινή πέτρα, σέ κελώριους όγκους, να εγκατασταθεί εδώ στο βράχο και να στήσει ψηλά ένα γορό μεγαλείου και ομορφιάς, λειομένη στον ήλιο και βαμμένη μ' εξίσια χρώματα. Τι λοιπόν, ήταν ο άνθρωπος μπροστά τους; Τι ήταν ο ακομωμένος πολίτης, ο σύμμαχος, ο ξένος στην Αττική; Ένα τίποτα. Κι αν ήθελε να 'ναι εντολής, έπρεπε να σέβεται την εξουσία και να τά'χει καλά μαζί της.

Αιτή η διδασκαλία κέρναγε κατ' ευθείαν απ' το μάρμαρο μες στην ψυχή, δίχως λέξεις. Ασυνείδητα. Μαζί με το θαυμασμό.

Η Ακρόπολη επομένως, ήταν ένα ποίημα εξουσίας, όχι μάρμαρου. Ποίημα εξουσίας και κριτικής δύναμης. Μια πράξη επιβολής. Ένα έργο λαθραίας κατατρομοκρατήσης. Μια ισχυρή δόση πολιτικής προκαρίνδας. Και το μυστικό νόημα της αυτό, μου το φανέρωσε μια λέξη, που κέρασε, ποιός ξέρει πως, μέσα απ' το νου μου. Σε μια στιγμή. Η λέξη «πειθαρχία». Που στην αρχή νόμιζα πως ήτανε πειθαρχία στην πέτρα.

Ενώ ήτανε πειθαρχία για τους ανθρώπους. Μια μυστική δύναμη, που βγάνει μέσα απ' αυτούς, για ν' αποχωριστεί απ' αυτούς και να υψωθεί σιγά-σιγά πάνω τους.

Να τους κυριαρχήσει. Χρησιμοποιώντας τους τώρα, σαν υλικό. Σαν πέτρες. Για το σχέδιο ενός δεύτερου έργου. Κοινούργιου αόριστου έργου. Του έργου του πολιτισμού. Που δεν είναι μαρμαρίνος, αλλά ανθρώπινος. Που δεν έχει για σκοπό του την «τέχνη», αλλά τους ανθρώπους. Αυτούς που θέλει να τους ξαναχίσει σε κοινούργιο καλούπι, δημιουργώντας ένα λαό υπεράνθρωπων.

... Ω, υπερκόσμια παρουσία! Ω, θεά του διαλογισμού! Όταν οι αθηναίες παρθένες ανέβαιναν ψηλά, σε παρτάξη, να σου φορέσουν τον πολύτιμο χιτώνα, ζούσες αληθινά μέσα στη σκέψη τους. Γιγάντιο φλάμπουρο της εκπολιτιστικής αυτοκρατορίας των δύο θαλασσών και των τριών ηπείρων...

Λαογραφικό διήγημαΗ Παναγιά κ' η μάνα μου

Του αείμνηστου φίλου και πνευματικού αδερφού Λήμου Νασούλη

που ακόμα είναι νωπό το χρώμα του τάφου του απ' τα δάκρυα).

... Την είδα γιέ μου, την είδα γω την Παναγιά. Την είδα με τα μάτια μου που πήγαινε στην εκκλησιά τ' Άγιου Μηνά.

– Μώρη μάνα μην το λες... Μην τάχα και σου φάνηκε;

Ονειροφαντασιά μην ήταν; Ποιός είδε μάνα μου την Παναγιά ως τώρα;... Γ' άκουσες μώρη μάνα μου ποτέ;...

– Γιέ μου!... είπε κι απόθεσε στο σκαμνί τη ρόκα της. Την Παναγιά την ίδια, όρκο βαρύ σου παίρνω. Την είδα γω την Παναγιά, την είδα γιέ μου...

Σύμπυσε τη φωτιά καλά, λαμπάδιασε. Έφεξε πυρό το πρόσωπό της. Βύθισε εκστατική τα γαλανά τα μάτια της στο μακρινό τον παιδικό της κόσμο. Συμάζεψε έν' άσπρο χελιδόνι απ' τα σγουρά της τα μαλλιά στη μαύρη μπόλια της κι άρχισε να μοιλογάει ευλαβικά το παραμύθι.

– Ντάλα μεσημέρι ήταν γιέ μου. Αλωνάρης. Έψηνε ο ήλιος το ψωμί κ' η πέτρα σκίζονταν. Λεκάχρονη παιδούλα τότε. Άιντε τσούπρα μου, μου είπε η μάνα μου, πλύσου, χτενίσου κι άλλαξε κι ανέβα στο σωρό τ' Άγιου-Μηνά κι αγνάντεψε πέρα το στρατί να δεις μην έρχεται ο Κύρης σου κι ο αφέντης μου από την Αραπιά, μικρή μου.

Μάνα μου καλή της είπα: Πόσες φορές δε βγήκα γω στο ξάγναντο και δεν αγνάντεψα και δεν αλλιθώρισαν τα μάτια μου, θωρώντας πέρα το στρατί το μακρινό μην έρχεται ο Κύρης μου... και κείνος μήτε που φάνηκε ποτέ;... Δεν πάω μώρη μάνα, δεν πάω, της είπα. Να 'τανε μάνα μ' σίγουρο πως τούτη τη φορά θα φέρω το καλό μαντάτο, τα σχαρίκια πως έρχεται ο Κύρης μου...

Να 'τανε μάνα μ' σίγουρο;... Ηονά η καρδιά μου σαν γορνάω στο σπίτι πικραμένη.

Ο Λήμος Νασούλης με τον Λάμπρο Μαλαμα πριν 4 χρόνια κάτω απο την Ακρόπολη.

– Άιντε τσούπρα μου να πάς. Μου είπε πάλι εκείνη κι όνειρο καλό είδα απόψε, πώς ήρθε λέει ο αφέντης μου κι ο Κύρης σου καλή μου. Και να το δείς... Θαρθεί.. Καιρός του νά 'ρθει μάτια μου. Πρέπει. Πρέπει ναρθεί. Τρέχα τσούπρα μου. Κι αν δείς πέρα στο σύρραχο να 'ρχωνται καντάρι οι μούλες φορτωμένες κι ομπρός λεβέντης καβαλάρης, πάνω σε τσέργες κλαδωτές, περήφανες και σιαγιακένιες στρώσες, θά 'ναι καλή μου ο Κύρης σου και τρέχα να μου φέρεις τα σχαρίκια.

Όταν τον ξεπροβόδισα, έτσι -μ' ορκίστηκε πως θα γυρίσει πίσω.

Άρχοντας, Καβαλάρης. Καβάλα ο Κύρης σου μπροστά, και πίσω του καντάρι οι μούλες φορτωμένες με φλουρί... Άιντε και να δείς, πως τούτη τη φορά θα στρέξει τ' όνειρο...

– Πλύθηκα, στολίστηκα και πήρα τον ανήφορο τ' Άγιου-Μηνά. Ντάλα μεσημέρι γιέ μου. Απ' το λιοπύρι αχνίζαν οι πλαγιές, έβραζ' η γής. Έβαλα το χέρι αντήλιο κι αγνάντενα κι αγνάντενα απ' το ψήλωμα τ' Άγιου-Μηνά τη μακρινή τη στράτα, μην τύχη και φανεί ο Κύρης μου, που η ίδια δεν τον γνώρισα ποτέ, κ' η μάνα μου τον ξέχασε πώς ήτανε, η δόλια. Λέκα και παραπάνω χρόνια είχε να τον δει και στέρεψε το γέλιο κ' η χαρά της, και γέρασε πρίν την ώρα της, μετρώντας τη ζωή που διάβαινε στιφή και χολιασμένη δίχως ίσκιο.

«Στείρα, Κατερίνα τούτ' η γης. Βραχότοπος. Λε μας κρατάει πιά, της είπε ο Κύρης μου. Μήτε ψωμί, μήτε νερό χορταίνουμε

ποτές· και θα χαθούμε Κατερίνα. Κάμε την καρδιά σου σίδερο κι ατσάλι κι άφησε να φύγω, να πάω στην ξενητιά, στην Αραπιά να καζαντίσω. Κι όταν γυρίσω Κατερίνα, να, ο Άι-Μηνάς, στ' ορκίζομαι, θα φέρω αρμάδες το φλουρί, να σ' αρματώσω και θα σε κάμω αρχόντισσα, Κυρά...»

—Κι έφυγε ο αφέντης της, κι έκλαψε τότε η μάνα μου το χωρισμό, πικρά.

• • •

Πέρασε καιρός. Πήρε το πρώτο γράμμα. Πήγε στον παπά, το διάβασε:

«Κατερίνα μου— Της έγραφε. Καλή κι αγαπημένη. Πρώτον ερωτώ δια την καλήν σου υγείαν και εύχομαι ο Άι-Μηνάς να σε φυλάει πάντα. Αν ερωτάς και δι'εμέ, δόξα να έχει ο Κύριος. Τώρα πιά είμαι καλά. Πέρασε το πολύ κακό και όπου νά 'ναι, θα πιάσω και δουλειά — Έγραφε, σαν νά 'χε ξαναγράψει, πως ήταν άρρωστος βαριά κι είχε περρίσει ο κίνδυνος.

— Να μη στενοχωριέσαι, Κατερίνα. Τον όρκο μου στον Άι-Μηνά δεν τον ξεχνώ. Κάνε υπομονή και θα το δεις».

— Δυό λόγια ξερά και μοιδιασμένα. Μήτε για μένα τη θυγατέρα του έγραφε, που δεν με γνώρισε ποτές, μήτε για τίποτ' άλλο. Και κάτω-κάτω στη γραφή δυο λόγια ακόμα: «Σε ασπάζομαι χίλιες φορές»

Βαγγέλης.

— Τα χρόνια διάβαιναν πικρά και στερημένα, τόνα ξωπίσω στ' άλλο. Κι όλο απάντεχε κι όλο καρτερούσε κάποιο καινούργιο γράμμα να της λέει:

«Κατερίνα μου.

Έρχομαι τη μικρή ή τη μεγάλη Πασκαλιά το δίχως άλλο, άσπρα και φλουριά γεμάτος κι ετοιμάσου. Στρώσε κι άνοιξε το σπίτι να με καλοδεχτείς. Τοίμασε και τους λαλητάδες τους καλούς, τους πιο καλούς του τόπου μας, να κάνουμε πανηγύρι». Μα μήτε γράμμα έπαιρνε, μήτε κι απολογία. Κ' η μαύρη έκλαιγε κρυφά κι όλο μοιρολογούσε. Έτσι σαν τάχα να της έλεγε τον πόνο του ο Κύρης μου κι ο αφέντης της:

«Ρίνα, Κατερίνα μου
Τι να σου κάμω ο δόλιος»

Θέλω ναρθώ μα δε μπορώ
και θα με φάει ο πόνος.»

«Όταν κινάω νά 'ρθω
χιόνια και βροχές
κι όταν γυρίζω πίσω
ήλιος ξαστεριές»

«Η ξενητιά με μάγεψε
δεν ξέρω τι να κάμω
στείλε βοτάνι για να πλώ
γρήγορα, για να γειάνω.»

—Κι έκλαιγε η μαύρη μάνα μου, και μερμους δεν είχε. Κι όλο ανηφόριζε το ψήλωμα τ' Άγιου-Μηνά, τότε μαζί και τότε μόνη και ψήλωνε ο νούς της κι αλλιθώριζε προσμένοντάς τον να φανεί, χωρίς ελπίδα...

... Πιάνει και γράφει πάλι μια γραφή, στερνή γραφή:

«Καλέ μου, αφέντη, ίσκιε μου, γύρισε πιά στο σπιτικό σου. Πάτα τον όρκο σου. Δε θέλω πιά καζάντια. Μήτε φλουριά, μήτε αρχοντιά, δε θέλω. Όταν εσύ θα ρθείς καλέ μου κι έχω τον ίσκιο σου, μου φτάνει εμένα. Θα 'μαι κυρά κι αρχόντισσα κοντά σου μόνο. Τούτη, την άλλη Πασκαλιά σε καρτερώ αφέντη μου ναρθείς. Μη μ' αρνηθείς...»

— Φίλησε το γράμμα, τό 'στείλε. Μα πάλι μήτε γράμμα πήρε, μήτε τίποτες κι έχασε κάθε ελπίδα της και καθ' απαντοχή της. Κι όταν με το γλυκόνειρο λαχτάρισε πως θά 'ρθει ο αφέντης της, μ' έστειλε στον Άι-Μηνά το ντάλα μεσημέρι, κι έμεινα ν' αγναντεύω με μια γλυκιάν απαντοχή. Μα πάλι τίποτε, τίποτε, καμιά χαρά. Μονάχα πίκρα γιέ μου κι αλοή...

— Και την Κυρά την Παναγιά τότε την είδες μάνα:

— Ναι γιέ μου. Ετότες, προσκυνού τη. Ετότες δα, την είδα γιέ μου κι ανέβαινε στην εκκλησιά τ' άγιου Μηνά. Φορούσε τα σιαγι-ακένια, τ' άσπρα της σεγκούνια και τ' άσπρα της φαρδομάνικα ρουτιά, με τα πλατιά σερράδια, άσπρο τσεμπέρι κεντητό στην κεφαλή και κόκκινες κοντούρες όμορφες, τελατινένιες. Είπα γιέ μου και ζωντάνεψε του

Ήλληγορικό της Εθνικής Αντίστασης

ΕΑΜ-ΕΛΑΣ

Γιώργη Κατσίμπα

Ή ήταν το ΕΑΜ. Ο οβελίσκος που στήσαμε στην Ελλάδα κι' απάνω χαράξαμε: «Ξένη διαβήτη, να πεις στην Ευρώπη και σ' όλον τον κόσμο, εδώ είμαστε φρουροί των Θερμοπυλών και της ιστορίας μας». Ε.Α.Μ. Σε τούτο τον τόπο που και οι θεοί κατοίκησαν, στα βουνά μας και στις θάλασσές μας θα ηχεί πάντα το «Μολών λαβέ» ΕΑΜ.

Κι όταν πολεμάς για την Ελλάδα, δεν υπάρχει άλλος αγώνας. Εδώ, σε τούτο το σταυροδρόμι, όποιος θελήσει να το περάσει ή και να σταθεί θ' ακούσει το όχι, όχι το στιγμιαίο όχι, αλλά το παντοτινό, το αιώνιο. Ε.Α.Μ, η νέα φιλική Εταιρία. Το Ε.Α.Μ που σύμφωνα και με τα αρχεία της βέρμαχτ ήταν το 90% των Ελλήνων κι αποτέλεσε με τον ΕΛΑΣ τον πιό επικίνδυνο εχθρό για τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, το ΕΑΜ λοιπόν που πήρε τη σημαία της λευτεριάς όταν όλα στην Ευρώπη τα πλάκωνε η σκλαβιά και τάσκιαζε η φοβέρα.

Νύχτα, πείνα και μπότα.

Στ' αχνάρια τ' ανθρώπου

αλιχτάν βρυκολάκοι

κι η ζωή μια πεντάρα.

Στο βουνό δυο συντρόφοι φάτσα με φάτσα.

Ήλιος-Αντάρτης.

Αυτό που δεν έκανε στις μαύρες μέρες της σκλαβιάς μας στο σύνολό της σχεδόν η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία του τόπου, το έκαναν σημάτα φλόγοροί πατριώτες, ο

εμπλου η Κυρά κι αποσβολώθηκα. Θυμπίωσανε τα μάτια μου, λαχτάρισα. Με κοίταξε, μου χαμογέλασε ωσάν τη μίνα μου η Κυρά, γλυκά, μ' αγάπη και συμπόνια, σαν μ' είδε πικραμένη. Κι είδα γιέ μου τα μυγδαλωτά μεγάλα μάτια της τα βελουδένια, να βουρκώνουν δάκρυα...

- Κι ύστερα μίνα;

Κι ύστερα γιέ μου γάθηκε σαν όνειρο, σαν τον αγέρα, στην εκκλησιά τ' Άγιου-

αγρότης, ο εργάτης, ο διανοούμενος. Και συνέχισαν το αλβανικό έπος πάνω στα βουνά μας. Κι ήρθαν καιροί που γέμισε ο τόπος ηρωισμούς και θυσίες και θρύλους κατσαντωνέικους. Αλλά και πέσαν καιροί οργισμένοι.

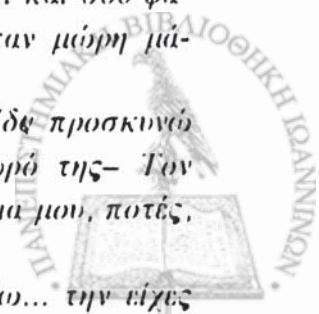
Στο τελευταίο καταφύγιο των απαιτώνων που είναι η «πατρίδα», δασίλογοι και μασκοφόροι συντάχηκαν. Έφκριαξαν καρφιά και μαζί με τον εχθρό και το σύμμαχο εχθρό, σταύρωσαν τούτη την Ελλάδα, το ΕΑΜ.

Μηνά.

- Μάνα μου καλή, μην έτσι και σου φάνηκε, ονειροφάντασιά μην ήταν μύρη μίνα;...

- Γιέ μου, την είδα, την είδα προσκυνώ την. Είπε κι έκαμε το σταυρό της- Τον Κύρη μου ποτές δεν είδα μάτια μου, ποτές, καμιά φορά...

- Μάνα μου καλή, πιστεύω... την είδες μέσα σου την Παναγιά, την είδες (:)

Και να, σήμερα η αποκαθήλωση, η πασχαλιά, η Ανάσταση.

Τούτη την Ανάσταση που ήρθε μήνα Σεπτεμβρη γιορτάζουμε μαζί με τα 41 χρόνια του ΕΑΜ, και που ήρθε ένα μήνα σημαδιακό και μεγάλο. Η Κυβέρνηση της Αλλαγής αναγνώρισε την καθολική Εθνική Αντίσταση αναγνώρισε το ΕΑΜ που υπήρξε ο κορμός και η ψυχή της Εθνικής μας Αντίστασης.

Σεπτέμβρη μήνα ιδρύθηκε το ΕΑΜ, Σεπτέμβρη (ύστερα από 41 χρόνια) δικαιώνεται και αναγνωρίζεται με το Νόμο 115 (Φ.Ε.Κ. 20 9 82).

Και να σκεφτεί κανείς ότι, μέχρι σήμερα το ΕΑΜ κι όλες οι οργανώσεις του, ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ-Εθνική Αλληλεγγύη, με άλλο νόμο του κράτους που σήμερα καταργήθηκε θεωρούνταν σαν εχθροί ισάξιοι των Γερμανών. Αλλά τούτη η ώρα, δεν είναι παρά, ώρα χαράς και γιορτής, ώρα που ο τρίτος σκοπός του ΕΑΜ γίνεται πραγματικότητα. Πραγματοποιήθηκαν οι λαϊκές ελευθερίες, η ελευθερία του ελληνικού λαού, Ε.Α.Μ.

Ναι το ΕΑΜ, το μεγαλύτερο, το μαζικότερο το ωραιότερο κίνημα της Ευρώπης, που ατύχησε για 40 χρόνια, σήμερα χαίρεται και πανηγυρίζει. Μήνα Σεπτέμβρη σπάσαν τα δεσμά του κι απόψε γιορτάζει.

Η οδός Γ' Σεπτεμβρίου μας φερνει στη μνήμη το «Σύνταγμα» του στρατηγού Μακρυγιάννη, που με δέκα βόλια στο κορμί δικαζόταν σε Θάνατο για προδοτής του Οθωμανά. Μήνα Σεπτέμβρη (σύμπτωση;) και η Διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ. Ζήτω λοιπόν του Αη-Βασίλη, Σεπτέμβρη. Με δυό λόγια: Το ΕΑΜ έσωσε το λαό μας απ' το θάνατο της κείνας, δεν έστειλε ούτε ένα στρατιώτη εναντίον της Ρωσίας, δημιούργησε 130 και πλέον χιλιάδες στρατό, προξένησε (όπως γράφει και η ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού) στον εχθρό τριάντα πέντε χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες και ύστερα από 41 χρόνια πανηγυρίζει, αλλά και χειροκροτεί την αναγνώριση της Πολιτείας απ' το ΕΑΜ.

Και μεις οι ζώντες οι περιλειπομενοι Εαμίτες, στρατιώτες της Τρίτης ηλικίας, να μας, συμπαραστάτες της κυβέρνησης, πιστοί στο πρόσταγμα των καιρών και της ιστορίας μας, στεκόμαστε με τ' όπλο παραπόδα, με τ' όπλο της συμφιλίωσης και της ομοψυχίας όλων των Ελλήνων, απέναντι σε κάθε Χίτλερ, σε κάθε Ατίλα.

Μνήμες ηρώων και μάρτύρων της ιταλογερμανικής Κατοχής

Από τα παραλειπόμενα του
αγώνα

Μνήμη Γιάννη Φίλιου

Ένα μήνυμα

Της Βασιλικής Ι. Φιλίου

Αξιότιμε κ. Μάλαμα,

Με την επίσημη αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, θεώρησα χρέος μου, να επισκεφτώ τον κ. δημαρχο των Γιαννίνων, στον οποίο έδωσα αναφορά και αίτηση για να στηθεί μνημείο στους 3 εκτελεσθέντες πατριώτες και αγωνιστές από τους Γερμανούς στην Κατοχή: Τσιάρα, Φίλιο και Τάτση.

Την ίδια μέρα, πήγα στο σπίτι του Μπαμπη Τσιάρα. Δοκίμασα μεγάλη συγκίνηση, γιατί οι μνήμες είναι ακόμα ζωντανές. Δεν ξεχνιούνται εκείνα τα τραγικά γεγονότα, όσα χρόνια κι αν περάσουν.

Ήταν μεγάλη η εκπληξή μου, όταν μού φεραν και διάβασα το περιοδικό σας «Ελεύθερο Πνεύμα» Νο 43 που γράφατε για το Χαράλαμπο Τσιάρα, τον άντρα μου Γιάννη Φίλιο και τον Τάτση. Είστε ο μόνος πατριώτης κ. Μάλαμα που προβαλατε στο πάνελλήνιο και στην κοινή συνείδηση του λαού και της ιστορίας μας, τους 3 αυτούς πρωτοπόρους ήρωες και μάρτυρες της πόλης μας. Γιαυτό σας εκφράζω το θαυμασμό μου και τις ευχαριστίες μου. Τα όσα γράφετε γι' αυτούς είναι πράγματι μεγάλες αλήθειες. Η ζωή τους και οι πράξεις τους είχαν τη συνέπεια των αρχών τους και με τη θυσία και το μαρτυρικό τους θάνατο, έδειξαν όλο το μεγαλείο της

φυχής τους. Ένωσα βαθιά το γιατί θαύμαζαν τόσο τον άντρα μου, ακδημα κ' οι αντίπαλοί του, που έλεγαν:

«Πόσα χρωστάμε στον Γιάννη Φίλιο:» «Χάσαμε έναν μεγάλο δάσκαλο».

Επιτρέψτε μου να σας αναφέρω μερικά χαρακτηριστικά γεγονότα:

Ο μακαρίτης ο άντρας μου ήταν αγωνιστής από το 1925. Φυλακίστηκε από τη δικτατορία του Μεταξά το 1936. Όταν τον επισκέφτηκα στη φυλακή, τον είχαν μαυρίσει από το ξύλο! Είχε μεγάλο πάθος με τα γράμματα. Από φτωχή πολυμελή οικογένεια του Καλεντζίου-Κατσανοχωρίων, δεν είχε τελειώσει το σχολαρχείο· και είχε δουλέψει λογιστής στον Εποικισμό στα Γιάννινα. Όλοι παραδέχονταν την ευστροφία του μυαλού του τις γνώσεις του και στα ποινικά. Σ' αυτά, ήταν αυτοδίδαχτος. Η υπηρεσία του, τον έστελνε στα χωριά για δουλειές, κι αυτός, μέρα-νύχτα με φλογερούς λόγους, διαφώτιζε και καθοδηγούσε τους χωριάτες, όπως έκανε και στα Γιάννινα, κ' η υπηρεσία του τον απέλυσε, με αποτέλεσμα να πεινάσουμε εγώ και τα τρία μικρά παιδιά μας 5, 3 και 1 χρονών. Όταν του έλεγα: Γιάννη μου τι θα φάμε; Πως θα ζήσουμε; Εκείνος μου απαντούσε:

«Τώρα, όλα τα θυσιάζουμε για τον αγώνα!».

Ήτανε τολμηρός πολύ. Κι ενώ οι Γερμανοί τουφέκιζαν αράδα παντού... αυτός πήγαινε στα χωριά και διαφώτιζε το λαό για τον ξεσηκωμό στ' αντάρτικο του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Στεκόμουν με την ψυχή στα δόντια. Προαισθανόμουν ότι θα μ' άφηνε ορφανή με 3 μικρά πεντάρφανα και ένα στην κοιλιά. Οι εδείς τον παρακαλούσαν να συνεργαστεί μαζί τους. Μα ο άντρας μου όταν τον βάλανε στη φυλακή, μού 'δωσε να τους διαβιβάσω ένα γράμμα, που θυμάμαι τους έγραφε και τούτα:

«...Ποτέ να μη λογαριάζετε το άτομό σας, περισσότερο από τον άλλο. Να προσαρμοστείτε κι εσείς όπως ο πολύς ο κόσμος στη μια και παγκόσμια θρησκεία του Σοσιαλισμού. Εμείς οι οραματιστές αυτής της θρησκείας ίσως δε θά 'χουμε την τύχη να ζήσουμε. Όμως, αγωνιζόμαστε για σας, για όλους, για έναν καλύτερο και καλύτερο κόσμο...».

Γιάννης Φίλιος

Το Γενάρη του 1944, στο μεγάλο συλλαλητήριο στα Γιάννινα κατά της δοσίλογης διοίκησης του Τσιμπρή, ήτανε μπροστάρης, δίπλα στον Μπάμπη Τσιάρα. Επιδίωκαν ν' ανοίξουν τις αποθήκες και να μοιράσουν τα τρόφιμα στο λαό. Ο Τσιμπρής με τους λακέδες του, φώναζε να διαλυθεί το πεινασμένο πλήθος. Όμως αυτοί επέμεναν, παρότρυναν τους πεινασμένους κι όρμησαν στον Περίβολο της Γεν. Δ/σης και λυντοάρισαν και τα μαγειρικά τους σκεύη... Τότε φρύαξαν οι κουίσιγκ και οι Ναζήδες... κινήγησαν και συνέλαβαν πολλούς. Έλεγα στον άντρα μου: φύγε στ' αντάρτικο για να γλυτώσεις, γιατί δεν σε σηκώνει πιά ο τόπος μες στην πόλη...

Μου απαντούσε: «Δε μπορώ και δεν πρέπει να φύγω. Είμαι το κλειδί εδώ στην οργάνωση...».

Μετά, ένας πρώην λούστρος χωροφύλακας, ο Γιάννης Καρακαλπάκης με δυο Γερμανούς τον συνέλαβαν και τον πήγαν στη Γενική Ασφάλεια... Ο Καρακαλπάκης προήχθη, γιατί συνέλαβε τον πιο επικίνδυνο κομμουνιστή. Με ειδοποίησαν και πήγα. Τους είδα μαζί με τον Τσιάρα.

- Τώρα τι θα γίνει τους είπα;
- Το ψωμί του λαού ζητάμε...
Μου απαντάει ο Μπάμπης.
- Πήγαινε στα παιδιά και μη στενοχωρείσαι.

Μου είπε κι ο δικός μου. Έφυγα με την καρδιά σφιγμένη. Τους πήγαν στη Γκεστάπο στο σπίτι του Λάπα του γιατρού, και στη συνέχεια στις φυλακές του Φιξ, στα υπόγεια της παλιάς Ζωσιμαίας. Στο χρονικό διάστημα που έμειναν υπόδικοι... μου 'γραφε από τη φυλακή, ανάμεσα σ' άλλα:

«...τις προτάσεις των Γερμανών τις απορρίψαμε. Εμάς θα μας εκτελέσουν! Αλλά, να ξέρεις πως ο άντρας σου, θα πεθάνει σαν τίμιος αγωνιστής για τα δίκια του λαού και για τη λευτεριά του. Εσύ νά 'σαι περήφανη...»

Που να συγκρατήσω το κλάμα!... Σ' άλλο γράμμα, μου ζητούσε συνθηματικά με τη λέξη «Γιουσέφ» μια πένσα, να κόψουν τα συρματοπλέγματα και τα σίδερα με σιδεροπρίονο και να δραπετεύσουν. Τους τα προώθησα με τον Β. Μπίτζιο που ήταν κρατούμενος αλλά, κυκλοφορούσε ελεύθερα στη φυλακή και το σχέδιό τους, το πρόδωσε η γυναίκα του Μπίτζιου που είχε σχέσεις με τους Γερμανούς... Όταν έγινε το στρατοδικείο... καταδίκασαν τους 3 σε θάνατο, και τους 11 σε 4-5 χρόνια φυλακή. Ήμουν έγγυος. Πήρα τα μικρά παιδιά μου κι έπεσα κλαίγοντας στα πόδια του δ/τή των ΕΣ-ΕΣ Μπέκελ... Ήταν και ο πατέρας του Μπάμπη, Αλκιβιάδης, που δεν

πίστευε ότι θα τους εκτελέσουν. Ήτανε Σάββατο... Ο Μπέκελ μας ειρωνεύτηκε... φύγαμε. Σε λίγο μ' έφτασαν οι πόνοι! Πήγαινα σαν η κότα που ψάχνει να βρει φωλιά!... Γέννησα το κορίτσι... και τη Δευτέρα τους εκτέλεσαν!...

Βασ. χήρα Ιωαν. Φίλιου
Αθήνα 18.10.82

Δυο αντάρτες του 15 Συν/τος της 6ης ταξιαρχίας του ΕΛΑΣ. Αριστερά ο αθηναίος αγωνιστής Λευτέρης Γυφτόπουλος που πέθανε πρόσφατα και δεξιά ο δ/ντής του περιοδικού μας Λάμπρος Μάλαμας με την εξάρτηση στα Λοβιανά-Πογωνίου το Νοέμβρη του 1944.

« Όλοι οι νεοί και νεες, όλα τα ζωντανά παιδιά, που θα ζήσουν πάνω σε τούτη τη γη θέλουν να την έχουν λήφτερη και δική τους. Και θέλουν να ζήσουν μια ανθρώπινη ζωή. Γι' αυτό θα συγκεντρωθούν γύρω από το ΕΑΜ Νέων και μετά στην Ενιαία Πανελλήνια Οργάνωση της Νεολαίας».

Δημήτρης Γληνός

Κάλιο να είσαι δούλος της εργασίας, για να μην είσαι δούλος των ανθρώπων.

Αρχαίο ρητό

Καλλιτεχνικές και πνευματικές εξελίξεις στη φιλική και γειτονική μας Αλβανία

Μιλούν παράγοντες των Γραμμάτων και Τεχνών στο «Ελ. Πνεύμα»
Ο Ισμαήλ κανταρέ για τις Λογοτεχνίες άλλων χωρών
και τη Νεοελληνική Λογοτεχνία.

- Ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης επέστρεψε πρόσφατα από 15νήμερη παραμονή του στην Αλβανία, όπου πήγε καλεσμένος από την Ένωση Συγγραφέων και Καλλιτεχνών.
- Ο κ. Μάλαμας είχε πολλές συναντήσεις, συνεντεύξεις και συνεργασίες με τους Αλβανούς συγγραφείς και καλλιτέχνες, καθώς και με άλλους παράγοντες της πολιτιστικής ζωής της γειτονικής μας χώρας.
- Στα Τίρανα μίλησε για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία, και στο Δυρράχιο για τη θεατρική ζωή του τόπου μας.
- Το έργο του «Μικροί Ήρωες» (παιδικά διηγήματα) μεταφρασμένο από τον ποιητή Λάμπρο Ρούση, είχε τεράστια επιτυχία, μπήκε σε όλα τα σχολεία της Αλβανίας και η Α΄ έκδοση από 6.000 αντίτυπα, εξαντλήθηκε μέσα σε λίγες μέρες.
- Το Θέατρο Σάτιρας και η αλβανική τηλεόραση, με τον κορυφαίο σκηνοθέτη Γκέργκι Βλιάση άρχισε τις πρόβες για το ανέβασμα της Κωμωδίας του Λ. Μάλαμα «Μεσίτες» που μετέφρασε ο Αλέξης Τσάτσης.
- Ο κ. Μάλαμας ετοιμάζει για μετάφραση στ' αλβανικά δυο Ανθολογίες Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Η μια με 130 ποιητές και άλλη με 65 διηγηματογράφους. Η πρώτη θ' αρχίζει να μεταφράζεται τον ερχόμενο Μάρτη από το νέο ποιητή και μεταφραστή Σταύρο Ντάγιο.
- Παράλληλα, ο Λ. Μάλαμας έγραψε για το δικό μας αναγνωστικό κοινό, έργο πλατιάς κριτικής μελέτης, με την ιστορική εξέλιξη της Αλβανικής Λογοτεχνίας, και τίτλο «Αλβανοί Λογοτέχνες» (1850-1982).
- Ο Γληνιστής ποιητής Αλέξης Τσάτσης, άρχισε να μεταφράζει το πρόσφατο έργο του αγωνιστή λογοτέχνη «Σημειώσεις ενός Ταβερνιάρη». Αλλ' ας διαβάσουμε πιά κάτω τι λέει ο ίδιος, από το ταξίδι του εκεί.

Στο πρόσφατο ταξίδι μας στη φιλική

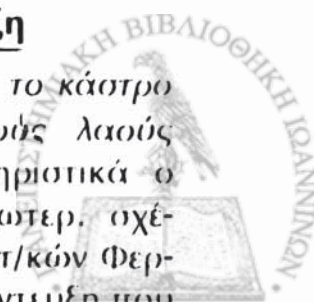
Με την πεζογράφο και ποιήτρια
Εγκλατίνα Μαντία

και γειτονική Αλβανία καλεσμένοι από την Ένωση Συγγραφέων και Καλλιτεχνών, είχαμε πολλές συνεργασίες και ακόμα πιά πλατιές γνωριμίες με επιφανείς ανθρώπους των Γραμμάτων και Τεχνών και άλλους παράγοντες της κουλτούρας και του πολιτισμού.

Με το Φερντί Καραγκιόζη

«Πέτρα την πέτρα χτίζεται το κάστρο της φιλίας ανάμεσα στους λαούς μας». Μου είπε χαρακτηριστικά ο δ/ντής του κομπιάτου εξωτερ. σχέσεων του υπουργείου Εξωτ/κών Φερντί Καραγκιόζη σε μια συνέντευξη που είχαμε στο γραφείο του μαζί και με

τον διπλωμάτη Θεοφάν Νίσκου. Και συνέχισε: «Οι λαοί μας έχουν κοινές ρίζες καταγωγής αγώνων και πολιτισμού κι επιθυμούν να ζήσουν με αγάπη και σταθερή φιλία και με πυκνότερες και πλατύτερες καλλιτεχνικές, πνευματικές και εμπορικές ανταλλαγές. Ήρθε η Χάρις Αλεξίου με το συγκρότημά της πρόσφατα, κι ευχαρίστησε το λαό μας, με τα νέα λαϊκά τραγούδια, καθώς και άλλοι καλλιτέχνες. Επιθυμούμε προγράμματα πλατύτερων ανταλλαγών. Σας ευχαριστούμε όλους τους Έλληνες πνευματικούς ανθρώπους για τις αλήθειες που γράφετε για μας. Η αλήθεια πάνω από όλα, κι ανεξάρτητα από τις πεποιθήσεις μας, είναι καθήκον όλων μας.

Σοφοκλής Αφεζόλης

Και ο διευθυντής του Θεάτρου Δυρραχίου Σοφοκλής Αφεζόλης από την Κορυτσά, διαπρεπής δάσκαλος του υπουργείου Παιδείας, δημοσιογράφος και λόγιος, με πολλή εγκάρδιότητα κι αγάπη μας είπε:

«Θέλουμε να βλέπουμε τον ελληνικό λαό να υπερασπίζεται τα κατακτημένα αγαθά του και την εθνική του ανεξαρτησία· και να ζουν οι λαοί μας με ειρήνη και στενότερη συνεργασία.

Αθανάση Λέτσης

Στα πλαίσια των 70 χρόνων ανεξαρτησίας της Αλβανίας, έχει και ο μεγαλύτερος εκδοτικός Οίκος στα Τίρανα «Ναίμ Φράσερι» αυτόν τον καιρό πυρετική δουλειά και κίνηση. Ένας σεμνός, σπουδαίος κι εξαιρετός πνευματικός άνθρωπος, ο διευθυντής του Αθανάση Λέτσης, μας δέχτηκε μ' εγκάρδιότητα κι ανώτερα αισθήματα φιλοξενίας. Μας παρουσίασε το προσωπικό του, και μας έκανε τον πλούσιο απολογισμό του. Στον οίκο του εργάζονται συνολικά 70 άτομα.

Οι συντάχτες είναι 22. Στους τομείς της σύνταξης είναι 7 υπεύθυνοι, 6 διορθωτές, δαχτυλογράφοι, ζωγράφοι, σκιτσογράφοι κλπ. Το 50% από το προσωπικό αυτό είναι γυναίκες. Ο

Σταύρος Ντάγιος π.χ. είναι ένας λαμπρός νέος από τη Μειονότητα με σπουδές Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο, ποιητής και μεταφραστής, είναι υπεύθυνος για τη μειονοτική Λογοτεχνία στην ελληνική γλώσσα. Ο Πύρρος Μίσιας είναι υπεύθυνος για την ξένη Λογοτεχνία στ' αλβανικά. Η Ντονίκα Ομάρι είναι υπεύθυνη στη σύνταξη για την ξένη Λογοτεχνία, κ.ο.κ. Και ο Αθανάσι Λέτσης μας ενημερώνει. «Ο Οίκος «Ν. Φράσερι» έχει εκδόσει ως τώρα 1.500 έργα, από την ξένη Λογοτεχνία, μεταφρασμένα στ' αλβανικά, αρχίζοντας βεβαία, από τ' αριστουργηματικότερα ελληνικά έργα. Γνωρίζουμε την καλύτερη Λογοτεχνία του κόσμου. Στο μέλλον θα μεταφράσουμε πολλά ελληνικά, γιατί ο ελληνικός λαός είναι αδερφός λαός...».

Με τον δ/ντή του εκδοτικού Οίκου «Ν. Φράσερι» Αθαν. Λέτση και τους βοηθούς του Σταύρο Ντάγιο (αριστερά) υπεύθυνο της μειονοτικής Λογοτεχνίας και τη Ντονίκα Ομάρι υπεύθυνη στη σύνταξη για την ξένη Λογοτεχνία.

Παίρνει το λόγο και η Ντονίκα Ομάρι, και σε ερωτήσεις μου για τις εκδοτικές δραστηριότητες και την ελληνική Λογοτεχνία, απάντησε τα εξής:

«Στον κόσμο γράφονται κι εκδίδονται πολλά. Μα εμείς δεχόμαστε αυτά που συμφέρουν στο λαό, ό,τι είναι ωφέλιμο και δεμένο με το λαό και με τις τύχες του. Αυτή είναι και η καθοδηγητική γραμμή του αρχηγού μας του Ενβέρ. Γιαυτό κάνουμε επιλογές με κάποια εξαιρετικά κριτήρια. Προσέχουμε 1) το περιεχόμενο 2) την καλλιτεχνική έκφραση 3) δεχόμαστε τα πιά αληθινά και χρήσιμα από την ξένη Λογοτεχνία. Έργα πολλών εποχών, από τον Όμηρο μέχρι σήμερα. 4) Έχουμε και το γεωγραφικό κριτήριο, απόλους τους λαούς, γιατί, κάθε λαός έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και δίνει στην παγκόσμια Λογοτεχνία τα πιά καλά. 5) Θέλουμε καλά ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα, κριτικές. 6) Μας ενδιαφέρει η πολιτική στάση του συγγραφέα. Αν αυτοί δεν εκφράζουν τα συμφέροντα του λαού τους, εμείς δεν τους εκδίδουμε. Προσέχουμε ιδιαίτερα τους κλασικούς και νεοκλασικούς, από τον Όμηρο μέχρι σήμερα. Επιλέγουμε τους καλύτερους του αιώνα, όπως π.χ. Αστούρια, Μομπέργκ, Γιασάρ Κεμάλ, Καζαντζάκη κ.α. Η ελληνική Λογοτεχνία, αντιπροσωπεύεται καλύτερα από κάθε χώρα, περισσότερο κι από τις άλλες βαλκανικές. Γιαυτές τις παραδόσεις, θα συνεχίσουμε τιμητικές εκδόσεις. Ως τώρα έχουμε π.χ. εκδόσει την «Ιλιάδα» σε 15.000 τираζ, την «Οδύσσεια» σε 20.000 καθώς και τον Πλούταρχο, Αριστοφάνη. Από τους σύγχρονους έχουμε τυπώσει τον «Καπετάν-Μιχάλη» του Καζαντζάκη, την «Αληθινή Απολογία του Σωκράτη» (σε δυο εκδόσεις) και άλλα ποιήματα του Κ. Βάρναλη, του Λειβαδίτη «Φυσάει στα Σταυροδρόμια του Κόσμου», του Λουντέμη «Οι μαχαλάδες του κόσμου» και «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα», του Θεοδ. Πιερίδη δυο ποιητικές συλλογές, του Λάρπρου Μάλαμα το έργο του «Μικροί Ήρωες» και άλλα ποιήματα και διηγήματα, του Ρίτσου «Ο άνθρωπος με το Γαρόφαλο», μια ποιητική ανθολογία μετά τον πόλεμο και τώρα ετοιμάζουμε κι άλλες.

Και ο δ/ντής Αθανάση Λέτσης μας ενημερώνει, όταν τον ρωτούμε για νέο εκδοτικό πρόγραμμα Αλβανών συγγραφέων.

«Ο Οίκος μας «Ν. Φράσερι» έχει τώρα σε πρώτο πλάνο να εκδόσει 18 τίτλους βιβλίων. Ως τώρα βγάλαμε 10 σειρές με άπαντα διαπρεπών Αλβανών συγγραφέων. Θα τυπώσουμε και μια σειρά με διηγήματα, καθώς και μια με ποιήματα αρχίζοντας από τον Ναϊμ Φράσερι, μέχρι τους σημερινούς του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού. Στις προσεχείς εκδόσεις θα συμπεριλάβουμε και 1 μυθιστόρημα του παλαιάμαχου συγγραφέα Στεφ. Σπάσσε. Στα ίδια πλαίσια επίσης και τα άπαντα του Ακί Στερμίλι, γνωστού συγγραφέα της ανεξαρτησίας, και του πολέμου. Με την ευκαιρία της επετείου της εθνικής μας ανεξαρτησίας το άλλο εκδοτικό μέρος, θα είναι παιδική Λογοτεχνία, π.χ. ένα μυθιστόρημα του Σουλεϊμάν Κρασνίκι για το Μπαϊράμι Τσούρι (πατριώτη του αγώνα της ανεξαρτησίας) και μια συλλογή με διηγήματα του Δημ. Σιουτερίκη, για παιδιά.

Από αριστερά ο διευθυντής του Θεάτρου Λυρραζίου Σοφ. Αφεζόλης, ο Α. Μάλαμας και δεξιά ο κορυφαίος σκηνοθέτης και συγγραφέας Γκέργκι Βλιάσσης.

Με τους συγγραφείς

Βασικούς μοχλούς και πυρήνες, σε νέες γνωριμίες και συνεργασίες με τους Αλβανούς λογοτέχνες, αποτέλεσαν οι διακεκριμένοι των Γραμμάτων

και βετεράνοι των αγώνων και της εθνικής Αντίστασης: Άλεξ Τσάτσης, Αντρέα Βάρφης και Λαζάρ Σιλίκης Γραμματέας της Ένωσης, καθώς και ο πρώην γραμματέας, νεώτερος κι εξαιρετός πεζογράφος και κριτικός Αγκίμ Τσέρκας. Ο χώρος δεν μας παίρνει εδώ για να παραθέσουμε απόψεις και θέσεις των Αλβανών συναδέλφων γύρω από την πρόοδο των γραμμάτων και τεχνών τους, στη σύγχρονη πραγματικότητα. Θ' αναφέρουμε μόνο λίγους από συνεντεύξεις και συνομιλίες που είχαμε.

Με τους βετεράνους συγγραφείς Τσάτση, Βάρφη, τη δ/ντρια του Υπουργείου Εξ/κών Φατίμη Αφεζόλη και τον εκλεκτό συγγραφέα και κριτικό Αγκίμ Τσέρκα

Ο Ισμαήλ Κανταρέ είναι ο περισσότερο μεταφρασμένος και γνωστός στον έξω κόσμο. Μιλάει γαλλικά, ρωσικά κι αγγλικά.

- Πως αισθάνεστε γιαυτή τη μεγάλη τιμή και την ευρύτερη διάδοση της αξίας των έργων σας και της προσωπικότητάς σας ανάμεσα στους ομότεχνους της πατρίδας σας; Τον ρωτήσαμε.

- Αισθάνομαι καλά και περηφανα για την πατρίδα μου.

- Όταν μεταφράζονται κι όταν μεταφραστούν κι άλλοι σύντροφοί μου, θα νιώσω κι εγώ μεγαλύτερη πατριωτική ικανοποίηση.

- Πως βλέπετε τους νέους λογοτέχνες;

- Οι σημερινοί... δύσκολα αναδειχονται, γιατί εδώ είναι πολλοί. Στην εποχή μας εμείς, είμαστε λιγότεροι κι ανεβήκαμε ευκολότερα. Σήμερα η ανάπτυξη είναι ραγδαία και η νέα λογοτεχνία, απαιτητική. Εδώ, δίνουν εξαιρετική σημασία και φροντίδα το κράτος και η κοινωνία και βοηθούν τους νέους.

- Πως βλέπετε τη λογοτεχνία των δυτικών χωρών και τη βαλκανική;

- Η αγγλική κ' η αμερικανική λογοτεχνία έχουν μείνει πολύ πίσω· αν και η αμερικανική έχει και μια παράδοση δημοκρατική που εξακολουθεί να τρέφει σχετικά και τη νέα· αλλά δεν προοδεύει σε ικανοποιητικό βαθμό. Όσο για την αγγλική, είναι πολύ φτωχή. Παραπονείται και η Γαλλία σήμερα για τη ρηχή λογοτεχνία της, πράμα που δε μπορούμε να πούμε για τη γερμανική. Ενώ η βαλκανική λογοτεχνία είναι η πιο καλή, η πιο γερή, η πιο στερη· και μπορεί να δώσει διδάγματα πλατιά.

Ο Λαμαρτίνος έλεγε: «Μήπως η λογοτεχνία πρέπει να ξαναγυρίσει πάλι στις πηγές που γεννήθηκε»;

Οι Γιουγκοσλαβοί, όσο πιότερο ξεκοβονται και μιμούνται τους αφέντες τους... είναι σαν οι υπηρέτες που ακολουθούν τον κύριο τους.

Μια από τις αρετές της Νεοελληνικής λογοτεχνίας, είναι που δεν ξεκοβεται από την παραδοση.

Ισμαήλ Κανταρέ και Χ. Μαλιμας έξω από το μέγαρο της Ένωσης Συγγραφέων (πρώην καλάτι Ζώγου)

- Εσείς προσωπικά, σήμερα τι νέο έργο δημιουργείτε;

- Τώρα τελειώσα ένα μυθιστόρημα με τίτλο «ψυχραιμία», με θέμα τον κινέζικο αποκλεισμό. Παράλληλα το εκδοτικό «Ναίρ Φράσερι» μου ανέθεσε να μεταφράσω τον Αισχύλο, με άλλους και όταν μεταφράζουμε αρχαιοελληνικό έργο, είναι ραδιογραφία. Όμως, έχω καταλάβει βαθύτερα ότι, το βαλκανικό έδαφος είναι απόλυτα και στενά δεμένο με το έργο του Αισχύλου. (Αιματοχυσίες και διαστάσεις, επίσημες πολιτικές στάσεις, που φαίνονται σαν τις αρχαίες).

Κατηγορούνε το Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό, γιατί καταπιάνεται με πολιτικοκοινωνικά προβλήματα. Αφού και οι αρχαιοκλασικοί αυτό έκαναν. Η Καλύτερη σήμερα Νεοελληνική Λογοτεχνία κρατάει αυτή την παράδοση.

Ο Δημήτρης Τζιοβάνης γιατρός, ιστορικός, φιλόλογος και συγγραφέας μιλάει και ρωσικά, έχει εκδόσει 20 βιβλία διηγήματα, νουβέλες, μυθιστορήματα, και δραματικά σενάρια. Είναι δυναμικός και σε μέση ηλικία. Τον ρωτώ:

Οι διακεκριμένοι Άλβανοι συγγραφείς έξω από το νέο εθνικό Μουσείο στα Τίρανα. Από αριστερά Λιουάν Τσιαφτσέζι, ο παλιός και κορυφαίος δραματουργός της Αλβανίας Κολ. Γιακόβα, ο Α. Μάλιαμας και ο όντις του «Νεντόρι» Νταλιάν Σιάπλο.

- Πως βλέπετε το Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό σε όλες τις τέχνες στην Αλβανία, σε σχέση με τις άλλες χώρες;

- Τα κριτήρια των τεχνών στην πατρίδα μου εκφράζουν κι εκπροσωπούν τη σοσιαλιστική πραγματικότητα της νέας αλβανικής κοινωνίας. Ενώ σε άλλες σοσιαλιστικές κοινωνίες υπάρχουν εκτροχιασμοί. Οι πρωταγωνιστές άλλων χωρών, κακοποιούν ή και αποποιούνται το Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό. Φαίνεται πως λείπουν ή και χάνουν τις αρχές και τα ιδανικά του μαρξισμού-Λενινισμού από την Κουλτούρα. Ασχολούνται με την αντιλαϊκή μοντέρνα τέχνη, που είναι αντανάκλαση της ψυχολογίας των ξεστρατισμένων.

- Εσείς τι γράφετε τώρα;

- Ετοιμάζω μια μυθιστορηματική τριλογία για την εργατική τάξη, με τίτλο «Αξιοπρέπεια».

Ο Οδυσσέας Γκόρος γιατρός και ποιητής στη Χειμάρρα, μας είπε χαρακτηριστικά: «Άμα ξεφεύγεις σαν ποιητής από την ψυχή του λαού, ξοφλάς, διαλύεσαι. Ό,τι σου λέει η καρδιά να ρίχνεις στο χαρτί. Γιατί, όταν, άλλα σκέφτεσαι κι άλλα γράφεις... δεν είσαι καθαρός άνθρωπος...»

Ο Αγκίμ Τσέρκας τονίζει: «Εδώ, είχαμε μεγάλη δίψα για κάθε είδος τέχνης. Μόνο σε 40 χρόνια καθιερώσαμε μια τέτοια Λογοτεχνία διδαχτική και ωφέλιμη για την κοινωνία μας σε όλα τα είδη. Φυσικά ο λαός έχει και τα δικά του γούστα. Το διήγημα εδώ, είναι ένα είδος τελειοποιημένης μορφής και έχει συγκινητική παράδοση. Σας αναφέρω μόνο 3 δασκάλους της διηγηματογραφίας μας: Τον Νικόλα Μιγκέκι, τον Μητρούση Κουτέλη και το Νώντα Μπούλκα.

Η Ντιάνα Τσούρλη 30 χρονών, από τις νέες και σπουδαίες μορφές της Νεοαλβανικής Πεζογραφίας και κριτικής.

- Τι θα μας λέγατε για τη νέα αλβανική Λογοτεχνία και πως εργάζεστε;

- Κάθε νέα γενιά, φέρει κάτι καινούργιο. Αν και δε μπορούμε να ξεχωρίσουμε τους παλιούς. Αντιθέσεις σε μας μεταξύ γενεών δεν υπάρχουν. Οι προγονοί μας έχουν

Κεντρική λεωφόρος στα Τίρανα

πολιμήσει για ένα ιδεώδες, για τη λευτεριά. Έτσι, η γενιά μας είναι σφιχτά δεμένη με την παραδοση. Αλλά φέρνει και κάποια μηνύματα για τη νέα ζωή. Τα παραδοσιακά βιώματα τα κληρονομήσαμε στο σπτικό και πατριωτικό μας περιβάλλον. Σήμερα ερευνούμε την ψυχολογία του νέου μας κόσμου και τα προβλήματα του. 1) Την αγάπη. 2) Την οικογένεια. και 3) τις σχέσεις των ανθρώπων. Ερευνούμε, πώς αγωνίζεται γιαυτά· να 'χει μια ιδέα πιο βαθιά για τα κοινωνικά προβλήματα.

Κάθε νέο περιεχόμενο, περιέχει κι ένα νέο υφος.

Οι νέοι έχουν το δικό τους υφος. Το κυριότερο είναι: ό,τι γραφουμε να είναι κατανοητό και πειστικό για το λαό. Δεν είμαστε συμφωνοί με τις μοντέρνες μορφές, αυτές που χάνουν το περιεχόμενο, γιατί σκοτεινιάζουν την ιδέα και δε δίνουν κανένα μήνυμα στο λαό. Σήμερα εμείς οι νέοι έχουμε πολλές ευθύνες. Προσπαθούμε να διαμορφώνουμε δικό μας υφος. Παραδειγματιζόμαστε και διδασκόμαστε απ' τους παλιούς. Έχουμε τη ζεστασιά, την αγάπη και τη βοήθειά τους. Μας παρέχουν κάθε καλή περιβαλλοντική προϋπόθεση για δημιουργίες. Η Αλβανία έχει μία πλούσια ιστορία και πρέπει οι νέοι να την αξιοποιήσουμε όσο μπορούμε καλύτερα.

– Και με ποιο μεγάλο μήνυμα;

– Με την τελειοποίηση τ' ανθρώπου στην καλύτερη και δυνατότερη τελειοποίηση του Σοσιαλισμού.

Ο Τζεβαίρ Σπαιού, νέος σπουδαίος λογοτέχνης με γερή εξέλιξη και μόρφωση μας εντυπωσίασε ιδιαίτερα.

–Θέλω να σας πω ότι, δυο βασικοί παράγοντες κράτησαν το λαό μας στους αιώνες και δημιούργησαν την εθνική του ιδιοτυπία στη ζωή και στην τέχνη: το σπιαθί και η πένα. Εμείς έχουμε μια τέχνη πολύ ισχυρή, γιατί έχουμε μια ιστορία, πολύ παλιά, όπως είναι και ο ελληνικός λαός. Η ιστορία τρέφει την τέχνη. Ο Ένγκελς λέει ότι, «η ιστορία είναι ο μεγαλύτερος ποιητής όλων των καιρών». Ο Όμηρος χρησιμοποιεί 3 αλβανικές λέξεις στην Ιλιάδα: «μαλ»=βουνό, «γκούρ»=πέτρα και «τομόρ» και διατυπώνει την αποψη πως οι Αλβανοί ήταν προελληνικοί Πελασγοί. Κι όπως έχουμε αρχαία ιστορία, έχουμε και αρχαία τέχνη. Ο καιρός αφαιρέσε τις λέξεις, αλλά, η ουσία εμείνε σαν τα βοτσαλα του ποταμού. Η Αλβανία είναι ένας ποιητικός χώρος. Πάνω στις κοίτες της δημιουργίας του λαού, ανθίσε ο λογοτεχνικός μας λόγος. Και τούτο το δέντρο το πνευματικό, έχει τα ριζάρια του σ' αυτές τις κοίτες και είναι πάντα ανθισμένο και καρπερό· και τούτο μοιάζει με το μύθο του Ανταίου. Ένα απ' αυτά τα φυτά σε τούτον τον ποιητικό κήπο, είναι και ο Μιγκέκι, που κατά τη γνώμη μου τον παρομοιάζω με το Βαρναλή.

–Έχετε μελετήσει πολλή Νεοελληνική Λογοτεχνία;

– Μπορώ να πω πως γνωρίζω σχετικά και τη νέα ελληνική ποίηση που τυχαίνει να διαβαζω από ιταλικές μεταφράσεις. Η αρχαιοελληνική ποίηση, διδάσκεται στα σχολεία μας...

Λαριτωμένα αλβανοπούλα έξω από το νηπιαγωγείο τους

Το νέο εθνικό Μουσείο

Μες στην καρδιά των Τιράνων, ορθώνεται σήμερα επιβλητικό, μεγαλόπρεπο και σε μοντέρνα αρχιτεκτονική αισθητική, το νέο εθνικό τους Μουσείο. Στο προηγούμενο ταξίδι μας δεν υπήρχε. Έγινε σε χρόνο ρεκόρ. Μεγάλες οι αίθουσες και πλούσια τα εκθέματα και τα ευρήματά του. Όλα καλοβαλμένα και χωρισμένα κατά εποχές μ' ευλάβεια και τάξη. Τεράστια, πολυσύνθετα κι ολοζώντανα τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής των κορυφαίων καλλιτεχνών τους, Φατμίρ Χατζή, Οδυσσέα Πασχάλη, Περικλή Τσούλη, κ.α. Τι να πρωτοθαυμάσει ο επισκέπτης από τ' απερίγραπτα ενδιαφέροντα και τα διδάγματα, απ' όλη τη διαδρομή της ιστορίας του αλβανικού λαού, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα! Παρελαύνουν από τις μεγάλες κρυσταλλομαρμάρινες αίθουσες, όλοι σχεδόν οι εθνικοί τους ήρωες και μάρτυρες, κι όλ' οι αγώνες κι ο πολιτισμός τ' αξιαγάπητου αλβανικού λαού. Πρέπει να ομολογήσω πως παρόμοιο Μουσείο δεν έχουμε ιδεί στα Βαλκάνια και σε αρκετές χώρες της Ευρώπης που έχουμε επισκεφτεί.

Έκθεση ζωγραφικής

Στο κέντρο της αλβανικής πρωτεύουσας λειτουργεί επίσης μια μεγάλη έκθεση ζωγραφικής σαν εθνική πινακοθήκη, κύρια με 800 θαυμάσιες μινιατούρες 200 Αλβανών ζωγράφων, από τον εθνικό, ιστορικό και κοινωνικό τους βίο.

Θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες

Χαρήκαμε θεατρικές παραστάσεις σε ανώτερο σκηνοθετικό και ερμηνευτικό επίπεδο. Όπως π.χ. «**Δωδεκάτη Νύχτα**» του Σαίξπηρ που σκηνοθέτησε ο διαπρεπής σκηνοθέτης Πυρομάνι. Σατιρική παράσταση που επιμελήθηκε ο κορυφαίος δάσκαλος του κωμικού θεάτρου Γκέργκι Βλιάσο με

νούμερα που διασκεύασαν Αλβανοί θεατρογράφοι από έργο του Φαν Νόλι, και τίτλο «**Με το καρτσίκι της Σάτρας**». Έπαιξαν σ' αυτή ο περίφημος κωμικός Σκεντέρ Σαλάκο, ο Κώστας Καμπέρης, η καταπληχτική νέα ηθοποιός Σπρέσα Μπαρτιλίμα κ.α. και τραγούδησαν υπέροχες φωνές όπως η Ηλιάνα Κονταξή, και η Ίρμα Λιμπχόβα.

Και συναυλίες με την πανθαύμαστη βιολίστρια το κορίτσι θαύμα των 13 χρόνων Κλοντιάνα Σκεντέρη, το μαέστρο Ένο Κότσιο, γιό της μεγάλης αοιδού Τέφτας Κότσιου, τον τενόρο Πάντι Πελιέση και τον πρώτο βιολίστα της δημοτικής μουσικής στην Αλβανία Ετέμ Κερίμη.

Σε καλλιτεχνική βραδιά απάγγειλαν ποιήματα Λ. Μάλαμα οι καλλιτέχνιδες Μαργαρίτα Τζέπα, Ντρίτα Χατζήραγα και Αντών Τσεζάρι.

Ένας Αγροτικός Συν/σμός

Το ελληνόφωνο χωριό του Πωγωνίου Πολύτσανη, έχει έναν πρότυπο Αγροτικό Συνεταιρισμό (κοπερατίβα) με χίλιους (1.000) συνεταιριστές από τα γύρω χωριά: Χλωμό, Σοπική, Σκορέα, Μαυρομάτι, Τσιάτιστα και Σέλτσκα. Έδρα ο Συν/σμός έχει στην Πολύτσανη. Είναι από τους πρώτους στην Αλβανία που ιδρύθηκε και ένωσε τα ζώα, απόλα τα παραπάνω χωριά.

Τώρα – μας είπε ο πρόεδρος του Πασχάλης – έχουμε συνολικά 10.000 κεφάλια ζώα. Εργαζόμαστε όλοι μονιασμένοι. Έχουμε όλα τ' απαραίτητα. Δεν μας λείπει τίποτα. Η περσινή σοδειά, μας εξασφάλισε αγαθά για 5 χρόνια. Έχουμε το σχολείο με 8 δασκάλους, γιατρούς, νοσοκομείο, βιβλιοπωλείο, την εκκλησία Σπίτι πολιτισμού, τα ελληνικά μας έθιμα, τα κλαρίνα μας και τα χορευτικά μας. Εφέτος θα αρδεύσουμε με πρότυπα τεχνικά μέσα, έναν καμπόσκο από 550 στρέμματα.

Από τη θεατρική ζωή και κίνηση

Ασημάκη Γιαλαμά: «Άωσε Θεοδόση άουσε!...»

Η δραματική αυτή κωμωδία του Α.Γ. που αναφέρεται σε μια περίοδο του τέλους της πρόσφατης δικτατορίας στη χώρα μας, παρουσιάζει ένα ρεκόρ εισπράξεων στο θέατρο «Γκλόρια» της Αθήνας. Ο δημοφιλέστατος Κ. Βουτσάς από τους κορυφαίους κωμικούς στη χώρα μας, πάντα ευσυνείδητος ειρηματικός και δημιουργικός σε ρόλους χαρακτήρων, δίνει μιας νέας διάστασης κωμική ερμηνεία, χαρίζοντας και με τις κινήσεις του ακόμα στη σκηνή, ένα γνήσιο αιδώορητο και πλούσιο γέλιο, που δεν καταφέρουν πολλές φορές άλλα δήθεν κωμικά θέατρα. Ο Βουτσάς έχοντας επίγνωση του πόσο σπάνιο κι ακριβό έγινε στις μέρες μας το γέλιο που ανακουφίζει και ψυχαγωγεί, που αλαφρώνει και λυτρώνει, ενσαρκώνει άνετα και θαιμάσια έναν τύπο έξυπνο και συμπαθή μικροαστό, ελίσσόμενο, καιροσκόπο, ρεαλιστή, πειστικό, συμβατικό και προσαρμοστικό στα χρόνια της δικτατορίας, αλλά στο βάθος και συναισθηματικό, που επαγγέλεται το ραφτη (Θεοδόση Φραγκούλη) μέσα σ' ένα οικογενειακό κλίμα συγκρούσεων, πολιτικής και κομματικής διαμάχης του με τον πατέρα και το γιό του, που συνεχώς διώκονται... Ο Θεοδόσης σχετίζεται σκόπιμα με τις αρχές αστυνομίας-εκκλησίας. (Αυτές πάντα συμβαδίζουν, καθώς η μια στηρίζει την άλλη και οι δύο μαζί το κράτος της Δεξιάς). Με δραματικά στο βάθος, αλλά κωμικά στην επιφάνεια λαχταριστά επεισόδια και δράση που ζετυλίζεται με λαχτάρες κι αγωνίες μέσα στο σπιτικό του, ο Βουτσάς προσφέρει κι εδώ μια τέλεια παράσταση, με τον καλύτερο κωμικό εαυτό του, σ' ένα από τα πιο διδαχτικά κι ευχάριστα έργα του Γιαλαμά, που έχει αληθινή ψυχολογία, δυνατό ρεαλισμό, μήνιμα έμπρακτης αντίστασης κι απολύτρωσης από πολύμορφα δεσμά.

Ο σκηνοθέτης Μιχάλης Παπανικολάου έδειξε με άριστα μέτρα και σταθμά τα σκηνικά δασκαλικά του προσόντα. Η επιλογή των ηθοποιών, απόλυτα ταιριαστή και πετυχημένη. Πλάι στο Βουτσα, εξαιρετική η Αφρ. Γρηγοριάδου ως γυναίκα του. Έξοχος και αδρά αφομοιωτικός ο Νίκος Παπακωνσταντίνου ως πατέρας του, εξόριστος ιδεολόγος. Με ταλέντο σίγουρης εξέλιξης ο Χρ. Καλλίου στο ρόλο του εγγονού φοιτητή, αριστεριστή. Καλός και μιμητικός Αράκης κι ο Μ. Λεζές σαν κάλφας του Θεοδόση. Με σατιρική διάθεση πικάντικος τύπος ο Γ. Κώζης σαν επίτροπος και πρόεδρος φιλοπτώχων. Ζωντανή και πάντα με κέφι και μπρίο η Μ. Μαρτίκα Πειθαρχημένοι και με καλή απόδοση και οι Κ. Φλωράτος (δ/ντής αστυνομίας) Κ. Κατριβάνος (θείος «ακροδεξιός» του Θεοδόση) Β. Ζωνώρος (αστυφύλακας) και η νεαρή Λαμπρινού που παντρεύεται το γιό του Θεοδόση. Το σκηνικό (σαλόνι) του Μ. Μαρτιδάκη με απαραίτητη δομή κι ατμόσφαιρα, εξυπηρετεί με την πρόποσα δομή του το έργο.

Κριτικές Σημειώσεις του Α. Μάλαμα

Β. Μητσάκης: «Η Δική μας Οικογένεια»

Στο θέατρο της οδού Κεφαλληνίας στην Αθήνα, ο Β. Μητσάκης πραγματοποίησε ένα άλμα. Έγινε θιασάρχης. Ζωντάνεψε στη σκηνή με ψυχραιμία κι ευθύνη, (παρά την τόσο δύσκολη οικονομική κατάσταση) ένα δικό του τολμηρό και τίμιο κ' ειλικρινό πολιτικοκοινωνικό δράμα, βγαλμένο από τα βάσανα της ζωής των οικογενειών της κατατρεγμένης Εθνικής Αντίστασης. Έτσι, ο Μ. απόδειξε κοντά στις δόκιμες καλλιτεχνικές επιδόσεις, και τις ταλεντούχες θεατρογραφικές του ικανότητες. Η γυναίκα του Αμ. Γκιζά του συμπαραστέκει με τις δικές της αρετές. Χαρήκαμε ένα γνήσιο ελληνικό έργο κι ένα φυσικό και άνετο παιζιμο από τους συμπαθητικούς νέους ηθοποιούς του. Ερμήνεψαν γερές και συγκλονιστικές ψυχολογικές μεταπτώσεις. Κρουστός και άμεσος ο θεατρικός λόγος του Μ. συγκινεί και κίθει με άμεση απήχηση. Η δράση της μάνας και των παιδιών της οικογένειας με τον εξάιρετο αγωνιστή πατέρα, δίνει με λιτότητα σκηνικών, βαθιές συγκινήσεις και προβληματισμούς. Χαρακτηριστική είναι η ψυχολογία και στάση του ευαίσθητου παιδιού Δημήτρη και μ' ανάλογη απροστροφή μπροστά στη δραματική στάση των γονιών του. Είναι ένα δράμα που διδάσκει. Ο μύθος ζετυλίζει τον πατέρα καπετάνιο του ΕΛΑΣ, που εξορίζεται για την πατριωτική του δράση, κι αφήνει πίσω του γυναίκα με 4 παιδιά, στον κόνο και στην προσημονή, στη στέρηση και στην ανεργία, καθώς κι ο μεγαλογιός του διώχνεται και δεν τον αφήνουν να στεριώσει σε δουλειές. Είναι στην περίοδο μετά τον εμφύλιο. Ο Μ λέει αληθείς που κίινε, με ρεαλισμό και παρρησία. Κι όταν ακόμα γυρίζει ο πατέρας, από την εξορία, το δράμα παίρνει κάποιες ιδιαίζουσες διαστάσεις στη στοργή και τη φιλονικία του γονιού και των παιδιών του, όπου ο σ. δίνει το δίδαγμα της συμφιλίωσης και της αγάπης. Ο νέος σκηνοθέτης Μίγκας έδωσε δείγματα σωστής διδασκαλίας. Το ζεύγος Μητσάκης και οι 4 άλλοι καλλιτέχνες, παίζουν με ζήλο, δημιουργικά, και πλάθουν χαρακτήρες.

Μια παράσταση στο Εθνικό

Ο Στ. Ευαγγελάτος, μέσα στις τόσες και τόσες επιτυχίες του, τις αναστηλωτικές και καινοτομικές στη σκηνοθεσία, με τις νέες ευρηματικές μορφικές αναζητήσεις του, σημείωσε και κατά την ταπεινή μας κρίση, τη γνωστή αποτυχία του με τον «Οθέλλο» του Σαίξπηρ στην παλιά σκηνή του Εθνικού, επιλέγοντας τον ακατάλληλο και στυλιζαρισμένο κωμικό ηθοποιό Ηλία Λογοθέτη στο ρόλο του Οθέλλου. Ήταν μια άτυχη πειραματική απόπειρα του Ευαγγελάτου, που η έγκυρη κριτική δεν τη συχώρησε: ήταν σχεδόν ο Α. μια οθελλική φιγούρα εμβόλιμη, αταίριαστη, παραμορφωτική.

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη
Μιχαήλ Άγγελος

Θανάσης Κ. Κωσταβάρας: «Ο μουγκός τραγουδιστής» «και συνοπτικός οδηγός '63-71». Έκδοση «Θεμέλιο», σελ. 135. Ο Θ. Κωσταβάρας είναι ο γνωστός τίμιος, σεμνός, αθόρυβος, και ιδιότυπος εργάτης στα προσοδευτικά μας γράμματα. Γεννημένος στο Βόλο. Αγωνιστής στον ΕΛΑΣ Θεσσαλίας. Ύστερα φυλακισμένος από το μεταβαρκιζιανό κράτος... ένιωσε ως τα κατάβαθα της ψυχής του, όλη την πίκρα και την απογοήτευση από τ' ασυγχώρητα λάθη των -κακή τη μοίρα- ηγετών της Εθνικής Αντίστασης και της ήττας του λαϊκοαπελευθερωτικού κινήματος. Σπούδασε οδοντογιάτρως. Αγάπησε το λαό. Μίσησε την καπηλεία, την υποκρισία και το φατριασμό των ρωμιών ψευτοϊδεολόγων. Ποιητής, πεζογράφος και θεατρικός συγγραφέας. Στη Λογοτεχνία εμφανίστηκε μετά τον εμφύλιο. Έγραφε πολλά δραματικά κι αριστουργηματικά κοινωνικά ποιήματα, την υπέροχη Συλλογή του «Ρωμέικη Σουίτα» που εξυμνεί τις αρετές και τις αγωνιστικές καταβολές των Ελλήνων· πολλά ψυχογραφικά διηγήματα, από τον αλλόκοτο κι ανισόρροπο κόσμο του καιρού μας. Έπειτα, το '63 έδωσε το «Γυρισμό», το '65 την «Κατάθεση», το

προφητικό για τη μεγαλύτερη διάσπαση και τον πιο αγεφυρωτό διχασμό της Αριστεράς μυθιστόρημα «Το Ρήγμα». Το '69 τα «Συμπληρώματα», το '71 τα «Δώδεκα ερωτικά» κ.α. Θέλησε να κάνει από τους πρώτους κριτική στις πράξεις και τη συμπεριφορά των ατομικιστών της προσοδευτικής ιδεολογίας. Για πολύν καιρό, η αγωνιστική του συνείδηση, η ιδεολογική του κρίση και ο προβληματισμός στα χαμένα όνειρα, τον έφεραν στη σιωπή και στη μόνωση.

Μα παρά του ότι ανήκει στην πικραμένη κι αδικημένη λογοτεχνική γενιά της Αντίστασης, το βαθύτερο πιστεύω του σ' έναν καλύτερο και δικαιότερο κόσμο, δεν κλονίστηκε ποτέ. Η μεγαλοφυχία του, το αμίμητο φιλότιμο και το πλήμμυρο αίσθημα της αγάπης, τον κατατάσσουν στην πρώτη γραμμή των ποιητών του ανώτερου ήθους της γενιάς του 1950-60. Με γερή αισθητική και φιλοσοφική κατάρτιση, ζει στην Αθήνα με την αγάπη του στην τέχνη και τις ανησυχίες του, προπαντων στο θέατρο αλλά και στο διήγημα. Το πρώτο θεατρικό του έργο είχε παιχτεί από τη «Δωδέκατη αυλαία» μετά το 1950. Πριν 4 χρόνια ο Κουν έχει ανεβάσει το «Φαγκοτο»

Από δεξιά, ο φίλος Τούρκος συγγραφέας και λαϊκός αγωνιστής Σουκράν Κουρντακούλ και ο Λ. Μάλαμας προπερσι σε Βαλκανικό Συνέδριο. Ο φιλέλληνας Κουρντακούλ καταδικάστηκε πρόσφατα με 17 άλλους διαπρεπείς Τούρκους συγγραφείς από στρατοδικείο της δικτατορίας του Εβρέν.

του, μ' εξαιρετική επιτυχία. Ήταν μια δηκτική κοινωνική σάτιρα, μοντέρνας γραφής πρωτοποριακού θεάτρου. Με τη θεατρική δημιουργία που είναι και το μεγαλύτερο πάθος του, αγωνίζεται πολύ· κι έχει πολλά για τη σκηνή. Μα τα τείχη των φατριαστικών ρεπερτοριακών επιλογών, δεν εκπορθούνται εύκολα. Η ΕΡΤ του παρουσίασε τελευταία ένα μονοπραχτο. Τώρα, το «θεμέλιο» του τύπωσε μια επιλογή από το ποιητικό του έργο, σ' ένα κομψό και ωραίο βιβλίο που πρέπει να διαβαστεί πλατια. Περιέχει ποιήματα από τις περιόδους, αλλά και μερικά νεώτερα πρωτότυπα που έχουν πάντα μια νέα, βαθύτερη και ουσιαστικότερη αίσθηση του δραματικού μας βίου· κι ένα μήνυμα λυτρωτικό, όσο η κοινωνία μας θα μένει στην εγωπαθή και διχοστασιακή αλλοπροσαλοσυνή και στην ηθική καταπτώση. Ο Κωσταβάρας, είναι ένας από τους λιγούς τίμιους, σημαντικούς και τραγικούς ποιητές του καιρού και του τόπου μας. Βασικά γνωρίσματα της τέχνης του, προπάντων η προζα του, έχει την πικρή της γεύση, το σκώμα, το τραγελαφικό στοιχείο, που φτάνει και στο μαυρο χιούμορ. Ορισμένα έργα του έχουν βαθυ νικότερι κριτικής που επιβεβαιώνει το αξίωμα του Σαιντ Μπεβ και άλλων νεοκλασικών κριτικών, πως η Λογοτεχνία δεν είναι παρα η κριτική της ζωής και της κοινωνίας. Στην ποίηση του, εκφράζει απάλα όλον τον πόνο και το αίσθημα της ατομικής και κοινωνικής αδικίας κι ολό το μεγαλείο της ανθρωπιάς και της συμπόνιας για τον τραγικό του περιγυρο. Όλη η ποίηση του, ξετυλίγει με αμεσότητα συγκινησιακού ρίγους, δυναμικές εμπνεύσεις, μέσα

τον ατομικό που αντιστοιχεί στο γενικό ανθρώπινο πονο. Πρωτοσυλληφτες εικόνες και παραστάσεις, που σε υποβάλουν με φλογερό καημό και με κρυφό παραπνο, μέσα σε μιαν ασθματική και παλινδρομική πορεία του ποιητή των βαρυπονεμένων χρόνων. Η θλίψη των συμβάντων της ζωής, βρίσκει παρηγοριά και απαλύνει τον πόνο του, μόνο μέσα στην ποίηση:

«Του σκοτωμένου το παράπνο λόγια δεν το χωράνε». *«Αυτός που τ' όνομά του κάποτε γιάλιζε σαν το φεγγάρι μέσα στα κλαδιά τώρα βουλιάζει αργά, τον πίνει μαύρο σύννε-*

φο...»

Και σ' ένα άλλο εξομολογείται:

«Μη με ρωτάτε γιατί έρχομαι κι επανέρχομαι. Γιατί με βασανίζουν τα ίδια θέματα πάντα. Στο βάθος δεν έκανα τίποτ' άλλο παρα να μιλώ για το αίμα μου.

Για τις μέρες που υπηρέξαν τόσο θολές.

Για τις νύχτες τις τόσο τρομερές κι απάνθρωπες...».

Ελπίζουμε στο μέλλον, να μας δοθεί ο χρόνος, ν' ασχοληθούμε με μια πλατύτερη θεωρηση κι ανάλυση των έργων του Κωσταβάρα.

Φιλίππα Γελαδοπούλου: «Μαρια Δημάδη». Αθήνα '82, σελ. 190). Ένα βιβλίο με χρονικά στοιχεία και μαρτυρίες, συγκινητικό, πειστικό και διδαχτικό που προσφέρει ο γνωστός αντιστασιακός συγγραφέας. Με ακουραστη ερευνητική δουλειά και πατριωτική συνείδηση, το δίνει ντυκουμενταρισμένο και διαρθρωμένο, με μαστορία, με στρωτή και ζωντανή γλώσσα και συνταραχτικές φωτογραφίες της Κατοχής, από το αρχείο του κορυφαιου φωτογράφου Σπυρου Μελτζή. Ένα βιβλίο συγκλονιστικό, που μιλούν για τη θαυμαστή ηρωίδα Λιρία Δημάδη με θυμητικές αφηγήσεις κι επιστολές προς το συγγραφέα, διάφοροι πατριώτες, από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του λαού μας στο Αγρινιο. Πολλά αποκαλυπτικά στοιχεία για το ρολο της Μ.Δ. και για ολό το δίχτυο πληροφοριών που είχε οργανώσει η ηρωίδα στο φρουραρχείο των κάταχτητών εκεί και πρωταγωνίστησαν σ' αυτο πολλοι πατριώτες όπως ο ακραιφνης αγωνιστής ιερέας Κ. Παπαβαλής με τις εικονικές κηδείες, που μέσα στα φερετρα είχαν τουφεκία για τους ανταρτες κ.α. Ένα ανθολογικό συλλεχτικό υλικό και με αποφθεγματα αγωνιστών που περιχύνουν απλετο φως, για τη ζωή και το θάνατο μιας σπάνιας αγωνιστριας του ΕΑΜ Αγρινιου, που διαδραμάτισε έναν επικίνδυνο πατριωτικό ρολο, διπλής κατασκοπίας, με αποκορύφωμα την αυτοθυσία της· και ποιοι και πως την εκδικήθηκαν. Μια εμπειριστατωμένη εργασία του Γελαδοπούλου, που ανασταίνει και αποκατασταίνει τη Μ. Δημάδη στο τιμητικό πάνθεο της αθανασίας των ηρωιδών του λαού μας.

Τίνου Αλασακη: «Τα Κύμβαλα». Ποιήματα, Λιρία '82. Ρεαλιστής, σκώπτης και με ψιγμάτα τραγικής υφής, ο Αλασακης που ζει στη θεσσαλική μεγαλούπολη κι εξαπολύει από κει συχνά τους μύδρους του. Τι-

μιος, ειλικρινής και θαρραλέος ποιητής. Πολλά ποιήματά του, είναι φραγγέλια, ενάντια σε ιθύνοντες που προκαλούν και υποθάλλουν την κοινωνική αδικία, τη σαπίλα και τη δυσωδία. Ελεγιάζει αλλά και σαρκάζει τη θλιβερή και τραγική πραγματικότητα. Αγγίζει τις κοινωνικές πληγές, θέτει τους τύπους στους ήλους και κάνει με βαθύ σαρκασμό, ρομφαίες τις οργίλες ποιητικές του κραυγές, για την καλλιέργεια μιας λυτρωτικής συνείδησης, για το ξαλάφρωμα των αδύνατων και των δούλων, απ' όποια δεσμά τους, για λεύτερες ψυχές που ν' ανασαίνουν περίχαρα σ' αιθέρια περιβάλλοντα, τη νίκη και το δίκιο όλων των απλών ανθρώπων. Όλα τα θέματα που περιεχτικά μετουσιώνει ο Τ.Α. είναι όλα σχεδόν από την αποπνιχτική ατμόσφαιρα της κατάπτωσης των ηθικών αξιών, από τις ανθρώπινες σχέσεις, μέσα στους αδυσώπητους ταξικούς αγώνες. Ιδού ένα δείγμα:

«Φάτε, φάτε φάτε

το σώμα σας μια μηχανή

φαγάνα το πνεύμα σας

νεκρό γράμμα

κ' η ψυχή σας

σε μόνιμη χειμερία νάρκη

Λοιπόν, ποιοί θα σταθούν όρθιοι

στους έσχατους τούτους καιρούς;

ποιοί ξάγρυπνοι;

πόσοι μίναμε;»

Γιώργου Πλατάρη:

«Κώδικας χώρας Μετσόβου των ετών ΑΨΗ-ΑΤ Ζ'», έκδοση δική του, σελίδες 328.

Ένα αποκαλυπτικό σε περιεχόμενο και πρωτότυπο σε μορφή ολόκληρα προσωπική, είναι το αραβούργημα τούτου του δυναμικού γεννημένου καλλιτέχνη Γιώργου Πλατάρη. Ζηλευτό βιβλίο και να το βλέπεις μόνο, μένεις κατάπληχτος από την πολύμοχθη προσωπική δουλειά. Έρευνα, σταχυολόγηση ιστορικών και λαογραφικών ντοκουμέντων για τη γενέτειρά του το Μέτσοβο, εικόνες, χάρτες, έγγραφα, σφραγίδες, ονόματα, όλα σε μια ιδιόχειρη βυζαντινή και καλλιτεχνική γραφή, αν όχι μοναδική στο σημερινό, αλλά σπάνια, σ' ένα μνημειακό κι αξιοθαύμαστο έργο τρανταχτής ιδιομορφίας και ολυμπίας υπομονετικής εργασίας. Σε μεγάλο σχημα, περνάει από τις σελίδες του η ιστορική μοίρα της δουλείας που δέχτηκε το Μέτσοβο τους περασμένους αιώνες, αλλά και της δυνατής ηθικής αντοχής του λαού του. Ο Πλατάρης είναι πραγματικά ένας αξιοθαύμαστος και ιδιότυπος συγγραφέας, οι ιστοριοδιφική και καλλιτεχνική γραφή κι εκδοτική επιμέλεια, φαντα-

στερή της φυσιογνωμίας του τοπικού του και της ιδιοσυγκρασιακής υπόστασης κι εξέλιξης του λαού του. Αν υπήρχε ζωντανή και δίκαιη Ακαδημία στη χώρα, έπρεπε να τον είχε βραβεύσει.

Άννας Μπουρατζή-Θώδα: «Βροντή στο φως».

Έκδοση «Κέδρος» '82, σελ. 70. Και τούτη η νέα συλλογή της Α.Μ.-Θ. δεν είναι μόνο βροντή και αστραπή. Είναι φωτοπλήμυρα συγκινησιακών αισθημάτων, για τα κοινωνικά και τα παγκόσμια προβλήματα, που φέρει και τούτη η δυναμική τέχνη της ποιήτριας τρανταχτό το μήνυμα της πανανθρώπινης αγάπης και ειρήνης. Ραγδαία η ποιητική της εξέλιξη. Σίγουρο το ανέβασμά της, σε όλο και υψηλότερα επίπεδα ποιητικής επίδοσης και αξίας. Φλογερές και συμπυκνωμένες λυρικές διαστάσεις. Κραυγές και βροντές και κεραυνοί στα σκοτάδια των εμπόρων του ολέθρου, ανασχετικοί σ' ενδεχόμενο πυρηνικό ολοκαύτωμα, και προανάκρουσμα για τη σωτηρία της ανθρωπότητας. Η Α.Μ.-Θ. και με το «Βροντή στο φως» πρόσθεσε άλλη μια γερή κολώνα, στο λαμπρό οικοδόμημα της γυναικείας ποίησης στην Ελλάδα. Οι ακράτητες ποιητικές της εξάρσεις αποπνέουν ρωμαλέο, κι αστραφτερό ποιητικό λόγο. Όλα και τα 62 ποιήματά της, τα διαποτίζει ένας χειμαρρος αισθημάτων ανθρωπιάς και λύτρωσης.

«Ο βάρβαροι

πυροβολούσαν τη ζωή

καθώς εφύτευε

στους κήπους παπαρούνες».

Κι αλλού:

Ύψωσα την οργή μου

κόντρα στη θύελλα.

Όταν αντίκρισα το δίκιο μ' ασπίδα

άναψαν οι παλμοί της καρδιάς

κ' οι κάμινι φωτίστηκαν.

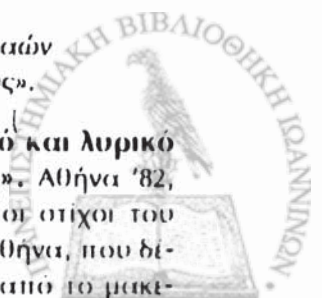
Η λειψυριά

σαλπίζει αιαμαρτήτα.

Να την ακούν οι δολοφόνοι των λαών

και να χρονομετρούν το τέλος τους».

Βασιλή Γκορογιάννη: «Επικό και λυρικό τραγούδι για την Παλαιστήνη». Αθήνα '82, σελ. 22. Εντυπωσιακοί είναι και οι στίχοι του νέου Ηπειρώτη δικηγόρου στην Αθήνα, που δέχτηκε τελευταία, τις επιδράσεις, από το μακελίο που προκάλεσαν στο Λίβανο και συνεχίζουν οι Αμερικανοί βραίοι (αδίσταχτοι διαγού-

μιστές της ειρήνης και της ανεξαρτησίας των λαών) τον αιματηρό Μολωχ που συγκρόνησε όλον τον πολιτισμένο κόσμο. Ο Β. Γκ. έχει φαντασία, ανησυχίες και καλές προθέσεις: και πάντα στην ποίηση μετράει ο σκοπός και το αποτέλεσμα. Η γραφή του δείχνει μια νέα αίσθηση πάνω στο επίκαιρο και φλογερό αυτό θέμα. Κι έτσι δικαιολογείται ο ορισμός του Μπελίνσκι πως:

«΄οιση είναι: η έκφραση μιας πραγματικότητας, σαν μια δυνατότητα». Ο Γκ. στο πολύ συμπαθητικό του θέμα, ξετυλίγει προσόντα ρεαλισμού, γερής ενόρασης και συμβολισμού.

Εξαιρετα και με υποβλητική ποιητική μετουσίωση τα ποιήματα: «*Η γένεση του Παλαιστινίου*» και «*προσκλητήριο αλληλεγγύης*». Μ' αυτά σαν υποδείγματα, πιστεύουμε πως θα προσφέρει πιά πολλούς καρπούς στα ποιητικά μας γράμματα, με αμεσότερα συγκινητικές επιδόσεις. Ένα μικρό δείγμα:

«*Από τον τόπο της διωγμένη-επέτε μου- που θα καταλύσει απόψε η μικρή Τα άλ πό 'χει την κοιλιά ως το στόμα;*»

Μαρίας Μ. Κιουμουρτζάκη: «*Σκόρπιες Μαργαρίτες*». Αυθόρμητα, αβρα κι αλαφροτονα ποιηματάκια απαλής λυρικής πνοής, μιας συμπαθητικής εργάτριας. Αδικημένη από τη μοίρα και τις συνθήκες της ζωής, παρουσιάζει μιαν επίμονη έφεση και ζωντάνια, ευχέρεια στιχουργίας, αίσθημα και ρυθμό.

Το ν' ασχολείται με τα ποιητικά γράμματα μιμ απλή νοικοκυρά κι εργάτρια χωρίς τη μόρφωση των θρανίων, βασανισμένη και πονεμένη ύπαρξη, στη χώρα μας, όπου το αναγνωστικό κοινό της λογοτεχνίας στέκει (αν στέκει) στο 20%, είναι πολύ αξιόπαινη.

Η Κιουμουρτζάκη ζει στην Αθήνα κι απαλαίνει τον πόνο της μοναξιάς της, συντροφια και παρηγοριά με την ποίηση, αυτή τη σκλαβα και θεά ιέρεια της ζωής, που δίνει κουράγιο, τόπο και χαρές.

Ταπεινά τραγουδάκια σε παραδοσιακή φόρμα, σε ιαμβο, τροχαϊκό κι ανάπαιστο με δραματικές και κωμικές αποχρώσεις, που θυμίζουν εδώ κι εκεί Σκόκο κι Αρκομάνη. Παραθετούμε δείγμα στίχων για τον τσιγκούνη:

«*Ακόμα και στον ύπνο του
λεφτά έβλεπε μπρός του
αυτά ήταν η θρησκεία του,
αυτά και ο θεός του...*»

Κι ο βίος της συνοψίζεται στους παρακάτω στίχους:

«*Όπου κι αν ζήτησα χαρά
πίκρα μου δώσαν μόνο
και το τραγούδι μου κι αυτό
είναι γεμάτο πόνο.*»

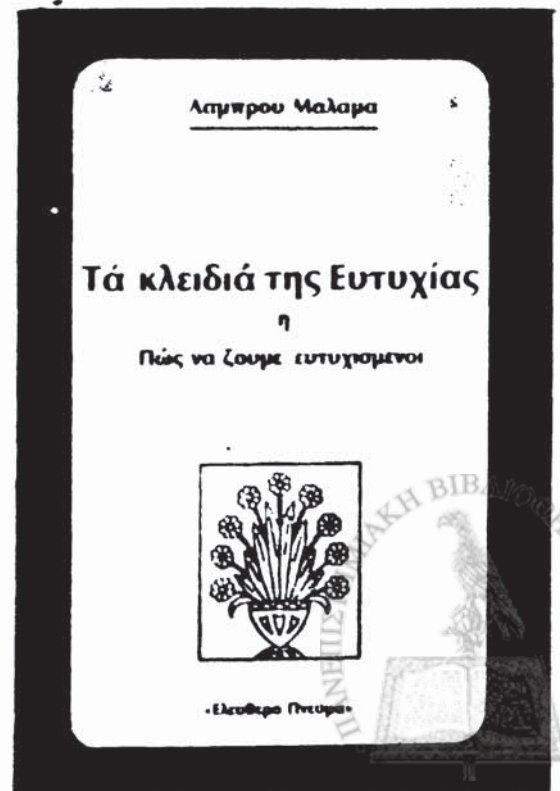
Κι αλλού με ρίμα και εικόνα, ρωτάει με παράπονο η και διαπιστώνει.

«*Γιατί οι μισοί οι άνθρωποι
τρων με πολλές μασέλες
ρουφάν το αιμα των φτωχών
σαν πεινασμένες βδέλες;
Είν' η ζωή μας πέλαγος
γεμάτο αχινούς
κι αμετρητα τ' αγκαθια του
που δε χωράει ο νους.*»

Μιχάλη Καρποντίνη: «*Ευθυμηγορία*».

Έκδοση «*Ν. Σκεψη*» σελίδες 95. Ο Μ. Κ. είναι ένας συμπαθής ποιητής της στιχουργικής τέχνης που ζει κι εργάζεται σαν θυρωρός στην Αθήνα. Ικανοποιεί το μεράκι του, με αυθόρμητα και ομαλά πετάγματα. Η «*Ευθυμηγορία*» του είναι μια απλοϊκή και ρέουσα στιχοσύνθεση με το κύριο χαρακτηριστικό, του χιούμορ και της ειρωνίας, για τα επιγενόμενα και τις ανθρωπίνες αδυναμίες. Έχει στίχους καλούς και στίχους αδυναμους: μα όλοι είναι σαν μια απλή καθημερινή κουβέντα και μακριά στιχολογία ενός εργάτη, που κεντρίζεται η ευαισθησία του, σαν βλέπει βαριά ελατωματική και αδιόρθωτη την κοινωνία. Μια διαλογική και με αθωότητα κι ευχέρεια εκτονωτική ευκολοστιχουργία, ομοια μ' εκείνες των περασμένων αιώνων ορισμένων στιχοαφηγητών και στιχοπλόκων, αλλά, με γεύση από στοιχεία σύγχρονης και σύγχρονης ζωής

Μέ τό σφυρί στά Καμώματα

Αλλότρια-συναφή και παράταιρα

Του Άλλη Φωτεινού

Ηθικά βραβεία

Το «Ελ. Πνεύμα» δεν έχει χρηματικά έπαθλα, είναι φτωχό και βγαίνει κι αγωνίζεται μόνο με τη συνειδητή συνέπεια των συνδρομητών του· και με το θάρρος και την ευψυχία των συνεργατών του. Γι' αυτό, κι αφού τα «κρατικά» βραβεία γίνονται της ντροπής κάθε χρόνο, κι όλο πιό έκπτωτα κι αηδιαστικά στη συνείδηση των περισσότερων λογοτεχνών, αφού τα δίνουν προκλητικά σχεδόν και άδικα, πάντα οι ίδιες επιτροπές, στους ίδιους φίλους και ημέτερους... γιατί δε θά ταν τόσοι και τόσοι ποιητές και πεζογράφοι με ανθρωπιστική τέχνη και αξιόλογη προσφορά στη Λογοτεχνία των μερών μας, άξιοι για κρατικά βραβεία; Επισημαίνουμε μια πλειάδα λογοτεχνών, που θα μπορούσαν ν' απονεμηθούν βραβεία σε έργα τους, έργα αξίας και κοινωνικής ωφελιμότητας και όχι βραβεία σε πρόσωπα φιλίας, εύνοιας και συγγενείας.

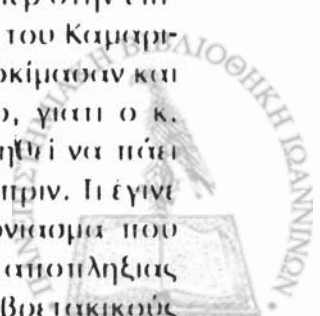
Ας μας πουν λοιπόν, οι ακρισιάρχες «κριτές» χωρίς προκατάληψη, το γιατί, δεν είναι για βράβευση τίμια κι άξια έργα που έχουν προσφέρει οι παρακάτω συνάδελφοι; Θα παραθέσω μερικά ονόματα που ήρθαν έτσι αυτόματα στο νου μου, χωρίς αξιολογική σειρά: Γιάννης Γουδέλης, Παναγιώτης Τσουτάκος, Άνθης Βέργης, Κώστας Αβραάμ, Θανάσης Κωσταβάρας, Στέφανος Χατζημιχελάκης, Γάσων Ευαγγέλου, Γάσος Αναγνώστου, Στέφανος Τηλικίδης, Στέργιος Βαλιούλης, Αντώνης Κυριακόπουλος, Θανάσης Διαμαντόπουλος, Γιάννης

Κοφίνης, Χρήστος Κατσιγιάννης, Γιώργος Θεοφανόπουλος, Απόστολος Μαγγανάρης, Ανδρέας Νενεδάκης, Νάσος Νικόπουλος, Θανάσης Παπαθανασόπουλος, Δημήτρης Σέττας, Πέτρος Σπενζής, Θύμιος Χριστόπουλος, Δημοσθένης Ζαδές, Χαρίλαος Μηχιώτης, Μιχάλης Σταφυλάς, Κώστας Μαϊστράλης Γιώργος Σιδέρης, Νίκος Γαλάζης, Γεωργία Δεληγιάννη-Αναστασιάδη, Μαρία Αρκαδίου, Ελένη Αργέστη, Ζαφείρης Στάλιος, Γιώργος Παπαστάμος, Τάκης Τρανούλης, Άγγελος Δόξας, Αντιγόνη Βουρλέκη, κ.α.

Τό «Ελ. Πνεύμα» σαν όργανο ενημέρωσης και διαφώτισης του λαού, τους απονέμει όλων των παραπάνω μιαν ηθική διάκριση, ευχόμενο, να κερδίσουν τη λαϊκή αναγνώριση, την κοινωνική δικαίωση και την ιστορική καταξίωση που τους αξίζει στα προοδευτικά μας γράμματα και στη συνείδηση των ανθρώπων.

Ο γένος της Φαρμπόλας

Ο κ. Σαμαράκης με το βραβείο των «Ευρωπαϊών» του Βελγίου, ξεπέρασε στη ρεβάνς των διασυνδέσεων, τους κ.κ. Ρίτσο και Βρετάκο, γιατί ο πρώτος είχε την αβάντα του φίλου του Λακαριέρ στην επιτροπή, κι ο δεύτερος τη φίλη του Καμαρινεα. Μα το ξάφνιασμα που δοκίμασαν και το αναπάντεχο, ήταν μεγάλο, γιατί ο κ. Βρετάκος είχε κιάλας ειδοποιηθεί να πάει να το παραλάβει από 2 μέρες πριν. Τι έγινε λοιπόν; Τι μεσολάβησε; Ξάφνιασμα που μπορούσε να φτάσει μέχρι αποπληξίας στους αδημονούντες ρίτσο - βρετακικούς κύκλους. Φαντάζεται κανείς τι θά Άγειαν

μέσα τους: Ας όψεσαι αραχνιασμένη και στείρα Φαμπιόλα με την απονομή σου στην κ. Αντωνάκη για το «Λάθος» του. Ο Σαμαράκης έβαλε σ' όλους σαμάρια... σαμαροσκούφια! Και γιατί όχι; 700.000 δρχ. το μαλλί. Δεν ήτανε και λίγο! Έφερε τους άλλους «τόμπολα». Κι ενώ, αλλού ακουγότανε το πονηρό καρκαλιόμα... αλλού γέννησε η άσπλαχνη κοτα η φαμπιόλα. Χαίρε μαγκιόρε φίλε Αντωνάκη!

Ναρκισσισμοί και νοθείες

Στη χώρα μας, λίγοι είναι οι νεώτεροι λογοτέχνες που δημιουργούν έργα με σκοπό την κοινωνική διαπαιδαγώγηση. Οι περισσότεροι αγνοούν την κοινωνική επίδραση κι ωφελιμότητα της Τέχνης. Δεν μελετούν και δεν έχουν αισθητική κατάρτιση πάνω στα θέματα της δημιουργικής Λογοτεχνίας. Δεν έχουν επίγνωση και συνείδηση της κοινωνικής αποστολής της τέχνης. Εδώ οι περισσότεροι λογοτέχνες, θέλουν να εκφραζονται όπως όπως, κυνηγώντας μόνο τον τίτλο, αρκεί να πάρουν το βάπτισμα της δημοσιότητας, κι ας γράφουν άρρητα-ρηματα, η και με τα πόδια που έλεγε ο μακαρίτης ο Κοτζιούλας. Εδώ, επιδιώκουν μια ψευτοπροβολή από τον κλικαδορικό τυπο, ένα αλληλολιβανισμα, ένα πατρωναρισμα, ή ένα δοτό βραβείακι, κάνουν το χόμπυ τους ναρκισσειόμενοι, τυπώνοντας 2-3 βιβλιάρια με στίχους ελαφρούς κοινοτοπούς η με στριφνή κι ακατανόητη λεξιθηρία, κι άλλα διαφορα ανιαρά και νοσηρά πεζολογηματα, σκόρπια κι αμορφοποιητα «πλήνθους και κέραμους ατάκτως εριμένους». Καταφέρουν ακόμα και μια λογοτεχνική σύνταξη, χωρίς θετική παραγωγή στο λαό και στον πνευματικό μας πολιτισμό: κι έχουν την υπεροψία και την αυταπάτη πως είναι λογοτέχνες. Υπευθινή κριτική δεν υπάρχει να τους κατευθύνει. Στα κρατικά βραβεία και στις επιτροπές αγοράς βιβλίων, υπάρχει ένας εσμός από αργόσχολα και παρασιτικά στοιχεία των γραμμάτων, που μια ζωή γυρίζουνε στα λογοτεχνικά σωματεία χωρίς έργο και δική τους προσφορά κριτές, άκριτοι, στείροι και κουφιοί, κομπορήμονες. Γι' αυτό πληθαίνουν οι νοθείες κ' οι ναρκισσισμοί. Ως τότε:

Βίβλος βραβειογένεσης

(Σε μισοβιβλικόν και αλλαμπουρνέζικον ύφος)

Αρχή βιβλου γένεσης βραβειοκαρλομάγνηδων. Από 1975 και εντεύθεν και κακείθεν. Εις πρυτανειον υπουργείου πολιτισμού (με βάσκανον ψυχικού απολιτισμού). Ότι Τρυπάνης εις τας βραβεύσεις, ήνοιξεν τρύπας εις τα θολά λιμνάζοντα ύδατα, εις τας περί διαγραμμάτων σιτεύσεις.

Κατόπιν, Νιάνιας, εγέννησεν βραβειοδότας νιάνιαρους... Εν συνεχεία, Πλυτάς εγέννησεν απλυστους και απλυτους τοιούτους. Και (δος του χαβαδάκι), Ανδριανόπουλος εγέννησεν ανανδριανόπουλους βραβειοχαύνους και βραβιοπάρτες. Ούτω, πότε παλαιά και πότε φρέσκη η λέξη του Γκαμπρόν... δώσε κι έπαρε η έπαρε και δώσε... σημεία των καιρών(!) Ότι κι εφέτος, Μελίνα εγέννησεν μελους με-λεχριτιους, μελισσόσφηκες, βραβειοκράτες και βραβειοκλάστες, πρώτης φιλοπροσωπικής κλάσεως, οι πάντες ανέμενον άνευ αμφιβολίας, εφοσον την προεδριαν κατείχεν ο Ηλίας. Ούτω, βραβειοδότες και βραβειοπαρτες, μια και εν ταυτω «ταριφα» «Γιάννης κερνάει και Γιάννης πίνει». Λιάς και Αλέξης ή Αλεξολιάς, εβράβευσαν Σαχίνη. Βρετάκος άλλοτε εβράβευεν Αργυριοσαβίδην, αργυριοσαβίδης εφέτος εβράβευσε Βρετάκον και Κασολαν. Ότι Κασόλας «πριγκηψ» και χαϊδεμένο παιδίον, του αθλιου -πτωχείας ένεκεν- -Συγκροτήματος» (!) (γράφε κατά φίλον Γουδέλην «Συσκοτίσματος»). Ούτω και κατα μίμησιν Πετροχάρου, όστις βραβεύει πάσαν αρχήν του χρόνου με ουράνειον βραβείον φίλον του Δ. Παπακωνσταντίνου, ας δοξάσωμεν οι πάντες τους βραβεύσαντας και βραβευμένους και ας πτύσωμεν τούτους, ίνα μη προσβάλει αυτούς η βάσκανος

αντιζηλεία και πάντας τους με πρώτον και δεύτερον αμειβομένους παχυλότατα... γλείφοντες και παραγλείφοντες, ειδήμονες της μάζας, της πάσας και της κλάσας, ίνα προστατεύσωμεν αυτούς από τας κακάς γλώσσας, διότι τούτους ή τοιούτους θα έχομεν και του χρόνου, καθότι, ούτοι το παίζουν με όλας τας κομματικές το παίγνιον σημαίας... και δικαιούνται εις τας παρασυναγωγάς αυτών, σεσηπότες και ξετσιπότες, τα τοκομερίδια της ευνοιοσυναλλαγής αμην' και «θου κύριε», των λοιπών οφειλομένων. Αλληλουία.

Αγορές και διακρίσεις

Και για την αγορά βιβλίων χώρισαν πάλι τους συγγραφείς σε πρώτη και δεύτερη κατηγορία. Τι αίσχος ήταν πάλι αυτό; Στην πρώτη βάλανε τους βραβευμένους και τους ευνοούμενους, τη δικιά τους την ελίτ... του «παρ' εσύ δος μου κι εμένα»... και στη δεύτερη, κατάταξαν σκόπιμα μερικούς από ελεήμονα αισθήματα, για να τους πουν οι φτωχοσυγγενείς κι «ευχαριστώ» και μια άλλη πλειάδα που δε χώνευαν και θέλαν να εκδικηθούν. Εκείνους που είχαν στο στομάχι τους, οι αχώνευτοι, δε μπορούσαν να τους βάλουνε στα 50 χιλιάρικα, γιατί θέλανε έναν Νιαγάρα σόδες να τους χωνέψουν. Κι έτσι τους έριξαν στα 25 χιλιάρικα που θα καταλήξουν με τις κρατήσεις 20, κι ας μη δεν τους ήξεραν την προσφορά και την αξία τους. Αλλά, ποιοί είναι αυτοί, που υποτιμούν, υπερτιμούν, ή υποτιμούν την αξία των άλλων συναδέλφων; Αίσχος! Πως λοιπόν να φτιάξει και το... για τον τύπο υπουργείο πολιτισμού, ένα καλό κ' ισότιμο τραπέζι, για να τρων χορτάτα όλοι, οι καρπεροί δημιουργοί; Με σαπια ξύλα, μολυβένια καρφιά κι ολό κακούς και πρόχειρους τεχνίτες; «Τι είχες Γιάννη, τ' είχα πάντα...».

«Ακαδημαϊκές» βραβεύσεις

Γάτος, ήταν φαίνεται πειστωμένος κι είχε τα «τζίνια» του ο «φίλος» μου ο Πετροχάρης (καθώς χάρος δεν τον κολλάει τίποιο θνητό «αθάνατο») που δεν έδωσι

πολλά «ουράνεια» βραβεία «ακαδημαϊκά», παρά μονάχα στο φίλο του τον παραχαϊδεμένο κ. Δ. Παπακωσταντίνου για την «Απέκδυση» του είπε. Του δίνει λοιπόν κάθε τρεις και λίγο βραβεία, γιατί δεν ξεπληρώνει ο τυχερός την υποχρέωση και την ευγνωμοσύνη του προς τον κ. Δ.Π. που κάποτε αυτός ο εφυής (καλός εκμαιευτής) τού 'γραψε βιβλίο ολόκληρο για τ' ανούσιο κι αλαφροπάρδαλο έργο του. Μασαλά(!)

«Τιμές» και συγχωνεύσεις

Η ΕΕΛ, από τις πολλές τιμές που κάνει στα μέλη της, παραζαλίστηκε... και τίμησε τελευταία και τον Άλκη Γιαννόπουλο (θεός σχωρέστον) που ήταν πρόεδρος όλων των Επιτροπών Λογοκρισίας, όλων των δικτατοριών... Τώρα η ΕΕΛ... άνοιξε και τις κρύες μωσαϊκές του Συμ/λίου της αγκάλες και καλοδέχεται και τον κατακαημένο, διψασμένο και καψούρη για τιμές, κ. Λία Σιμόπουλο (που κακή κουβέντα να μη κάνετε και τονε βασκάνετε) συγχωνεύει λένε κι όλο του το Σύνδεσμο στην αναδομημένη τώρα ΕΕΛ. Αλλ' αυτόν τον προορίζει γι' ανώτερο στελεχός της. Έτσι τώρα, κάνει καλή δουλειά, γιατί αυτά τα παλιά στελέχη ξέρουν όλα τα «μουραφέτια» της ασπονδυλίτιδας, όλων των καταστάσεων και όλων των ευκαιριών. Έτσι τα βγάζουν «μπρόικα» σε πέρας, με κάθε ισχυρόν άντρα της ημέρας.

Ο αξιότερος ποιητής

Αν ποιητή στη σημερινή Ελλάδα, λένε, ένα καλλιεργημένο ή ασκημένο πνεύμα που μιμείται, αναμυρικάζει, ή και αφομοιώνει λέξεις σε στίχους ευκολίας, λέξεις εξεζητημένες, αραδιαστές, κοινότοπες, με συνηθισμένες εικόνες, χωρίς έμπνευση και πρωτοτυπία, χωρίς φρεσκάδα, ανανέωση, προσωπικό τόνο κι ανάβρα γνήσιων αισθημάτων, τότε, πώς θα πρέπει να χαρακτηριστεί, ένας σπουδαίος και πηγαίος πεζογράφος, ένας δραματογράφος, που στα έργα τού θέτει τη σφραγίδα της ατομικής και της ομαδικής ψυχολογίας, το νόημα μιας

ολάκερης εποχής, ή μιας εποποιίας; Άρα, ο πιά δυνατός κι αξιότερος, αυτός δηλαδή που αναλύει με πλούσιο λόγο τα άτομα, περιγράφει τύπους και πλάθει χαρακτήρες και πλήθος εικόνων, με το φυσικό και το ανθρωπινό τοπίο· και ντύνει την πρόζα του με εσωτερική ποίηση, αυτός δεν είναι ο αξιότερος ποιητής;

Για τα ψεύτικα είδωλα

Μέσα στα θολά και συγχισμένα πνεύματα της εποχής μας, μια εποχή κι ένας κόσμος που έχει τόσο μερτικό στην προσωπολατρεία και στη μιθομανία, εύκολα γίνεται κανείς ψεύτικο είδωλο, προπάντων, όποιος τύπος είναι συμβατικός, ανεργάτιστος ιδεολογικά, κόλακας ή καιροσκοπός κατά το δίστιχο του Βάρναλη «φρόνιμα και ταχτικά πάω μ' εκείνον που νικά».

Αυτά λοιπόν τα είδωλα, μπορεί να πουλάνε σινάπι για μαύρο χαβιάρι, και φύκια για μεταξωτές κορδέλες. Όταν έχεις πονηρή και σατανική μέθοδο προβολής, με κύριο συστατικό την προσποίηση και την κολακεία, γίνεσαι και από Καραγκιόζης = Βούδας, πάπυς, Ζαρατούστρας, Όσιρις, μάγος και γκουρού. Όμως, τους μεγάλους ενός πολιτισμού, τους καταξιώνουν μόνο τα πλουσιόδωρα έργα τους, ο χρόνος και τα στοιχεία της αθανασίας και της αντοχής που έχουν μέσα τους. Και όχι τα γλοιώδικα και συμφεροντολογικά στοιχεία μιας συγχισμένης κι ακαταστάλαχτης εποχής. Οι αντινομίες πάνω σ' αυτούς τους επιτήδειους και τυχερούς, όπως θα τους χαρακτήριζε ο Τερέντιος κι ο Αίσωπος, πρέπει να είναι απαράδεχτες, ιδιαίτερα στον κόσμο του υπαρχτού σοσιαλισμού. Σ' αυτές τις κοινωνίες δεν πρέπει να έχει το λόγο ο συρμός και ο παρασυρμός, αλλά, η επιστημονική κρίση, η σοβαρότητα, και η ευθύνη. Πολλοί και άπληστοι κατά καιρούς δρέπουν και κλέβουν τις δάφνες των άλλων. Χρειάζεται όμως κι από τους τολμηρούς, η αλή-

θεια κ' η απομιθοποίηση των ειδώλων. «Οι κακοί εξαναγκάζουν τους αγαθούς να στραφούν εναντίά τους». (Ισοκράτης).

Αυθαιρεσίες κι ασέβειες

Όσα κι αν πουν ορισμένοι σκηνοθέτες και θιασώτες της μουγγής εικόνας, υποτιμητικά για την αξία του λόγου της πνευματικής δημιουργίας των λογοτεχνικών έργων και των συγγραφέων, το βάρος της αξίας των λέξεων που τρέφουν την ψυχή και το μυαλό τ' ανθρώπου, από καταβολής πολιτισμών, δεν μειώνεται και δεν αντικαθίσταται, από την όποια εντυπωσιακή βουβή εικόνα, κι όποιον ήχο. Όσο κι αν οι μοντερνιστές των τηλεοπτικών μέσων, κοπτονται με εικόνες άχρηστες κι αχρείαστες, χωρίς σενάρια, να δώσουν αχυρα και ουβαλα στην ψυχή και στο πνεύμα του ωραίου ποιητικού και ταλαίπωρου σοφου λαού μας, ο λόγος παραμένει βασική τροφή για την καλλιέργεια του συναισθηματικού μας κόσμου.

Πολλά θεατρα μιλούν τα τελευταία χρόνια για κρίση, καθώς και πολλά τηλεοπτικά θεαματα, απορριπτονται. Αυτό συμβαίνει γιατί, δεν επιλέγουν έργα από γνησιους συγγραφείς. Ορισμένοι σκηνοθέτες, παρασταινουν τους μοντέρνους και τους καινοτόμους, κι αντί να βοηθηθούν απο ένα άξιο έργο, το παραμορφώνουν. Εδώ στη χώρα της ασέβειας, της κατεργαριάς και της κλεψιτυπίας, δεν έγιναν σχεδον ποτέ σεβαστά, οσο ζούσαν και ζούνε τα γνησια και ικανά συγγραφικα ταλέντα. Οι ηθοποιοί γίνονται μόνοι τους θεατρογράφοι· και οι σκηνοθέτες σκαρώνουν μόνοι τους τα όποια λόγια μες στα πλάνα τους, κι ας μη δε λεν και τίποτα. Αυτού του είδους οι μοντερνιστες, καταφρονουν τ' ανθρωπινό μυαλό. Όμως ποιός εγέννησε τις σκηνοθετικές μηχανές; Οπωσδήποτε, αυτές δεν γέννησαν το πνεύμα τ' ανθρώπου. Πάντως, όσοι ασέβεια κι αν δείχνουν αυτοί, απέναντι στο σωστό λόγο, ο λόγος ο διδαχτικός, παραμένει αναγκαίος κι αθάνατος. Ας κάνουν λοιπόν οι ασέβεις του λόγου, το βουβό τους κιν/φο ή το σαχλό τους θέατρο. Ο ζωντανός, ο λογικός κι ωφέλιμος λόγος, δεν καταργείται και δεν αχρηστεύεται. Είναι οργανική ανάγκη του ανθρώπου. Ο Κολομβιανός συγγρα-

φειας που πήρε το φετεινο Νόμπελ Γκαρ-
σιπ Μάρκες δήλωσε ότι: Τη μόνη και με-
γάλη επίδραση που δέχτηκε στη ζωή και
στο ταλέντο του, ήταν ο λόγος των αρ-
χαιων κλασικών μας Αισχύλου, Σοφοκλή
κι Ευριπίδη.

Πολλές μαμές και χουντοεπιλογές

Το άτυχο υπουργείο πολιτισμού, δε μπό-
ρεσε σχεδόν ποτέ ως τώρα, να βρει σοβα-
ρούς ικανούς κι ευσυνείδητους κριτές έρ-
γων, για ν' απονεύμουν έστω και μια χρο-
νιά δίκαια και σωστά, αυτά τα ταλαιπώρα
τα κρατικά βραβεία. Κι εφέτος, οι πολλές
μαμές... τα κάναν της ντροπής και του
ξεπεσμού. Ορίστηκε πρώτα μια επιτροπή.
Σ' αυτή την πρώτη το Σεπτέμβρη, είπαν
πως ορισμένοι ήταν χουντικοί... Ανάμεσα
σ' αυτούς, δεν δέχτηκαν και τον χαϊδεμένο
της κ. Ελένης, Α. Κοτζιά. Έγινε ὀάλος. Θύ-
ελλα διαμαρτυριών... κι από ορισμένους
κάπηλους της δημοκρατίας και της αλλα-
γης. Το υπουργείο τότε, κατάργησε αυτή
την επιτροπή για τα κρατικά βραβεία και
τις αγορές βιβλίων και διόρισε μιαν άλλη,
με πρόεδρο έναν κ. Λιά Σιμόπουλο, που
φευ, δεν έλειπε από καμιά επιτροπή στον
καιρό της δικτατορίας(!) Μπήκαν λοιπόν
στους αράπηδες και διάλεξαν τους
ασπρότερους(!) Έτσι, κοτζάμ υπουργείο,
αφέθηκε τον Οκτώβρη, να βάλει κριτές να
μελετήσουν (αν και καμιά επιτροπή σ'
αυτά τα βραβεία δεν μελετάει ποτέ) και να
κρίνουν αντικειμενικά τα έργα που εκδό-
θηκαν το 1981. Έτσι κάνανε 2-3 συσκέψεις
... τα κανόνισαν... και τὰ ἔδωσαν σε φί-
λους και δικούς τους τα λεφτά και ησυχαι-
σαν... Διότι, για τα χρήματα του λαού γί-
νεται λόγος, κι όχι για κριτήριο αξίας συγ-
γραφέων και βραβεύσεις έργων. Για κρι-
τηρια δε μίλησαν ποτέ. Ποιά είναι τελο-
σπάντων; Μπας κι είναι φιλανθρωπικά...
κ' είπανε στα φτωχαδάκια π.χ. Βρετάκο
και Σαχίνη: Πάρτε από 300 χιλιάρικα με
την αγορά μαζί «φάτε κι εσείς βακού-
φια»... και του χρόνου που θα είσθ' εσείς,
θα μας δώσετε κι εμάς... Μιας κ' ήταν λοι-
πον βραβειοδότες, ας γίναν και βραβει-
οφάγοι(!) Βέβαια, δεν είναι να γελιέται και-
νεις. Εδώ δεν πρόκειται ποτέ για κριτήρια
αξιολογικά των έργων, αυτά καθ' αυτά,

αλλά, για τα της συναλλαγής λεφτά... Κι
ας είναι μόχθος του λαού. Αυτές λοιπόν οι
βραβεύσεις παράγιναν δοτές και χαρι-
σματικές... κι αποτελούν κατάχρηση του
δημοσίου χρήματος και υποτίμηση της
νοημοσύνης του κοινού.

Έτσι «καταπίνουν την κάμηλο και διυλί-
ζουν τον κώνωπα»

κ' οι πολλές χαζομαμές
βγάζουν τα παιδιά στραβά
όταν πάντα οι «κριτές»
είναι φίδια κολοβά.

Τα μαυροπράσινα παιδιά

Τα μέλη αυτής της Επιτροπής, είχαν και
συγκρούσεις και διαξιφισμούς... Μα στο
τέλος, νικούσε το υπολογιστικό συμφέρο
κ' η συναλλαγή της διπλοψηφίας του
κυρ-Λιά και του «ισχυρού ανδρός» πού
ἔναι κολλητός του Γιώργου του καβαφικού
και της κυράς του της Νανάς... αρχιταρ-
νανάς. Ο Φραγκιάς ήταν κομπάρσος. Για
τον Νασιούτζικ γράφτε λάθος... Κι όσο για
τον συμπαθή το Μπούλη, παρά το πείσμα
και το πάθος... για πρόσωπα δικής του
κρίσης, δεν περίσπεσαν γιαυτόν παραχω-
ρήσεις. Κι αν κανείς θε να ρωτήσει την
κυρά την υπουργό μας:

– Πως τα βλέπεις βρε Μελίνα τ' ακριτό-
κριτα παιδιά;

– Πάντως όχι κορακίσια... Τα χαϊδεύω,
ασπρολιαρίζουν, οι κριτές οι φετεινοί
μου... λολοτέχνες με καρδιά κι όσο αν
ήτανε βαμένα... τώρα μαυροπρασινίζουν(!)

Παρασκήνια «κρατικών» βραβείων και «Συγκρότημα» Λουδοβικοηλίων

Έλαβαν μερικοί «κρατικά» βραβεία λογοτε-
χνίας κι εφέτος... Και είναι φυσικό να καυχι-
ούνται, να κομπάζουν και να κορδακίζονται
μπροστά σ' εκείνους που δεν ξέρουν, ποιό
και πώς τους τα απένειμαν. Τους ρωτάμε
όμως: Ποιός τους έκρινε τα έργα τους, ή και
τους ίδιους σαν αξίες; Μήπως ο πρόεδρος της
Επιτροπής Ηλίας... πού είναι εκτός πάσης
αμφιβολίας... γκριματσοειδής λιμοκοντόρος
των γραμμάτων; Έ, τότε, αλίμονο στο κρά-
τος, στο λαό και στη Λογοτεχνία!

Μα ο καημένος κι αβράβευτος αυτός πο-
ετιστρίνος κι όλων των επιτροπών και κατα-
στάσεων δελφίνος, υπόκυπτε στις αξιώσεις
του κέρβερου του «Συγκροτήματος» και της

κ. Νανάς, Αργυρίου, ιδιαίτερου του Σαβιδουκυρίου, που σε όποια διαφωνία έλεγε:

Επ. εδώ «Συγκρότημα» και «Κέρδος» η η αρχή.

Το κράτος είμ' εγώ, κι επάξια το εκπροσωπώ και αξιώ: Το τάδε βραβείο να το πάρει ο τάδε, το άλλο ο δείνας, διότι το κράτος εδώ, είμαι εγώ. «Συγκρότημα» το ανάγνωσμα η η αρχή. Χωνέψτε το. «Συγκρότημα» η όποια κυβέρνηση. «Συγκρότημα» τα «κρατικά» βραβεία... και θέλω αυτά για τον Κολάρο, τη Νανά και τον «Ερμεία»... για όλα τα υποταχτικά τσιράκια... κο' χουν τη μούρη στα παντζάρια... Αυτά που λέω εγώ θα βραβευτούν. Και εγένετο το θέλημα του Αργυρίου, του πέμπαντος τας εντολάς, του χοντρού του, του Κυρίου. Όμως το βέτο του εκείνο, μας θύμισε και Λουδοβίκο Ήλιο, και Δοίσμανη...πού είσαι Ν. Γρηγοριάδη τώρα νά μας κεις: «Συγκρότημα» είναι στα πάντα η αρχή(!) Και άνευ «Συγκροτήματος» ουδέν γέγονεν» (!)

Γλωσσαμύντορες εν όψει

Φυλαχτείτε τολμηροί της ζωντανής δημοτικής μας γλώσσας, καταργητές των τόνων και καθαγιαστές του μονοτονικού, πρωτοπόροι του λαού, βρυκολάκιασε ο Μυστριώτης και ο Κόντος... Το «Ελ. Πνεύμα» που είναι πρωταγωνιστικό και πρώτο στην εφαρμογή του μονοτονικού... τους λιπαται.

Τώρα που η γλώσσα μας πήρε τη ζωντανή κι ακαθεχτή πορεία της, ν' αφυπνισει όλους τους κοιμισμένους. Τώρα που επίσημα πιά, απλοποιούνται, ή καταργούνται οι άχρηστοι κι απαίσιοι κανόνες, ψιλοδασείες και περισπωμένες κι όλα τα βλακώδη πνεύματα και στιγμάτα, που τόσο πολυτίμο χρόνο καταχράστηκαν σε τόσες γενεές. Διαβάστε παρακάτω, και φτύστε τους μη βασκαθούν οι αρτηριοσκληρωμένοι κι όψιμοι γλωσσαμύντορες, του στείρου κι εκτός τόπου και χρόνου λογισματισμού. Διαβάστε τους χωρίς άλλο σχολιασμό και... γραφτε τους για συνήγορους στη «Δίκη των Τόνων» του Λουκιανου στον άλλο κόσμο(!)

«Αι υπό την Προεδριαν του Φιλολογικού Συλλόγου «ΠΑΡΝΑΣΟΣ» συνεργαζόμενοι Εθνικαι και Πολιτιστικαι Οργανώσεις της Ελλάδος αισθάνονται ως χρέος προς την Πατρίδα να διακηρύξουν ότι αντιτίθενται απολύτως εκς πάσαν

προτασιν ανατροπής του παραδοσιακού τρόπου γραφής της Ελληνικής γλώσσας, μάλιστα δε δια της χρησιμοποίησεως της Πολιτικής Εξουσίας...»

Ξεχωρα «τιμητικά»

Σ' ένα προσφατο τεύχος, γράψαμε ότι ο ποιητής Ρίτσος δεν διαβαζει βιβλία άλλων συγγραφέων. Το επιβεβαίωσε κι ο ίδιος σε φύλλο του «ΡΙΖΟΥ» τις παραμονές των Χριστουγέννων, σε μια στήλη φαιδρων επιλογών για τα καλύτερα βιβλία της χρονιάς, όπου πατρώνα ήταν η ΕΕΛ. Δεν είχε η ταλαιπωρη πως να ξυσει τα νύχια της και να φανει σε δράση κι έρευνα (διασκεδαστική) για το ποιά ήταν τα καλύτερα λογοτεχνικά έργα του '82 που ξεχώρισαν καμιά εικοσπενταριά μέλη της «κριτικής». Εκει λοιπόν και ο Γιάννης μας εξομολογείται: «Εχω παψει... να διαβαζω» και γιαυτο δεν θα ηθελα ν' απαντησω...»

Μπραβο του. Ο Γιάννης πράγματι δεν αδικεί. Φτάνει να θυμηθουμε εκείνη την Πρωτομαγιά πριν 3 χρόνια στο Πεδίο του Άρεως, όταν αργοπορημένος και καταδρωμένος έφτασε στην εξέδρα και είπε στα πληθη που τον περίμεναν και κρεμιόταν από την επιβλητική και παραδοξασμένη μορφή του:

«Να ξερετε, σημερα σας εκανα μεγαλη τιμη αφησα τη γιορτη των γενεθλιων μου και ηρθα εδω σε σας...» Ό τι τιμη και παραχωριση μα το Δια, ένας «μεγάλος ποιητής του λαού»... στον αδουλωτο κ' ηρωικό λαό της Αθηνας; Αφερим! Τα παράδοξα των «κρατικών» βραβείων και τα μενού των μαγειριων

Ένας φίλος της επιτροπής «κρατικών» βραβείων (γράφε ευνοιοκρατικών και χαρισματικών με πνεύμα συναλλαγής) μου είπε:

Είχαμε και τα 5 μέλη (Λίας, Αλέξης, Θανάσης, Αντρέας και Μπουλης) από έναν καταλογο 10 φίλων μας και ημετέρων που προτειναμε για τ' ανάλογα βραβεία. Εγώ είχα 14 ονόματα φίλων και άλλων της προτίμησής μου... Μα εκείνοι που ασκούσαν βέτο και κοκορευονταν κι επέπλεαν στις ουσκεψεις, ήταν ο Λίας με τους δυο ψήφους κι ο Αλέξης... που μ' αγανάκτησαν κι ελεγα μέσα μου: «ου μπλέξεις». Ο πρώτος είχε το προνόμιο της πείρας επειδή ήταν παλιός επίχουντοκρατίας... Κι ο δεύτερος σαν πατρώνος όντας του Κέρ(ρ)δου και του παχιού σαβριδι, καθε φορά που προτειναμε οι άλλοι τους δικούς μας... μας φερνανε μειοψηφία αυτοί, γιατί, ο Θανάσης επειδή είχε άγνοια για όλους... πήγαινε με το μέρος των δύο ισχυρών για να μη συγκρουστεί και με τη θέληση του «Συγκροτήματος» που είναι και παιδί των επιφυλλιδων του... Αλλά, τι λέω πράγματα που δεν πρέπει

να βγαίνουν στη φόρα; Θου Κυριε! Το βουλώνω. Μου ξέφυγαν κι ως εδώ. Εσύ μας κάνεις ρεζίλι... κι εγώ δεν ξαναβρίσκω έτσι μέρα σ' επιτροπή κι ανώτερο πόστο. Μήπως πρόκειται ν' αλλάξει και τίποτε στο (β) ρωμέικο; Πάλι οι ίδιοι θά 'ναι και του χρόνου και για πολλά χρόνια. Αυτοί και τα λοφία τους στην καμπούρα των γραμμάτων. Εγώ τους την έδινα από μπρος... κι αυτοί μου τη φέρανε από πίσω...

Κούφια θεάματα

Βλέπεις σημερινά θεάματα και δεν τα αντέχεις. Είναι ανόητα και γελοία. Δεν έχουν πνεύμα, έμπνευση, τέχνη, σάτιρα, χιούμορ, κωμικά ή γνήσια δραματικά στοιχεία. Τα πιότερα είναι σαχλά και μελό, που τα παρτάς στη μέση και φεύγεις, ή χυσιμουριέσαι και κοιμάσαι. Και πληρώνει ο κακομοίρης ο λαός, πρόχειρους κι ανύξιους, θεατρώνηδες, σκηνοθέτες και σεναριογράφους, που έχουν σχεδόν καταργήσει τους ταλαντούχους συγγραφείς. Τα κάνουν όλα μόνοι τους... και δίνουνε θεάματα «άρες-μάρες-κουκουνάρες». Οι ηθοποιοί χυραμίζονται. Λεφτά πολλά τρώγονται, από επιτηδευούς μισαδόρους: και πολύτιμος χρόνος χάνεται. Οι ασεβείς κ' οι αυθαίρετοι, που κάνουν τη σκηνή, εικόνα χωρίς λόγο ψυχαγωγίας και διδασχής, ας τα κάνουν «γαβρολίμνη»... ας τα κάνουν μόνοι... κι ας τ'ά τρώνε μόνοι τους(!)

Βραβειομανείς διάλογοι

- Τι έγινε πάλι επίτος με τα «κρατικά» βραβεία; Σ' άρισαν; Πρίτς' ναι ή ού;

- Δε θέλω ούουού(!)

- Τι να μου άρισαν αφού δόθηκαν σε ημέτερους, οι φίλους και κουμπάρους;

- Άκου φίλε μου. Σημασία έχει ποιός κρίνει το έργο σου και ποιός σε βραβεύει κι όχι ποιός σου δίνει χαρισματικά λεφτά, κι όχι βέβαια από τη σακουλα του, αλλ' απ' του λαού τον «αφακά». Αν ο κριτής σου είναι ισόβαθμος, ή ανώτερός σου χαλάλι του. Μα αν καταδέχεται να σε βραβεύει ένας κύριος Λιάς... είσαι να σε πάρει ο μπελιάς.

- Ποιός είναι ο «πρίγκηπας» των συγγραφέων του «Συγκροτήματος», και των κοντυλοφόρων του;

- Ο Κασόλας.

- Και τι βέβαια έγραψε ο Κασόλας, που είναι πρίγκηπας και παίρνει «κρατικά» βραβεία μόνο με δυο βιβλία και λίγα ποιηματάκια; Και ποιός τον είπε «πρίγκηπας»;

- Μάλιστα φίλε μου τον έγραψε το πατρωνικό

του «Σ.» στο «Βήμα».

- Γκάχα-γκούχου. Και δε ντρέπονταν;

- Γιατί ξεροβήχεις;

- Μα τον έχει χαϊδιάρη το «Σ.». Είναι ένα από τα καλά παιδιά του.

- Δεν τον ξέρω.

- Δε χρειάζεται να τον ξέρεις. Έγραψε το πρώτο του βιβλιαράκι όταν πήγε στις ΗΠΑ. Ήρθε εδώ και το «Σ.» του δημοσίευσε το υλικό και του εκμαίευσε αμέσως βραβείο «κρατικό».

- Μα για το πρώτο αυτό βιβλίο;

- Αμί... ό,τι και να γράψει ο «πρίγκηπας» Κασόλας παίρνει κι ένα «κρατικό» βραβείο (!)

- Κι εφέτος γιατί τού 'δωσαν κι άλλο;

- Διότι τα «κρατικά» βραβεία που είναι τα λεφτά, δηλαδή «ο καυγάς για το πάπλωμα», τα παίρνουν πάντα οι ίδιοι και οι ίδιοι. Αλλά τι με ρωτάς, δεν τα βλέπεις;

- Μα τι έγραψε δηλαδή για να δικαιολογήσουν οι πατρώνιοι του κι άλλο βραβείο;

- Τον «πρίγκηπα» ρε.

- Και δε ντρέπονται σήμερα που έχουν πεθάνει πρίγκηπες και βασιλιάδες, αυτοί τους βραβεύουν κιόλας;

- Τι λέει λοιπόν αυτός ο «πρίγκηπας»;

- Α, μόνο αυτός ξέρει που το έγραψε 12 χρόνια. Μετρούσε τις λέξεις, έριχνε από μια στο χαρτί, φούμαρε κι απόνα τσιγάρο.

- Δηλαδή, κάθε λέξη και τσιγάρο;

- Μάλιστα.

- Και δεν μπάφιαζε;

- Όχι. Τα βιβλία που γράφονται με το ζόρι, θέλουν λέει νά 'χουν όλον τον «Μάρμπορο» κοντά τους.

- Να σου πω φίλε μου, αυτά τα δοτά της εύνοιας βραβεία, δεν τα καταργούνε, να παν κατά διαβόλου: και με τα λεφτά που τους χαρίζουν, ν' αγοράζουνε καλά και χρήσιμα βιβλία απ' όλους;

- Μπράβο! Αυτή είναι η σωστότερη λύση. Κι απέ, βραβεία για τον κάθε άξιο συγγραφέα, είναι οι καρδιές κ' οι συνειδήσεις των ανθρώπων.

- Ποιός συγγραφέας είχε σε σημαδιακό σήριαλ της ΕΡΤ μια εικόνα, που έχωσι το κεφάλι μιας κοπέλας σ' ένα φούρνο, κι ο πεινός της ήταν τεταμένος τουφέκι πέρα... και την παρακαλούσε η αδερφή της να βγει να μην αυτοκτονήσει;

- Ο κ. Π. Μάτεοις.

- Γιατί;

- Γιατί τού 'ρχονταν φαίνεται καλά να βλέπει αυτή την εικόνα...

- Μα τι σήριαλ ήταν αυτό(;)

- «Η Κυρία Αρσενία».

- Την ήθιλι δηλαδή αρσενικιά ο Μ.;

- Α, τώρα μη φάχνεις να βρείς πράγματα που δεν σου πέφτει λόγος.

- Πρόβαλαν αυτό το έκτρωμα... και δεν πρόβα-

λαν την «Αρχαία σκουριά» της Μαρως;
 – Βρε τι λες, εδώ μας καταοξύνωσες η νεα σκουριά, την αρχαία θα βλέπαμε;

– Πως δίνονται τα «κρατικά» βραβεία;

– Το κοροϊδο κάνεις;

– Δηλαδή;

– Να βρε, που ζεις; Μπουμπούννας είσαι; ο ισχυρός εκδότης ή παράγων θα τους πει: Θέλω ένα βραβείο για την τάδε έκδοσή μου, του τάδε συγγραφέα... και τι σε μέλει εσένα. Θα είμ' εγώ για σένα, για έκδοση δική σου, ή και για ό,τι θέλεις...

– Όστε αυτά είναι τα «κρατικά» βραβεία;

– Εμ ποιά θέλεις νά 'ναι, ο παράς, θα πει στον παρα.

– Και με τα θεατρικά, τι έγινε;

– Ε, και μ' αυτά δουλεύουν τα τηλέφωνα, αλλά, σε άλλο στυλ συναλλαγής: Π.χ. Εμπρός, εδώ τάδε με το ψευδώνυμο συμμετοχής τάδε. Προσεξέ με και ό,τι θέλεις είμαι στο πλευρό σου.

– Α, ωστε έτσι;

– Αμ πως.

– Δηλαδή τα φετεινά, γιαυτό καταγγείλαν οι κριτές πως δεν αξίζε κανένα για το πρώτο;

– Ε, θέλησαν να κάνουν τους αυστηρούς. Δηλαδή, έδωσαν τα λεφτά σχεδόν από οίκτοι;) για να διεκπεραιώσουν και το ρολο τους... και τιμωντας, υποτιμωντας, και υποβαθμίζοντας τα βραβευμένα τους, πήγαν στο ναι μεν αλλά, σ' ενισχύω υλικά, αλλά σε πληγωνω ηθικά.

– Μωρέ με ζάλισες. Δεν τα καταργούνε κι αυτά να ησυχασουμε.

– Αμπποτε. Γένοιτο.

Μπραβο και παλι μπράβο στον σεμνο και τιμιο συναδέ λφο Αντρέα Νενεδάκη που τον ακουσαμε στο Ζάππειο στις 2/12/82, να τα ψέλνει γερά σε μια σύναξη εκδοτών – βιβλιοχαρτοπωλών: Έτσι, ανάμεσα σ' άλλα, τους κατσαδίασε λέγοντας:

– «Γιατί ζητάτε Σχολή για συγγραφείς και δεν φκιάχνετε Σχολή, πρώτα για σας τους εκδότες... που εκμεταλλεύεστε τους συγγραφείς και βγάζετε τα χρήματα ορισμένοι από σας στις ελβετικές τράπεζες; Κανείς από σας δεν έμοιασε κάποιους παλιούς εκδότες της Αθήνας, όπου και με προσωπικές θυσίες, εκείνοι βοηθούσαν τους φτωχούς συγγραφείς. Ήταν πνευματικοί άνθρωποι (κι όχι τυχαρπαστοι εκδότες)... και κανείς από κείνους δεν επλούτιζε...

Δεκαρολόγοι εκδότες και μωροφιλόδοξοι συγγραφισκοί

Μερικοί ψευτοεκδότες της Αθήνας, ξεγελάνε και τσεπώνουν το χρήμα πολλών μωροφιλόδοξων και κοροϊδων συγγραφισ-

σκων που βαυκαλιζονται και ονειρεύονται να γίνουν αληθινοί και έγκυροι συγγραφείς, ή που θέλουν να βλέπουν τ' όνομά τους τυπωμένο σε χαρτί. Τρέφονται με την ψευδαισθηση (χωρίς ταλέντο) κι έχουνε αυταπάτες. Έτσι πέφτουν θύματα στα νύχια των ψευτοεκδοτών.

Αυτοί αετονύχηδες, τυπώνουν ό,τι νά 'ναι, με μοναδικό κριτήριο το τυφλό ατομικό κέρδος. Ούτε ρωτούν, ούτε πληρώνουν κριτικούς, για νά 'χουν έγκυρη γνώμη και να σταθούν σε σοβαρά μέτρα και σταθμά, σε σωστούς αισθητικούς κανόνες και αξιώσεις. Τυπώνουν χειρόγραφα με αρρωστημένη κι ανεξέλεγκτη ύλη. Δεν υπολογίζουν τους νόμους της τέχνης.

Σκεπάζουν με ωραία εξώφυλλα, πρόχειρα κι αθλια περιεχόμενα. Δεν υπολογίζουν την επιδεχτικότητα του κοινού, ή δεν φτάνουν και καθολου στον αναγνώστη. Μπλέκουν τα θυματά τους, με τυχοδιωχτική ταχτική και απάτη, για την αρπαγή των χρημάτων και δεν ενδιαφέρονται καν για διάδοση. Τυπώνουν λίγα, για «στάχτη στα ματια» των ανόητων και μωροφιλόδοξων συγγραφισκων, και τα κλείνουν σε αποθήκη. φτάνει να γραψουν πέντε λόγια κολακευτικά και πληρωμένα ορισμένοι «κριτικοί» της δεκάρας, σ' εφημερίδες και περιοδικά, για να καλύπτουν τις απάτες. Έτσι, βασιλεύει η αουδοσία κ' η νοθεία σε πολλά, συγγραμματα εκδοτικά εκτρώματα και πρόσωπα και πραγματα στο μεταπολεμικό μας βίο. Οι ψευτοεκδότες, αν δεν ήταν ψευτες και πρόχειροι κερδοσκόποι, και ήταν σοβαροί κι αληθινοί, θα έλεγαν στους συγγραφισκους αυτούς:

Αφού πληρώνετα αδρά, σας βγάζουμε 500 ή 1000 αντίτυπα χωρίς να τα δείξουμε σ' έναν ειδικό κριτικό, να μας πει αν είναι για δημοσίευση το οποιοδήποτε προϊόν της φαντασίας σας, όμως, δεν βάζουμε τον τίτλο του οίκου μας στο εξώφυλλο σας, και δεν αναλαμβάνουμε την όποια διακίνησή τους, γιατί ντρεπόμαστε να λανσάρουμε το υποπροϊόν σας στο κοινό, που δεν θά 'ναι, παρά, ανώφελο, επιζήμιο και περιττό. Αλλά, που να βρει κανείς εκδότες με συνείσθηση ευθύνης στη δουλειά που κάνουν; Αυτοί κοιτάζουν μόνο τη δεκαρολογία τους(!)

Αυτοδιαφημιζόμενοι τίτλοι ή «ακαδημαϊκές» επιδιώξεις;

Η διαφημιστική εκστρατεία που εξαπολύει συχνά ο κ. Σαμαράκης και που τελευταία εντάθηκε πολύ και στα επαρχιακά φύλλα, με σημειώματα παραθυμνητικά βέβαια για τον εαυτό του, μας θυμίζει την παγάννα που είχε πάρει πριν από χρόνια ο κ. Περάνθης για να γίνει ακαδημαϊκός. Δημοσίευε όπως και ο κ.Σ. φετφάδες αυτοεγκωμίων για να τα λάβουν υπόψη τους οι πεθαμένοι «αθάνατοι» και να του φορέσουνε την τήβενο. Αλλά, ο καημένος ο Μιχαλάκης, δεν τα κατάφερε, κι απόμεινε μ' έναν ψήφο μοναχά, του Πετροχάρη... κι ως τώρα δεν ξανάβαλε υποψηφιότητα. Ενώ ο κ. Αντωνάκης τώρα είναι καιρός και θά το πετύχει, γιατί έχει καταφέρει άλλα κι άλλα πράγματα με 5 βιβλιαράκια... και δε θα γίνει «ακαδημαϊκός»; Εδώ χαλάει κόσμο με τις προβολές του, τις διασυνδέσεις του, την καυατσούνη του, τα βραβεία του, κι όλα τα έξυπνα ταξίδια του... και πώς θα κολπάει 10-15 γερόντια της «αθήνησι» «ακαδημίας»; Θα τον δούμε λοιπόν και «ακαδημαϊκό» και σύντομα.

Αυτό θα το χαρούμε μα την αλήθεια, γιατί γίναν άλλοι κι άλλοι με 5 στίχους μόνο, όχι με 5 βιβλία και τα μισά μάλιστα, αστυνομικού είδους; Όμως, σ' εκείνο που θέλουμε διευκρίνιση, είναι το ότι ήταν «αντιστασιακός»; Καθώς και το ότι «καταδικάστηκε σε θάνατο από τους Γερμανούς και τους συνεργάτες τους» όπως γράφει στην εφημερίδα «Θεσσαλιώτις» της Καρδίτσας, που ήταν και τότε: Οφείλει ν' αναφέρει στρατοδικείο, τόπο, χρόνο, πρόσωπα, γεγονότα. Αλλιώς, εμείς οι δύσπιστοι δεν τονε πιστεύουμε. Εκτός και αν προσθέτει το «αντιστασιακός» από μόδα και χόμπυ, όπως μετά το πέσιμο της χούντας, ήταν όλοι «αντιστασιακοί» και μετά την αναγνώριση τώρα της Αντίστασης... είναι πάλι όλοι στην Ελλάδα «αντιστασιακοί»(!) Πάντοτε βέβαια σε εισαγωγικά, για την ιστορική αλήθεια. Σε ποιά λοιπόν Αντίσταση ήταν ο κ. Σ. και πού πολέμησε; Δεν οφείλει να επικαλεστεί και μαρτυρίες για τη δράση του; Στους νοήμονες δεν περνάει πιά το «ό,τι δηλώνεις είσαι στην Ελλάδα». Κι ούτε μπορεί αιωνίως, «στους τυφλούς να βασιλεύει ο μονόφθαλμος». Κάποτε επιτέλους, θα πρέπει να κάνει και λίγο κράτι το ψέμα κ' η επιτηδειότητα του βεντετισμού. Οι βεντέτοι των γραμμάτων, μας έχουν παραζαλίσει με το φατριαστικό Ίψο, που τους καίει πυκνό λιβάνι κάθε μέρα. Αλλά, όχι να κυηλιούμαστε και αντιστασιακούς τίτλους, τώρα βέβαια, π' αναγνωρίστηκε η Εθνική Αντίσταση! Γιατί, ως χτες οι δειλοί, οι καιροσκόποι κ' οι ατομικιστές τονε κρύβανε. Θα πρέπει με ανοιχτά χαρτιά να μας πει ο κ. Σ. για τη δράση του στην Κατοχή. Κι όχι απλώς το ότι ήταν οπαδός του ΕΑΜ. Οι 80 στους 100 Έλληνες ήτανε σ' αυτό. Ας μας δείξει μίαν αντάρτικη φωτογραφία έστω κι αν ήταν στο Ζέρβη ή και στην ΕΚΚΑ. Τότε, τον

παραδεχτούμε γι' αντιστασιακό και θα του σφιξουμε το χέρι. Όσο όμως κι αν δεν είναι γραφοούχτυλος που μας είπε κάποτε... βλέπουμε πως είναι σούπερ χρυσοδάχτυλος... για να δηλώνει 1.600.000 δρχ. ετήσιο εισόδημα στο περσινό «πόθεν έσχες» του Δρεττάκη. Ωστόσο, ο αφελής κοσμικής το «αντιστασιακό» και το παρολίγο «θανατικό» στοιχείο θα το εκλάβει σαν ηρωικό στην αποτίμηση του συγγραφέα και θα πάει «σουπίτο» για το «Λάθος» του. Μα «το πολύ το Κύριε ελέησον, βαρεί και των αγίων».

Ο Χρήστος Α. Στασινόπουλος και οι αγώνες του

Ο Παλαιμάχος ιστορικός συγγραφέας του μεγάλου λεξικού του 1821 και αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης (με φόρο αίματος σ' αυτήν, όλης σχεδόν της πατρικής του οικογένειας) Χρήστος Στασινόπουλος από την Αρκαδία, ήταν ο πρώτος που εμπνεύστηκε την ιδέα για ενότητα όλων των λογοτεχνικών σωματείων και ίδρυση Ομοσπονδίας.

Έχει καιρό που εισηγήθηκε την πρόταση αυτή. Βρήκε βέβαια απήχηση σε μεγάλη μερίδα του λογοτεχνικού κόσμου. Όμως, αυτό το γενναίο βήμα της συγχώνευσης, δεν είναι εύκολο και κατορθωτό, γιατί, η αρχομανία, θαρρεί κανείς κ' είναι αγιάτρευτη αρρώστια στο αίμα των Ελλήνων, από τ' αρχαία χρόνια. Θέλουν όλοι να είναι κάπου γραμματείς και πρόεδροι. Οι περισσότεροι Έλληνες συγγραφείς, δεν είναι γνωστικοί, σεμνοί και μετριοφρονες, δεν έχουν σωστή μόρφωση, κι επίγνωση δυνατοτήτων, για μια θετική προσφορά και συμβολή στα κοινά προβλήματα και στην κοινωνική τέχνη.

Ο ακούρατος πρόεδρος βέβαια του Συνδέσμου Ιστορικών Συγγραφέων Χρ. Στασινόπουλος, αγωνίζεται, κι επιμένει πάνω σ' αυτόν το σκοπό και στ' όραμά του: και με υπομνήματα και παραστάσεις προσπαθεί στο υπουργείο πολιτισμού να δικαιώσει και κατοχυρώσει και τα δικαιώματα των ιστορικών συγγραφέων, ισότιμα με τ' άλλα 3-4 σωματεία. Συμφωνούμε και τον συγχαίρουμε για τους τίμιους και δίκαιους αγώνες του.

Διευκρίνιση:

Η λαϊκή ποιήτρια που είχε σε μια εκπομπή παρουσιάσει η ΓΡΠ το καλοκαίρι, Γιρηνή Μάρκου δεν είναι κρητικής, αλλά ναξιώτικης καταγωγής.

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Για την ΕΙΡΗΝΗ

«Οι καιροί ου μενετοί»

Στους σημερινούς κλειδωνισμούς, στα ψυχικά τραντάγματα, από το ψυχροπολεμικό κλίμα των απειλών του γενικού πυρηνικού ολέθρου, όλος ο κόσμος κρατάει την ανάσα του, όταν ακούει το φτάσιμο στο χείλος του γκρεμού, ή και στο κατά λάθος ακόμα πάτημα του κουμπιού των υδρογονικών βομβών από τις Ην. Πολιτείες, ή των πυραύλων Κρούζ και Πέρσιγκ από τη Δυτ. Ευρώπη.

Πώς μπορεί ο κάθε λογικός και φιλειρηνικός άνθρωπος σήμερα, όπου γης, να μην ανησυχεί και να μην αγωνίζεται, για να περισωθεί η ανθρωπιά, ο πολιτισμός, οι τόσο πλούσιες ομορφιές και αξίες της ζωής μας, το «αγαπάτε αλλήλους» η ίδια η ευτυχία τ' ανθρώπου;

Όχι, δεν θα μας μεταβάλουν σε άβουλα όντα και ρομπότ, άδικων συγκρούσεων κι εκμαυλισμών θανάτου, οι πολεμομανείς, οι πολεμοκερδοσκόποι, οι χρυσοκάνθαροι, που δε θέλουν ή έμαθαν και δε μπορούν, δεν τους αφήνουν οι κρίσεις και τα βάρβαρα ένστιχτα να ζούνε χωρίς πόλεμο.

Όχι, δεν γεννηθήκαμε για να σκοτωνόμαστε κοροϊδίστικα, σαν τα σκυλιά στ' αμπέλια.

Όχι, δεν είμαστε για να γράφουμε τραγωδίες πολέμων!

Δεν ζούμε για να μοιρολογούμε δυστυχίες και ορφάνιες, ολέθριες τύχες, που εμείς ευθυνόμαστε για αυτές.

Δεν θέλουμε από νέα ολοκαυτώματα... μελαγχολικά τραγούδια.

Δεν θα δεχτούμε τον κόσμο έρμαιο θλιβερό, να παραπαίει απροστάτευτος κομφουζιακός, κι ελεεινός, μέσα στις αρνησίζωες αντιφάσεις του.

Έχουμε προορισμό σαν λογικές υπάρξεις να ζούμε ειρηνικά κι αδερφικά, δημιουργικά κι ευτυχισμένα, μέσα στην πρόοδο και στ' αγαθά του αιώνά μας.

Θέλουν οι ανθρωπόμορφοι πολεμοκάπηλοι το θάνατο δισεκατομμυρίων ψυχών του πλανήτη, γιατί φαντάζονται πως έπειτ' από την πυρηνική πανωλεθρία, θα επιζήσουν μόνο αυτοί, και θα κατοικήσουν σαν βασιλιάδες και γαλαζοαίματοι θεοί στη γη, για να κυλιούνται αυτοί και το σόι τους, μέσα στα πλουσιοπάροχα αγαθά, χωρίς καμιά ενόχληση. Αλλά, πλανιούνται· δεν υπάρχουν ελπίδες σωτηρίας ούτε γι' αυτούς.

Είναι τρελοί, όσοι απεργάζονται τον αφανισμό.

Βρισκόμαστε μέσα σε σατανικές ίντριγκες και μπλοκαρίσματα του λογικού.

Οι λαοί αμύνονται και όταν είναι ενωμένοι και ξεσηκωμένοι, θα τη σώσουν την Ειρήνη!

Τ' ανθρωπόμορφα τέρατα, οι μισάνθρωποι, από χρόνια τώρα

αυ λειτουργούν την εξωλογική πολιτική των πραγμάτων.

• Πέτυχαν ως ένα βαθμό και στον τόπο μας, να φέρουν την τόσο σκοποποιημένη λογική σε βαθύτατη κρίση.

Εμείς όλοι, οι απλοί άνθρωποι του λαού, πρέπει με νου και με καρδιά, να ορθώνουμε τα στήθια μας, τείχη απόρθητα της λογικής, της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Ψηλά λοιπόν τα λάβαρα της, γιατί μόνο μεσα στην ειρηνική ζωή, φιλιώνεται και προοδεύει ο κόσμος.

Έτσι μόνο δεν θα περάσουμε από μας, κρούσματα ατομικής και ομιδικής παραφροσύνης.

«Οι καιροί ου μενετοί».

Οι ευθानες μας και τα χρέη μας είναι μεγάλα.

Λογικά Ερωταπαντήματα

Ποιός είναι ο πιο δουλεutarικός λαός του κόσμου;

- Οι Πολωνοί.

- Μπράβοοο, πώς το λες και δεν κοκκινίζεις... σαν τα μάγουλά τους;

- Γιατί; Δεν είναι αυτοί οι πιο δουλεutarάδες;

- Μα τι μου λες, αφού χρωστάνε 34 δισεκατομμύρια δολάρια στους καπιταλιστ...;

- : Γιαυτό είναι οι πιο εργατικοί. γιατί δουλεύουν οι μασέλες τους σα μηχανές. Τρεις φορές την ημέρα κρέας και είναι οι πιο γεροί μισαδόροι. Τεμπελιό, φαγοπότι, γούνα, κοπριά, πλατιούς σταυρούς και κόνες αγίων για να ζορκίζουν τα δαιμόνια.

- Και χρέη, χρέη, χρέη;

- Δεν πειράζει. Οι Αμερικάνοι όταν δεν έχουν πού να επενδύσουν τα κεφάλιά τους... Τα τρών οι τεμπέληδες εργατομιασάδοροι Πολωνοί. Από το 1956 και δόθε... φέρτε να φάμε... και σας τα χρωστάμε.

- Τώρα; Και αφού δουλεύουν μόνο οι μασέλες τους με τι να τα ξεπληρωσω :

- «Ουκ' αν λάβουν από τους μη έχοντες».

- Δίκιο έχεις. Αυτό είναι ζωή και κότα. Τι τους χρειάζεται η δουλειά, αφού δουλεύουν άλλοι για τους(!)

- Χμ, ας όψεται ο πάπας με το Βατικανό του... κ' οι «μπολσεβίκοι» του «αγλυκού νερού» τους.

Γιατί κόβονται όλ' οι δυτικοί για το Αφγανιστάν και για την Πολωνία;

Για να ξεχνάει ο κόσμος το Σαλβατόρ, τη Χιλή, το Λίβανο και την Τουρκία!...

Τι θέλουν οι Τούρκοι με το Αιγαίο;

Ό,τι θέλανε και με την Κύπρο!...

Μα.. αφού δεν υπήρχε πρόβλημα πριν από χρόνια, ούτε νησιών, ούτε ιθαλοκρηπίδας, ούτε «μορατόριουμ» και δε συμμαζεύεται(!)

- Ε, το δημιούργησαν οι αφέντες οι Αμερικάνοι, για να μας έχουν πόνια στα κέφια τους, στα βρώμικα παιγνίδια, και σ' αναμμένα κάρβουνα...

- Με τι παρασημοφόρησαν οι ορθόδοξοι πατριάρχες και αρχιεπίσκοποι (Δωρόθεος, Ιάκωβος κ.α.) τον κ. Ρ. Ρήγκαν τον περασμένο Οκτώβρη;

- Με το μεγαλόσταυρο του ειρηνοποιού στο Λίβανο.

- Μα, αυτός κατέσφαξε με τον Μπέγκιν τους άμαχους Παλαιστίνιους!...

- Δεν πειράζει. Η σφαγή εκείνη, έγινε ταυτόχρονα και λύτρωση από τα βάσανα! Κι έτσι, μια τέτοια ευθανασία, αντιστοιχεί με μεγάλη ευεργεσία, γιατί στείλανε τους κακόμοιρους τους άμαχους της Βηρυττού στον «ουράνιο παράδεισο», για να μη βασανίζονται εδώ στην κόλαση της γης.

- Και ο Μπέγκιν;

- Αυτός έλαβε το Νόμπελ ειρήνης... για να κάνει πόλεμο!

- Αφερίμ(!)

- Τι μπορεί να κάνουν οι Αμερικάνοι στη χώρα μας, όταν αυξηθούν πολύ του Κ.Κ. οι ψήφοι;

- Μπορεί ν' αρχίσουν ύπουλα και σκοτεινά, να πριονίζουν την καρέκλα του Ανδρέα...

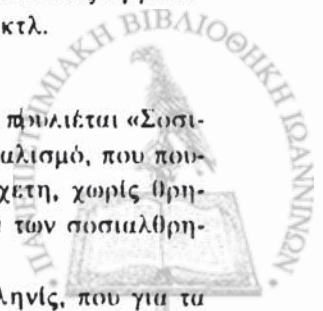
- Τι έγραψε ο κ. Γ. Μουστάκης, θεολόγος, κοινωνιολόγος και δημ. Σύμβουλος αθηναίων για τις παραεκκλησιαστικές οργανώσεις;

- Τα 18 δριμύτατα «κατηγορώ» του, γιαυτές τις εύσχημες και συγκαλυμμένες καμόρες και μαφίες. Ιδού 2 από τα περιήφια «κατηγορώ» του: «Κατηγορώ τις παραεκκλησιαστικές οργανώσεις, ότι έχουν θησαυρίσει από το φτωχό λαό, και όχι για το φτωχό λαό». Και «Κατηγορώ τις παραεκκλησιαστικές οργανώσεις, για αντίχριστο πλουτισμό», κτλ.

- Μπράβο του!

- Ξέρεις τη Μπανανία χώρα, που πηλιέται «Σοσιαλισμός» κατά κόρο, χωρίς Σοσιαλισμό, που πηλιέται Θρησκοκαπηλεία, ακατάσχετη, χωρίς Θρησκεία και μόνο για το... μαμωνά των σοσιαλθρησκευόντων;

- Μάλιστα. Είναι η χώρα η Ελληνίς, που για τα πάντα πουχιτίζει κανείς; καθώς και ό,τι δηλώνει είναι κανείς(!)

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Αγαπητέ Φίλε Λάμπρο

Σε συγχαίρω για όσα γράφεις στο καλό σου Περιοδικό, καθώς και γενικά για τη δράση σου, για τις μεταφράσεις των έργων σου και για τις προτάσεις σου και απόψεις σου για τα Λογοτεχνικά Σωματεία. Θα σε παρακαλούσα, αν σου έρθει βολικό, βολιδοσκοπήσε κάποιον που ενδιαφέρεται για βιβλία με περιεχόμενο όπως εκείνο που έχω γράψει εγώ. Ο τίτλος του είναι: «Η ουσία του (αρχαίου) ελληνικού πολιτισμού και ο αγώνας για έναν καλύτερο κόσμο». Παρουσιάζει – μέσα σε περίπου 80 (τυπωμένες) σελίδες – τα βασικά στοιχεία που φανερώνουν σε τι έγκειται το μεγαλείο, η ομορφιά, η παντοτινή χρησιμότητα του κλασικού μας πολιτισμού και πως μια νέα, (από νέες πλευρές) θεωρηση του μπορεί ουσιαστικά να βοηθήσει τον ελληνικό λαό, (και κάθε άνθρωπο), να δώσει στη ζωή του μια πληρότητα και έναν πλούτο ιδεών και συναισθημάτων, που θ' ανεβαίνει την ποιότητα όλου του νεοελληνικού πολιτισμού. Αν κάποιος ενδιαφέρεται μπορώ να δωσω περιληψη όλων των κεφαλαίων του βιβλίου ή και το χειρόγραφο.

Με αγάπη

Γιάννης Ιωαννίδης – Φαληριώτης
Π. Φαληρο – Αθηνά

Αγαπητέ κ. Μαλαμα,

...το περιοδικό σου τώρα πλέον μεγάλωσε, ανδρωθηκε και καθιερώθηκε χαρη στην ακάματη δημιουργικότητά σου.

– Τι σχετικό δημοσίευσε η «Ελευθεροτυπία» το Δεκέμβρη με τον περιβόητο Σκομπι το 1945 στη χώρα μας;

– Κοντά σε πολλά άλλα συνταραχτικά και το ότι ομολογούσε ημερολογιακά προληπτικά ο ίδιος πως όταν «έτριβε τα μούτρα των ηγετών του Κ.Κ.» (Σιάντου – Ιωαννίδη – Ζέβγου) κι «άλλαξε το Χριστό του Σαράφη...» πήγαινε συχνά και στην πριγκίπισσα του Ανδρέα, για να παίρνει δύναμη... από την ερωτική πιστάδα της(!)

– Ποιός βοήθησε τη Μπε-Μπέ (Μπριτζίτ) να διασώσει τις μικρές φώκιες, που είναι το μεγάλο χόμπι της ζωής της;

– Ο δικός μας υπουργός προστασίας περιβάλλοντος κ. Τρίτσης.

– Πώς κι έτσι;

Θερμα συλλαβή ημερί. Κάθε φορά και πιο πλούσιο και πιο συμπληρωμένο. Εύγε σου. Συγχαρητήρια και για το βραβείο της «Δελφικής Αμφικτιονίας». Συνέχισε με το ίδιο πάθος σου τους αγώνες σου. Κάθε μερα δικαιώνεσαι και πιο πολυ.

Με πολλή φιλία

Κ. Νίκας

Καθηγητής Πανεπιστημίου
Νεάπολης Ιταλίας

Αγαπητέ κ. Α. Μαλαμα,

«... Το Περιοδικό σας έξοχο και με αδεκαστη κρίση. Παρακαλώ γραψτε με συνδρομητή».

Θάνος Κωτσόπουλος
Ηθοποιός και Συγγραφέας
Αθηνά

Αγαπητε Λάμπρο

– ομοτεχνε και συνοδοιπορε –

Διαβασα το Περιοδικό και τα βιβλία σου «μυρικαστικά». Η μελέτη τους με αναβάφτισε στο πνευμα της ανθρωπιάς και της λεβεντίας, που 'ναι ένα αγωνιστικό πνεύμα. Απο τις βασικές αρετές της γραφής σου, ξεχωρίζουν: η εκφραστική δυναμη και πυκνοτητα, η λιτή διατύπωση του ουσιώδους, η εξαρση της λεπτομερειας, η συναισθηματική φορηση των λέξεων, η πηγαια και αναβρυστική ειλικρίνεια, το θαρρος και η παρρησία της γνώμης, η εργατικότητα και η μαχητικότητα για την επι-

– Ε, αυτά θα λέμε: Ο Αντώνης μας είναι... βλαχας και με στριμμένο μουστακι!...

– Τι δήλωσε ο κολύς κ 'Εβερε στο Καρβελ στι 9.12.82.

– Μετά από την τολμηρή κριτική στα λάθη της ηγεσίας της Ν Δ. ειπε:

«Τιμούμε το σύνολο της Εθνικής Αντίστασης. Τιμούμε και τον Ζέρβα και τον 'Α η Βελουχιώτη...»

– Με ποιον εμφανίστηκε η κ Δέσποι της γης μας, μετά από την Παρθένα Μαρια των ουρανων, (κατα επίσκοπον Δημητριάδος) σε μια κηδεία αντιπλρχου στον Πειραιά;

– Με τον Προκόπη Μενούτη τ. δεσπότη Κεφαλονιάς.

– Όχι βρε ξεχασιάρη, με το κουλί της... χούντας.

κρατηση των προσοδευτικών ιδανικών με στόχο έναν καλύτερο κόσμο που έρχεται αδερφέ... Τα έργα σου, εκτός απ' την αισθητική συγκίνηση που χαρίζουν σαν ακεραιωμένα έργα τέχνης είναι όλα μαζί ένας οδηγός, ένας πνευματικός οδοδείκτης στον ηθικό και πολιτικό χώρο, που τόσα μολυσμένα... καυσαέρια τον ρυπαίνουν. Από τη μεση της καρδιάς, σου εύχομαι αγαπητέ μου Λαμπρο, κουράγιο και δημιουργία, που σημαίνει: δήμου-έργο, δηλαδή έργο για το λαό.

Σου σφιγγω το χερί και Σε φιλώ
 Ιάσων Ευαγγέλου
 Γιατρός και Λογοτέχνης
 Πτυχιούχος Φιλοσοφίας Αθήνας

Αδερφε Λαμπρο,

Μελετώ τα έργα σου, Περιοδικό και βιβλία και δεν τα χορταίνω. Τι να πω εγώ ο θάμνος, για σένα, το πανύψηλο και πολύκλαδο πλατάνι;

Εσύ αδερφε μου είσαι ο Γίγαντας των Νεοελληνικών Γραμμάτων! Δε βρίσκω λόγια να υμνήσω το λογοτεχνικό και ποιητικό σου έργο και γενικά την ανεπανάληπτη προσφορά σου στα Ελληνικά Γράμματα. Και το πεζό και το ποιητικό σου έργο, είναι φάροι πνευματικής, προσφοράς. Στα κείμενά σου, ανασαίνει κανείς τη λαγαράδα, τη δροσιά, την αλήθεια και την ανθρωπιά.

Όλα τα έργα σου, δείχνουν τον πηγαίο και γνήσιο δημιουργό. Πλούσιο το λεξιλόγιό σου, στρωτό και ρωμαλέο το ύφος σου. Μεγάλες αρετές του έργου σου, η πειθώ, η συγκίνηση και η υποβλητική ανάλυση των κοινωνικών καταστάσεων. Με κατέκτησες με την άψογη λογοτεχνική σου γλώσσα, με τη λαμπρότητα των ιδεών σου, με το καθάριο σου πνεύμα, με την αφηγηματική σου ικανότητα, με τους οραματισμούς σου για μια πιά ανθρώπινη κοινωνία, με την αγνή αλλά και πεισματάρικη ψυχή σου, με τους σωστούς προβληματισμούς, με τους πειθαρχημένους στόχους σου, με την πετυχημένη παντού σκόπευσή σου, προς τους καθημούς, τα όνειρα και τις προσδοκίες των συνανθρώπων σου.

Σε καμάρωσα αδερφέ μου και ειλικρινά σε ζήλεψα.

Αδερφικά Ο Χριστοπούλος
 Πεζογράφος και Ποιητής, Δελφοί

Φίλτατε κ. Μάλαμα,

Είχα τη χαρά της γνωριμίας του εξαιρέτου Περιοδικού σας όταν βρέθηκα στους Δελφούς για τις εκπολιτιστικές γιορτές. Θερμά συγχαρητήρια για την άξια βράβειυσή σας. Το Περιοδικό σας με την καυτή γλώσσα της αλήθειας – μαστίγιο – με ικανοποίησε απέραντα. Σας γράφω για να σας δώσω το μέτρο της συγκίνησης και της χαράς που ένιωσα από τα διάφορα σχόλια και άρθρα σας. Σημειώνω: «**Η ηθική στην τέχνη και ο αληθινός ποιητής**». «**Ο ατίμητος Φλέμιγκ**». «**Κριτικοί της πυρκαγιάς και «ακαδημαϊκοί» της φαφουτιάς**». «**Γράμματα Κ. Παπά και Ι. Μεργκούνη για τον Χ. Τσιάρα**». «**Χρόνος – Κρόνος**» Λαλαπάνου, τονε γνώρισα. Μπράβο σας! Εύχομαι πάντα το «Ελ. Πνεύμα» ανεμπόδιο να συνεχίζει το πέταγμά του σ' ελεύθερους ουρανούς.

Μ' εγκάρδιους φιλικούς χαιρετισμούς
 Έλπα Σπηλιωτοπούλου
 Ποιήτρια – Αθήνα

Αγαπητέ εκδότη του «Ελ. Πνεύματος»

Διάβασα τυχαία το «Ελεύθερο Πνεύμα», και το πρώτο που ένιωσα ήταν αναμφισβήτητα, η αυτόχθονη ελληνική του παρορμή, που περνάει μέσα απ' τις γραμμές του.

Ολοκληρωμένο Περιοδικό που δεν μπλέκεται σε αχανείς αμπελοφιλοσοφίες, αλλά με συγκεκριμένα μέτρα (θεμιτά) προχωρεί στην υλοποίηση των στόχων του, κατέχοντας μια γλώσσα ορατή, απλή, συγκεκριμένη. Θαύμασα άρθρα που τείνονται σε μέρη ελληνικά, ξεχασμένα σχετικά ή απόλυτα, στους αστούς της Αθήνας ή και σε μικροαστούς. Αυτή η συμβολή είναι μια αλληλεγγύη, μια αχαλίνωτη παρόρμηση, δίνοντας το πράσινο φως σε άρθρα που τονίζουν τον πατριωτισμό, ηθικές αξίες, παράδοση, αγώνα, και προπάντων Ελλήνων, μέσα σε δημοκρατικά πλαίσια.

Γιώργος Δημακόπουλος
 Φοιτητής – Αθήνα

Απαντήσεις σε γράμματα

Πασχάλη Πασχαλέφκι, Σόφια. Η μετάφραση της κωμωδίας μου, από την τόσο

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Μορφές και μνήμες

Νίκος Περακάκης

Πέθανε πρόσφατα και ξαφνικά στην Αθήνα σε ηλικία 66 χρονών ο παλαίμαχος Κρητικός αγωνιστής του λαού, καπετάνιος του ΕΛΑΣ στο Μοριά παλιός δάσκαλος, χρονικογράφος λαογράφος, ανθολόγος, κι εκδότης λευκωμάτων των αγωνιστών της Κρήτης, πολυαγαπητός φίλος, ακέραιος ηθικός χαρακτήρας ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΑΚΑΚΗΣ. Στις αρχές Δεκέμβρη τον ανταμώσαμε στην έκθεση βιβλίου στο Ζάππειο, όπου έπαιρνε μέρος σε όλες τις εκθέσεις και τα φεστιβάλ, όχι βέβαια για να κομίσει συγγραφικές και εκδοτικές δάφνες, αλλά, για να διαδώσει πιότερο τις μορφές και τις μνήμες των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης. Το βράδυ εκείνο στο Ζάππειο, μας είπε: «Είμαι κουρασμένος και θ' αλλάξω και σπίτι». Και ω της

θλίψης μήνυμα! 'Ο φίλος μας ο καπεταν-Νίκος, υπόδειγμα εργατικότητας, μετριοφροσύνης και κριτικής λεβεντιάς!... άλλαξε πράγματι σπίτι, πήγε στο της αιώνιας κατοικίας του! Είχε εκδώσει 10 βιβλία κ' ίσως έφυγε ικανοποιημένος. Αλλά εμείς, δε θα τον ξαναϊδούμε το Νίκο σε συγκεντρώσεις, φεστιβάλ και εκθέσεις βιβλίων. Αιώνια του η μνήμη.

Θεατρικό έργο του Λ. Μάλαμα θ' ανεβεί στη Βουλγαρία

Εγκρίθηκε και θ' ανεβεί στη βουλγάρικη θεατρική Σκηνή στο προσεχές ρεπερτόριο η κωμωδία του Λάμπρου Μάλαμα «Μεσίτες» σ' εξαιρετική μετάφραση του ποιητή και μεταφραστή Πασχάλη Πασχαλέφσκι

Συνεντεύξεις

Ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης, έδωσε τον τελευταίο καιρό τρεις συνεντεύξεις και ομιλίες για τους Έλληνες και Βαλκάνιους συγγραφείς και τη Βαλκανική Λογοτεχνία στη Ραδιοφωνία της ΕΡΤ 2 και μια συνέντευξη στην τηλεόραση ΕΡΤ 1.

εγκυρη και σπουδαία γλωσσοαισθητική σου πείρα και κατάρτιση, και η έγκριση της ν' ανεβεί στη βουλγάρικη σκηνή, μας έδωσε χαρά μεγάλη. Σε συγχαίρω και για τις μεταφράσεις ποιημάτων των διακεκριμένων Βούλγαρων ποιητών Μ. Μπερμπέρωφ, Β. Ρακόφσκι και Κ. Μπορίσωφ, πρόσπερι στο Βαλκανικό Ποιητικό Συμπόσιο. Τον τόμο των ποιημάτων που ζητάς, δεν υπάρχει και ούτε πρόκειται να εκδοθεί. Μα ούτε κι εφέτος έγινε τέτοιο Συνέδριο σ' άλλη Βαλκανική ώρα. Καταλαβαίνεις εσύ, πως οι υποσχέσεις για τέτοια πνευματικά και πολιτιστικά επιτεύγματα σε ανώτερο βαλκανικό επίπεδο, δεν πραγματοποιούνται εύκολα. Μένουν προθέσεις και οράματα. Συχνά εμφιλοχωρούν εγωισμοί, εμπάθειες, αντιπάθειες, αντιζηλίες και λοιπές αδυναμίεςκι επικρατούν οι αρνητικές αντιθέσεις. Το έργο που έγραψα για τη Βουλγαρία θα το τυπώσω στο τέλος του χρόνου.

Ραλλείο Ακαδημία, Πειραιά. Συμμεριστήκαμε τον αδοκητο χαμό του εκλεκτού συναδελφου σας και φίλου συμπατριώτη καθηγητή Πάνου Μέγα. Το ψήφισμα σας έρχεται ανεπίκαιρο. Διαβιβάζουμε τα συλλυπητηριά σας στους προσφιλείς του.

Γιώργο Δημακόπουλο, Φοιτητή, Αθήνα. Ποιημά σας δημοσιεύεται σε άλλη στήλη. Περιμένουμε μεταφράσεις σας· κι ευχαριστούμε.

Νίκο Αλέπη, Αθήνα. Οι στίχοι σας έχουν κάποια προσωπική βιωματική αίσθηση και απόδοση· και δεν θά 'πρεπε να σας επηρεάζει η αξία του συγγενή σας ποιητή. Στη στήλη νέων ποιητών... καταχωρούμε ποιημά σας.

Θανάση Νασικά συγγραφέα Μάντζεστερ ΗΠΑ. Ευχαριστούμε θερμά για τις ευχές και την αγάπη σας, και αντευχόμαστε για το '83 ό,τι επιθυμείτε.

Μεγάλες επιτυχίες του Γ. Νταλάρα.

Απο τις 25.12 έως 16.1.83 ο μεγάλος τραγουδιστής έδωσε στον «Ορφέα» το μεγαλύτερο κιν/θέατρο της Αθήνας συναυλίες με πλούσιο πρόγραμμα κι εκλακτική ορχήστρα. Οι δυο χιλιάδες θέσεις κάθε βράδυ ήταν γεμάτες κι αποθέωναν ολοι τον κορυφαιο καλλιτέχνη που ξεπέρασε τις δυνάμεις του κι απόδειξε το πρωτο μεγαθος του ταλέντου του και της υπέροχης προσωπικότητάς του. Κι αυτη τη φορα ο λαός της Αθήνας απόλαυσε έναν Νταλάρα απαραλλήλιστο, ανεπισημο, ανεπιανάλειπτο.

Συνάντηση Συγγραφέων

Στην τέταρτη διεθνή συνάντηση συγγραφέων που έγινε τη 1 Οχτώβρη στη Σόφια και πήραν μέρος γύρω στους 150 συγγραφείς από 53 χώρες με σύνθημα: «Η ειρήνη-ελπίδα του πλανήτη» προέκυψε η ιδέα για δημιουργία παγκόσμιας βιβλιοθήκης με τον τίτλο «Ειρήνη». Σ' αυτή θα εκδίδονται τα έργα των μεγάλων συγγραφέων που εμπνέονται από τα πιό ευγενή ιδανικά της ανθρωπότητας. Διακηρύχτηκε επίσης ότι: «Ο αληθινός συγγραφέας καλείται ν' αγωνίζεται για την ειρήνη, γιατί, η ειρήνη δημιουργεί δυνατότητες για την ελεύθερη επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους, για την πρόοδο και την τελειοποίηση του πολιτισμού.

Ο επίτιμος πρόεδρος στη συνάντηση Άγγλος συγγραφέας Τζ. Όλντριτζ, δήλωσε σε λόγο του ανάμεσα σ' άλλα:

«Μια που είμαστε εδώ... για ν' αγωνιστούμε ας αρχίσουμε λοιπόν με την υπόσχεση ότι αρνούμαστε να είμαστε ανήμποροι και βουβοί, προς εκείνους που επιθυμούν να μετατρέψουν σε σκόνη τον πλανήτη...»

Έργο του Λ. Μάλαμα στο Βέλγιο

«Το Όραμα του Λυτρωμού» μονόπραχτο έργο του Λάμπρου Μάλαμα που αναφέρεται στην απελευθέρωση της Ηπείρου, ανεβαίνει στη σκηνή του Βελγίου για τη γιορτή της 21 Φλεβάρη, από ερασιτεχνικό θίασο Συλλόγου Ηπειρωτών Βελγίου.

Ομιλία

Στις 10 Δεκέμβρη στην αίθουσα «Μ. Αβέρωφ» στην Αθήνα, δόθηκε ομιλία με θέμα: «Ο αγώνας για την Ειρήνη και το χρέος των Λογοτεχνών». Ομιλητές ήταν ο εξαιρετος συγγραφέας Θανάσης Διαμαντόπουλος, ο ποιητής Νίκος Σταφυλοπάτης και ο κριτικός Γιάννης Νικολόπουλος.

Ο Σήφης Κόλιας

Στις 16 Δεκέμβρη μίλησε στον Παρνασσό της Αθήνας ο λαμπρός και δραστήριος συγγραφέας, Σήφης Κόλιας σε πολύ πυκνό ακροατήριο, με θέμα «Σπονδή στην πυρπολημένη εθνική συνειδηση της Ιωνίας».

Ο Σταύρος Μπαλντογιάννης

Ο διακεκριμένος συμπατριώτης ζωγράφος και δ/ντής του Βυζαντινού Μουσείου στην Αθήνα Στ. Μπαλντογιάννης οργάνωσε μ' εξαιρετική επιτυχία έκθεση 50 έργων του, κύρια λάδια κλπ. στη γκαλερί «Νέες Μορφές» τις

πρώτες 13 μέρες του Νοέμβρη. Ο Μπαλτογιάννης έδωσε μ' αυτή του την καταπληχτική (έπειτ' από χρόνια) παρουσία, δείγματα μιας κορυφιας εξελιχτικής και ιδιότυπης τέχνης με νέες αισθητικές εμπειρίες, υποβλητική δύναμη κι επιβλητικές επιδόσεις.

Βράβευση στον ΣΕΒ

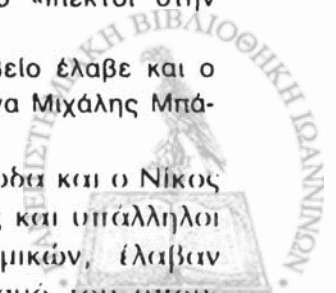
Η Πανηπ. Συν/δία Ελλάδας βράβευσε φέτος δίκαια τον Σύλλογο Ηπειρωτών Βελγίου για την υπέροχη δράση του και την προσφορά του στον απόδημο Ελληνισμό. Θερμά συγχαρητήρια. Καθώς και τον ποιητή και κριτικό Τάκη Σιωμόπουλο.

Βραβεία «Ιπεκτοί»

Ο γνωστός ποιητής της ειρήνης κι εξαιρετος Μακεδόνας λογοτέχνης και συνεργάτης του «Ελ Πνεύματος» Στέφανος Τηλικίδης, διακρίθηκε φέτος στο Διαγωνισμό «Ιπεκτοί στην Αθήνα και κέρδισε βραβείο.

Ανάλογη διάκριση με βραβείο έλαβε και ο κομμωτής ποιητής στην Αθήνα Μιχάλης Μπάκολης.

Η Άννα Μπουραιζή-Οώδα και ο Νίκος Γεντίας Ηπειρώτες ποιητές και υπάλληλοι του υπουργείου Οικονομικών, έλαβαν από λογοτεχνικό διαγωνισμό του υπουργείου, βραβεία για συμμετοχή τους σ' αυτών.

Με την Πειθώ των Αριθμών

Η πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα από διάφορες επίσημες στατιστικές

- 25 δισεκατομ. δολάρια ξόδεψαν οι ΗΠΑ (για τα συμφέροντά τους) για να οπλίσουν τα υποχείρια καθεστώτα της Μέσης Ανατολής.
- Η ανεργία που προκλήθηκε στις ΗΠΑ τον τελευταίο καιρό, ανέρχεται στο 10%, και πάνω του εργατικού δυναμικού.
- Κάθε χρόνο στις ΗΠΑ, γίνονται και 25.000 δολοφόνοι. Και οι φυλακές εκεί, είναι «Κρανίων τόποι» κι έχουν σήμερα μέσα, 500.000 Αμερικανούς φονιάδες, κακούργους, ναρκομανείς, ομοφυλόφιλους, βιαστές κλπ.
- Σ' όλον τον κόσμο υπάρχουν 300 εκατομμύρια παιδιά που στερούνται το δικαίωμα της μόρφωσης.
- Στις ΗΠΑ, μέσα σε 19 χρόνια έγιναν 440 χιλιάδες δολοφονίες.
- Στο Σαλβατόρ μέσα στο 1982 το απάνθρωπο καθεστώς δολοφόνησε 5.000 αθώους πατριώτες.
- Οι άνεργοι στις χώρες της Δυτ. Ευρώπης, θα φτάσουν μέσα στο 1983, στα 33 εκατομμύρια.
- Τον περασμένο Αύγουστο, 1.500 παιδιά, από 110 χώρες του κόσμου, συνάχτηκαν στη Διεθνή Αсамβλέα «Σημαία της Ειρήνης» που είχε ιδρύσει η αείμνηστη Λιουντμίλα Ζίβκοβα και με σύνθημα «κενότητα-δημιουργία-κάλλος και πανανθρώπινη ειρήνη», ένωσαν τις φωνές τους κι έκαναν «ειλικρινή έκκληση για ειρήνη, κατανόηση και σωτηρία του πολιτισμού, με την αιγίδα της στοργής και της συμπαραστάσης του προέδρου Τόντορ Ζίβκοφ και του βουλγάρικου λαού.
- Τόν Οχτώβρη που πέρασε κι έγιναν οι δημοτικές εκλογές στην Ελλάδα, από τους 276 δήμους, το ΠΑΣΟΚ κέρδισε τους 166, η Ν.Δ. τους 50, το Κ.Κ.Ε. τους 43, η Ε.Δ.Α 4, το Κ.Κ.Ε. εσ. 3 και 10 ανεξάρτητοι.
- Στις 1.200 χαρτοπαιχτικές λέσχες, παίζονται κάθε βράδυ 2 δισεκατομμύρια δραχμές.
- Τον περασμένο Οκτώβρη, 1.000 κιβώτια με 22 τόνους χασίσι και ηρωίνες, ρίχτηκαν στο Αιγαίο από διεθνή σπείρα που τα μετέφερε και αποκαλύφτηκε.
- Μέσα σε 7 μήνες σπαταλήθηκαν 768 εκατομμύρια δολάρια για ακαταλόγιστα είδη πολυτελείας, (γουνναρικά, πολύτιμους λίθους, καλλυντικά κλπ.).
- Στην Εθνική Τράπεζα 40 «προβληματικές επιχειρήσεις» χρωστάνε 40 δισεκατομμύρια δρχ.
- Στατιστική της Ουνέσκο αποφάνθηκε τελευταία ότι, πεθαίνουν 40.000 παιδιά την ημέρα στον κόσμο.
- Μια έκθεση της ΣΙΑ αναφέρει ότι Σοβιετικοί και Αμερικανοί πολίτες, ίδια ποσότητα τροφής καταναλώνουν. Οι Αμερικανοί υγειονόμοι δηλώνουν ότι: οι Σοβιετικοί και Αμερικανοί πολίτες, ίδια ποσότητα τροφής καταναλώνουν. Οι Αμερικανοί υγειονόμοι δηλώνουν ότι: οι Σοβιετικοί διαιτώνται σχετικά καλύτερα γιατί χρησιμοποιούν περισσότερα σιτηρά, ενώ οι Αμερικανοί, κοτόπουλα, ψάρια κλπ.

Ασεβής δεν είναι όποιος αρνείται τους θεούς του όχλου. Ασεβής είναι όποιος αποδίδει στους θεούς τα αισθήματα του όχλου.

Επίκουρος

Λάμπρου Μάλαμα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΑΟΣΟΦΙΑΣ

Έγγραφο φιλομαθειας
παροιμιακά - μύθοι - αναλύσεις

Οι Συνεργάτες του Πέμπτου Τόμου 1981-1982

Κατά σειρά τευχών από το 39 ως το 46

Οι πίνακες των περιεχομένων είναι στα εσώφυλλα των τευχών

Στην παγκόσμια ποίηση

Μόνγκαν Ουάλλι Σέροτ (Νοτιοαφρικ. Ένωση) και Όσβαλντ Μτσάλι, Έριχ Φρίντ (Αυστρία) Χουάν-Ραμόν Χιμένεθ, Φεντ. Γκαρθία Λόρκα (Ισπανία), Ανώνυμου (Ιαπωνία), Μάριαν Γκζέστσακ (Πωλωνία) Όσκαρ Γουάιλντ (Αγγλία), Τζάκουε Πρεβέρ, Πιέρ Πινώ και Βίκτωρ Ουγκώ, (Γαλλία), Διονύσιο Αϊμάρα (Βενεζουέλα), Ραφαέλ Αλμπέρτι (Ισπανία), Σαλβατόρε Κουαζιμοντο (Ιταλία) Τζοσέπρ Χάκετ (Ιρλανδία), Ροβέρτος Φροστ (ΗΠΑ), Ουίλλιαμ Σαίξπηρ (Αγγλία), Χρήστο Μπότεφ, Νικόλα Βαπτσάρωφ, Γκέο Μίλεφ, Ιορντάν Ιόφκωφ Γκεόργκι Τζάγκαρωφ, Βλαντιμίρ Γκόλεφ, Πένσο Σλαβέικωφ, Λουντμίλ Στογιάνωφ, Χρήστο Σμυρνέσκι, Λιουμπομίρ Λέφτσεφ, Ισάεφ Μλάντεν, Πάβελ Μάτεφ, Μπλάκα Ντιμήτροβα, Γκεόργκι Κωνσταντίνωφ (Βουλγαρία) Άλεξης Τσάτσης, Λάμπρος Ρούτσης (Αλβανία), Αχμέτ Φουάντ Νέγκμ (Αίγυπτος), Ντέλτσι Γκόκεζ Φερναντέζ και Ανώνυμος (Ελ Σαλβαντόρ) Γκιουζέπε Ουγκαρέττι (Ιταλία), Όντρα Λυσοχόρσκι (Τσεχοσλοβακία), Κλαούντιους Μάτιας, Άνταμ Κούτσοφ, Γιόχαν Βολ. Γκαίτε (Γερμανία), Ντριτερό Αγκόλι (Αλβανία) Τζων Κήτς (Αγγλία), Κρισενάλ Μπατζάτζ-Πραντέρ (Ινδία), Γκριγκόρε Αλεξαντρέσκου (Ρουμανία) Πάβλο Νερούντα (Χιλή), Γκεόργκε Φρεντενκράφτ και Ιβ Μπρουσάρ, Μονίκ Φαβιέ (Γαλλία) Τζούνας Νεγκάλα (Βραζιλία), Λουίς Παστόρι (Βενεζουέλα), Μουκούντ Νταβέ (Ινδία), Μοκούο Ναγκαγιάμα (Ιαπωνία) και Τσακόμι Φουγκάντα, Βου Τσιάγκ (Κίνα), Χαρ Πρασάντ Σιαρμά, (Ινδίες), Ντένις Μπρούτος (Νοτιοαφρ. Ένωση), Μουράνο Σέιρο (Ιαπωνία).

Μεταφραστές

Γεωργία Αλεξίου, Γιώργος Κεντροπής, Λάμπρος Μάλαμας, Νίκος Χατζηνικολάου, Γούλα Σμυρνιώτη, Αγνή Σωτηρακοπούλου, Πάικος Νικολαΐδης, Μάγια Μαρία Ρούσου, Θανάσης Μουσόπουλος, Ρίτα Μπούμη-παπά, Γιώργης Γκαγκούλιας, Γιώργης Σαραντής, Γκέρμαν, Χρήστοφ, Πασχάλης Πασχαλέφσκι, Έλλη Παιονίδου, Γεωργία Δεληγιάννη-Αναστασιάδη, Βασίλης Κότσιας, Ντίνος Κούγκουλος, Βασίλης Βιτσαξής, Γιώργος Ζωίδης, Δανάη Στρατηγοπούλου, Χρήστος Κατσιγιάννης, Γιώργης Ζωίδης, Δανάη Στρατηγοπούλου, Χρήστος Κατσιγιάννης, Κύπρος Χρυσάνθης.

Ελληνική ποίηση

Γιώργος Θεοφανόπουλος, Αντώνης Κυριακόπουλος, Στέφανος Τηλικίδης, Άννα Μπουρατζή-Θωδω, Μίλια Ροζίδη, Λάμπρος Μάλαμας, Σταύρος Θανόπουλος, Θ.Κ. Τρουπής, Σωτήρης Τουφίδης, Παύλος Εμμανουήλ Γιάννης Καφούσης, Μάρκος Παντελίδης, Μίνα Πέτρου-Βενετσιάνου, Γιώργος Βελλάς, Μιχάλης Μπάκολης, Γιώργος Παπαστάμος, Βαγγέλης Σουλτάνης, Βαγγέλης Ανδρέου, Γιώργος Μυρσισιώτης, Στεφανία Καλού, Πηνελόπη Π. Μαργέλη, Κώστας Θρακιώτης, Κώστας Πηγαδιώτης, Νίκος Σπάνιος, Νίκος Μπατάγιας, Ελπίδα Καρά-Αμαράντου, Δημήτρης Πανουσάκης, Θανάσης Μουσόπουλος, Μαρία Παναγόπουλου, Νίκος Στ. Δημητράκόπουλος, Θύμιος Χριστόπουλος, Βασίλης Παπαγιάννης, Γιώργος Μπανταλόγιωργος, Σοφία Ταβουλάρη-Καραγιάννη, Χρήστος Κατσιγιάννης, Ζαφείρης Στάλιος, Γιώργος Α. Κουλούκης (Γ. Φωτεινός), Μαρίτσα Παρασκευά Κώστας Ζαρούκας, Λιονύσης Κουλεντιανός, Νίκος Καλλέργης (Νικήτας), Κώστας Μίσσιος, Γάσος Μιχαλάκης, Γιώργος Κασιμίπας, Δημήτρης Σκυλίτσης, Γούλα Σμυρνιώτη, Νίκος Καρα-

Βασίλης, Σπύρος Μουσελίμης, Νίκος Παναγιωτοπούνης, Στέλιος Φώκος, Θωμάς Αυλαπάνος, Ηλίας Πολυδόρος, Νάσος Νασίκας, Στέργιος Βαλιούλης, Φώτος Γιοφύλης, Άγγελος Δόξας, Θάνος Τακαντζάς Χρήστος Πύρπασος, Ευαγγελία Παπαχρήστου-Πάνου Κώστας Καλαντζής (Θεσσαλός).

Νέοι ποιητές

Ηλίας Γεωργιάκης, Ηλίας Γιούρης, Κώστας Ιωαννίδης (Θολιώτης), Αντώνης Ζαφρή, Στάθης Τσομίδης, Μαίρη Μπόγρη, Τάσος Κουκής, Σταύρος Ζώης-Δροσόπουλος, Γιάννα Κακολύρη, Παναγιώτα Μάμμου, Δημήτρης Ορφανίδης, Εβίτα Παπαγεωργίου, Ρολάνδος Χατζής, Δημήτρης Κατσούλης, Βαγγέλης Τσιάγκος, Γιάννης Π. Ιωαννίδης, Γιάννης Τριδής, Παντελής Κίτσιος, Γιάννης Σιάπικας, Έκτορος Τσιάγκης, Πάνος Κουμπούρας, Βασίλης Βενιέρης, Δημήτρης Δημητριάδης, Δημήτρης Αλεξίου, Αντώνης Κωστόπουλος, Κώστας Νιώρας, Νίκος Αλέπης, Γιώργος Γαμπιεράκης, Γιώργος Φεγγέλης, Γιώργος Δημακόπουλος.

Πεζογραφία

Στέλιος Φώκος, Αγκίμ Τσέρκας, (Αλβανία) Μίλια Ροζίδη, Ζαφείρης Στάλιος, Ντ. Κούγκουλος, Ερρίκος Βλάχμπενς, Εύρη Βαρίκα-Μοσκόβη, Γιώργος Παπιστάμος, Τάσος Παπασταύρος, Λάμπρος Τατσιόπουλος, Σπύρος Πανταζής, Λάμπρος Μάλαμας, Κώστας Θρασκιάς, Δήμος Νασούλης, Σούλα Ροδοπούλου, Γιώργος Τριβέλιος, Κίτσιος Κόκκαλης, Γιώργος Ζωίδης, Νικολάι Τοντόρωφ, Ιβιν Βιζωφ, Πασχάλης Πασχαλέφσκι (Βουλγαρία), Άγγελος Δόξας, Αλέκος Χρυσοστομίδης, Ηλίας Γκρής, Θ.Κ. Τρουκής, Αντρέας Ονουφρίου, Γιώργος Δ. Κουλούκης, Γιώργος Αναγνωστόπουλος, Κώστας Νίκας, Δημητριά Κατάκη-Μουσόπουλου, Βαγγέλης Λιάπης, Πάνος Τριανταφυλλίδης, Γκέρμαν Χρήστοφ, Στέργιος Βαλιούλης, Στέφανος Τηλικίδης, Γιάννης Ιωαννίδης - Φαληριώτης (Αττικός).

Κυκλοφόρησε.

Άλεξ Τσάτσι

«Ποιητική Πορεία»

Με εισήγηση, επιλογή κι επιμέλεια

Λάμπρου Μάλαμα

Μια διακεκριμένη ποιητική και αγωνιστική μορφή των αλβανικών γραμμάτων

Μια τραχιά, πολύχρονη πάλη με νου και ψυχή σ' αδιάκοπο πνευματικό αγώνα για τη νεοαλβανική αναγέννηση

Άλεξ Τσάτσι

«Ποιητική Πορεία»

Πωλείται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στη δ/ση του «Ελ Πνεύματος»

Λάμπρου Μάλαμα

«Η Μάνα του Βορρά»

(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία, ιστορία, προοπτική κλπ.)

Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είν' η Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά».

Βιβλία και περιοδικά του Λάμπρου Μάλαμα βρίσκονται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία:

Αθήνας - Θεσ/νίκης
Κολλάρου (Σόλωνος)

«Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76)

Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44)

ΑΘΗΝΑ Α.Ε.

ΦΩΤΟΣΤΟΧΕΙΟΦΕΣΙΑ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΕΥΡΥΠΑΔΟΥ 87-ΤΗΛ 3214 317-8 και 3251788

Λάμπρου Μάλαμα

Ο ΠΡΩΤΟΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ

Σε 25 επεισόδια και 120 πρόσωπα. Ένα έργο βγαλμένο από τη φωτιά των αγώνων, βασισμένο στα ιστορικά γεγονότα των περιόδων 1925-1945.

Έργο πολύμοχθο, αποκαλυπτικό και συνταραχτικό, που ενσαρκώνει τη σύγχρονη εποποιία και τραγωδία του πολύπαθου λαού μας. Ο πρωταγωνιστής Άρης από τα φοιτητικά του χρόνια, μέχρι την αυτοκτονία του. Οι ηθικές ανθρωπιστικές κι επαναστατικές αρχές του. Οι συγκρούσεις του με τους Σιάντο-Ιωαννίδη και ο κατήφορος των Συμφωνιών και της προδοσίας. Οι συνεργασίες του με τον Ζέρβα-Πυρομάγλου και ο δόλιος ρόλος των Άγγλων. Ένα μνημειακό βιβλίο 490 σελίδων, με ιστορία και τέχνη, ψυχολογία και χαρακτήρες, ποίηση και κριτική· δημιουργημένο με βαθιά συναίσθηση ευθύνης και βαρύ μόχτο, από την περηφανότερη εποποιία των νεώτερων απελευθερωτικών αγώνων του λαού και του Έθνους. Πωλείται:

στα κεντρ. βιβλιοπωλεία και στη δ/ση του Συγγραφέα.

«Τα κλειδιά της Ευτυχίας ή

Πώς να ζούμε ευτυχισμένοι»

Λάμπρου Μάλαμα

Ένα φιλοσοφικό δοκίμιο για όλους. Ένα έργο πρωτότυπο έρευνας-μελέτης.

Χρήσιμο κι ωφέλιμο για νέους, μεσήλικες και παρήλικες, με ηθικά κι ευγενικά κίνητρα κι άπλετο φως, για όσους θέλουν να νιώσουν βαθύτερα το ουσιαστικό νόημα της ζωής και της ευτυχίας.

Ένα εμπειρικό έργο, που αποδειχνει πως η απλή φιλοσοφία της ζωής κ' η ευτυχία τ' ανθρώπου είναι απλά και γνωστικά πράγματα, φυσικά αγαθά, κι αναφαίρετα δικαιώματα, φτάνει να υπάρξει η κατανόηση σ' αυτά, από σωστή παιδεία κι ανθρωπιστική καλλιέργεια.

Δώδεκα κεφάλαια σ' ένα πάντρεμα σύγχρονης πείρας κ' ζωής με πολλά παραδείγματα φιλόσοφων, ποιητών κι επιστημόνων, απόλους τους αιώνες· καθώς και απαντήσεις στους Ράσελ και Καρνέτζι, για τις αντιφάσεις και τις μεταφυσικές απόψεις.

Αναγγελίες Βιβλίων

Ποίηση

- Αποστολου Μαγγανάρη: «WONDERMAGICA»
Αποστολου Μαγγανάρη: «LIBIDO»
Κώστα Μαιστράλης: «Τα τετράστιχα της νειρούλας»
Ζαφειρη Σταλίου: «Η Πολιτεία»
Ρίτας Μπουμη-Παπά: «Δεν υπάρχει άλλη δόξα»
Κώστα Ζαρουκας: «Ο κήπος των Ελαιών»
Δημητρη Χαλατσα: «Υμνολογιον»
Νίκου Γαργαρώνη: «Παραληρήματα στην Άβυσσο»
Λετίς Κουτσοχερα: «Περιήλια»
Έλπας Σπηλιωτοπουλου: «Μαργαριτάρια της Σιγής»
Γιωργου Βρέλλη: «Γιαννιώτικα σονέτα Δ' 1945-1983»
Γιαννη Κοφινη: «Πολιτική Σατιρα-Σαρκασμός»
Βαγγελη Δεληπετρου: «Σε Παρένθεση»
Παναγιη Λευκαδιτη: «Η λογχη και το Περιστέρι»
Τακη Γιαννοπουλου: «Επάνοδος»
Αντωνη Πετσιου: «Μασκαράτες»
Αλεκου Μπαμπατοικου: «Αναζητώντας Ειρηνικά»
Σπιρου Καλπαρη: «Τα μυστικά μας δεν κοιμούνται»
Λιονύση Φλεμοτομου: «Λογος ο ερχόμενος»
Δημητρη Καράμβαλη: «Μικρές φωτιές»
Κουλα Αδαλογλου: «Καταγραφές»
Αντιγονης Γαλινακη-Βουρλέκη: «Στη μοναξιά υπάρχω»
Γιαννη Γ. Σάρρα: «Οι μυστήριοι των μυστηρίων»
Ελπίδας Καρα-Αμαραντου: «Τα μυστικά πουλιά»
Ηλια Κεφαλα: «Μεταλλαγή στο απροσδοκητο»
Γιαου Αιγιαλου: «Πένθιμο εμβατήριο της Κύπρου»
Γιαου Αιγιαλού: «Δυτικά προαστια»
Αλεκίς Γεωργίου: «Σαν υποσχηση»
Χρητου Πύρραου: «Εικφροσυνα»

Πεζογραφία

- Στεργιου Βαλιούλη: «Ο Βιττραχος με τις καφετιές βούλες»
Μητσου Ν. Τσιαμη: «Συντομογραφίες II»
Ντιμζης Σουση: «Γυμνη αληθεια»
Γιαννη Γ. Σάρρα: «Ο ποιητης και ο ρολος του στην κοινωνία»
Θανωση Ρεππα: «Το τελευταίο εκβάν»
Μανωλη Μαρκακη: «Εβδομηντα εφτά στοχασμοί»
Κύπρου Χρυσωνθη: «Αλεκτορα οφείλουμε στον Ασκληπιό»
Στελιου Α. Μουζίκη: «Σιδερενια νεοκλασσικά στολίδια»
Αλκη Ροδινου: «Το ξωτικό»
Αλκη Ροδινου: «Όταν η ζωή χωρατεύει»
Έλπας Σπηλιωτοπουλου: «Λυρικά Αλληλούια»
Μιχαηλ Τριτου: «Το Μετσοβο»
Αχιλλεα Λαζαρου: «NICOLAE MILESCU Ο Λάκων «HOMO UNIVERSALIS»»
Αχιλλεα Λαζαρου: «Η διπλωματική πλευρά της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας το 1881»
Κώστα Τσιαντα: «Ο αθλητισμός στη χώρα μας σήμερα. Διαπιστώσεις και προτάσεις»
Κώστα Τσιαντα: «Η φυσιολογία και η ψυχολογία στην αθλητική επίδοση»
Σταυρου Μετσιασινού: «Αχ αυτός ο Βοκάκιος!»
Νίκου Μπουτβα: «Οβελιστηριον η Ελλάς»
Κώστα Λαζαριδη: 1) «Θρησκευτικά μνημεία και αγιογραφία του Ζαγοριού» 2) «Συμπληρωματικό (τρίτο) για τη Ζαγορια βιβλιοθήκη»

